

1693.

ANNALIUM PROVINCIAE

S. JOSEPHI

Ordinis Excalceatorum SSS. TRINITATIS
Redemptionis captivorum,

LIBER III.

SYNOPSIS.

TRia in Hungaria Ordinis surgunt cœnobîa. Obitus Strigoniensis Archi-Episcopi Illavienfis cœnobii nostri Fundatoris munificentissimi; cujus nonnullæ virtutes succincto elogio recensentur. Primus Lapis Fundamentalis pro nova nostra Viennensi Ecclesia Augustissimâ LEOPOLDI I. Imperatoris manu collocatur. Illavienfium cœnobarum nostrorum rigida & exemplaris vitæ conversatio. P. Josephus ab Angelis Minister Viennensis & Commissarius Generalis abdicato munere in Hispanias remigrat. Quarta demum absolvitur Redemptio. Augustissima Domus Austriaca Albo confratrum nostrorum adscribi dignatur, & conventus Illavienfis donatione arcis stabilitur.

CAPUT I.

Varii eventus anni hujus nonagesimi tertii referuntur.

A DEO ve-
gunt labo-
rum præmia.

Laboribus quibusvis etiam minimis pro Divini Nominis gloria, vel animarum salute aut susceptis, aut exantlatis Benignissimus DEUS pro inexhaustæ liberalitatis suæ largitate amplissima semper & merita nostra longissimè transcendentia præmia refundere consuevit, non solum in beatâ eternitate, verum etiam interdum in hac valle lacrymarum, cum non raro servis suis illud ab Increata Veritate promissum CENTUPLUM etiam in hac mortali vita conferre soleat: nec tamen propterea eis quidquam de cœlesti mercede subtrahat, aut minuat. Id sanè, si unquam aliàs, certè hœc annò nonagesimò tertio currentis sæculi (cui exenterando adhuc modicè

cala-

calamum acueré libuit) perspicuis argumentis in nobis comprobatum fuit. Conflictabatur pusillus grex noster domi forisque non una cum calamitate; huic tamen adversitatum colocynthidi Clementissimus DEUS, ut quondam Eliseus Propheta, coelestium gratiarum farinam infudit, quâ totam ejus amaritudinem in dulcorem convertit, ut proinde haud invenuste nobis verba illa applicari potuerint, quæ aureum Christianæ eloquentiæ flumen, S. Joannes Chrysostomus, in alia occasione protulit: *Misericors*, ait, *DEUS* *mæstis* *rebus* *quedam* *etiam* *jucunda* *permiscuit*. *Quod* *certè* *in* *Sanctis* *omnibus* *facit*, *quos* *neque* *tribulationes*, *neque* *jucunditates* *finis* *habere* *continuas*: *sed* *tum* *de* *adversis*, *tum* *de* *prosperis* *justorum* *vitam* *quasi* *admirabili* *varietate* *contecit*. *Quod* *hic* *quique* *eum* *fecisse* *considera*. Versabatur eo tempore, ut retulimus, Redemptio in summo discrimine, diuturno carcere detenta: inde diversæ in plebe subortæ sunt suspiciones, cum nescio genuinam adeo prolixæ moræ causam divinaret. Periclitabatur idcirco nostri Ordinis existimatio, variisque imperitorum hominum dieteris traducebamus, quæ sinistra malevolorum judicia Viennenses Religiosos nostros in magnas angustias redigebant, cum & ipsi nullâ conjecturâ assequi valerent, ecquid P. Mauro Redemptori in mentem venerit, ut tam diu in alienis terris subsistere vellet? Vapulabamus interim quotidianâ obtestationum mordacitate, cum a felice aut sequiore hujus Redemptionis eventu communis fama penderet. Ceterum nostrates insigni prudentiâ frivolis hominum suspitionibus obviaverant, & ignobilis vulgi murmur oppresserant adductis exemplis aliarum Redemptionum, quarum plurimæ a barbaris innumeras sustinueremoras, ac proinde longissimo tempore opus habuerunt, ut ex infidelium vexationibus eluctarentur: quibus verbis apud prudentiores quosvis tantum proficiebant, ut multi reperirentur, qui inspirante DEO beneficia nobis ultra solitum accumularent.

II. Interea recentiores nostri strenuam Litteris navabant operam, quidam etiam ex tyronibus in solemnia Religionis vota jurabant, alii novæ accedebant militiæ, alii eandem religiosæ vitæ ambiebant conversationem. Seniorum Patrum cura fuit, spectatæ honestatis & virtutis seligere adolescentes, eosdem pietati & Divino servitio probè adaptare, idoneos ad majorem spiritus fervorem animare, incitare tepidos, remissos ad vitæ perfectionem accendere; ut domesticis hisce industriis suo tempore ex illis viros effingerent, qui ad animarum culturam idonei alios quoque aliquando erudire, & religiosas colonias continuæ sibi succedentium serie in alia & alia quoque loca deducere possent, ac stabilire. Verbò: quibus per traditionem tutò confiderent Decus Ordinis & Instituti. In quem etiam finem alii quoque veterani Patres partim Romæ, partim ex Hispania propediem adventuri expectabantur.

III. Dum similium rerum studia inter nostros maximè fervent, Comes Franciscus Ragocius, exteris regionibus peragratis,

1693.

4. Reg. sup. 4. p. 41.

Hom. 8. in Matt. circa finem.

Redemptionis mora variarum suspitionum causa.

Acta domi.

Patakini conobium capiti initium.

1693. Viennam delatus est, paulò post amplissimum in Hungaria patrimonium & avita prædia aditurus. Is cum germana sorore Domina Juliana Barbara, Ferdinando Goberto Comiti Aspermon-tio non pridem connubiò juncta, parì desiderio exarsit sacrum Or-dinem nostrum, quem peculiari devotione ob Redemptionis ca-ptivorum Institutum prosequeretur, in suis possessionibus plan-tandi, eique assignatis congruis proventibus novum cœnobium excitandi. Re itaque cum nostris Superioribus communicata, duos postulaverunt sacræ Religionis nostræ Sacerdotes. Desi-gnati sunt P. Josephus a Matre DEI Hispanus, quem anno su-periore Viennensis Cœnobii præfecturam abdicasse significavimus, & P. Adalbertus a S. Andrea Bistricensis Bohemus, hic ætate in-tegra ante triennium ferè nostris aggregatus solidæ virtutis & maturitatis de se specimina dederat, ac Fundatori Patrono, cum olim ipse Novæ-Domi apud Bohemos humanioribus studiis vaca-ret, apprimè notus condiscipulus. Trigesimâ mensis Martii, quæ fuit feria secunda post Dominicam in Albis, iter in Hunga-riam sunt auspicati, & emenso itinere incolumes tandem Pata-kinum pervenerunt, ibidemque obtentò in arce diversoriò Sa-cellanorum munia aliquamdiu obiverunt.

Alterius in
Hungaria cœ-
nobii firma-
tur spes.

IV. Eodem prorsus tempore Georgius Szechenius Archi-Episcopus Strigoniensis, piis fortè Religiosorum precibus adju-tus, recuperatis viribus cœpit magis convalescere, bienniò ferè victurus superstes. Is, quamprimum se a morbi molestiis libe-rum persensit, cum Excellentissimo Comite Sigisfrido Christo-phoro Breünero Cæsareæ Camerae sive reddituum Præsede confecit tractatus, quorum vigore ab eodem Illaviensia bona pro octo-ginta millibus florenorum Rhenensium in hypothecam, & exin-de proventus in censum annum recepit ad sequens decennium, & ulterius retinenda, donec restitutio in solidum facta fuisset. Huic permutationi debetur haud ignobilis origo Illaviensis cœ-nobii nostri in Hungaria. Augustissimus Imperator LEOPOL-DUS, cum intellexisset Sanctum Archi-Episcopi propositum, nostri Ordinis augmento mirificè addictus, ut eum in hac pia intentione magis etiam, magisque confirmaret, eidem in no-strum favorem officiosam admodum scripsit epistolam, quam ve-lut singulare Augustalis Patrocinii monumentum & peculiare Decus nostrum huic Historiæ attexendam putavimus, non so-lum, quod gratitudo id a nobis efflagitet, sed etiam, quod ta-lis Monarchæ intercessionem pro Ordine nostro interpositam summo nobis honori ducamus, præsertim quod hæc epistola pii Fundatoris, tot aliunde meritis de Christiana Republica cla-rissimi, voluntatem in continuandis charitatis operibus prolixè commendat. Ea autem familiaribus verbis exarata ita sonat:

Cæsaris epi-
stola.

Chare Archi-Episcopo. Non minori satisfactione meâ, quam commendatione virtutis vestræ intelligo, videoque non cum annis senescere, imò magis indies majus incrementum in vobis capere
cha

charitatis officia in sublevandis egenis, ecclesiis restaurandis, 1693.
monasteriis etiam adificandis, dotandisque ingenti Apostolici Hungariae Regni beneficio praesertim intenta. Confirmatur id mihi imprimis laudabili vestra intentione monasterii Patribus Ordinis Excalceatorum Sanctissimae Trinitatis de Redemptione captivorum, qui paucis ab hinc annis ex Hispania in hanc ditionem Austriacam adventantes sub Patrocinio & Protectione mea collocati sunt, fundandi, quam DEO gratissimam, & sub jugo Turcico gementibus Christianis saluberrimam foundationem, ut non possum non approbare, ita nullus plane dubito, quin eam ad praedictorum Patrum non aliud praeter charitatem Christianam praeserentium votum proximè sitis executioni mandaturi. Quod mihi sanè futurum est acceptissimum. Excitat Me ad id officii Caesarei genus cura singularis, quā saluti animarum, captivorumque Christianorum prospectum ardentissimè cupio, & ipsum desiderium Patres hosce in Hungaria Regno receptos, stabilitosque videndi, eoque minùs ambigo, id apud vos optatum locum inventurum, habiturumque, dum in reliquo Gratiā Meā Caesareo-Regiā vobis imprimis addictus maneo. Vienna 24. Julii 1693.

Hoc Magni Caesaris scriptum singulariter nobilitat hujus Fundationis primordia. Elucet praeterea sole meridiano clariùs ex hac LEOPOLDI epistola Imperatoris tenerrimus erga sacrum Ordinem nostrum affectus, cujus propagationi tantò studiò & industria incubuit. Hujus autem epistolae Archi-Episcopus Szechenius Fundator noster disertè meminit in suo Diplomate, quod inferiùs exhibebimus, ubi sic loquitur: *Benignè & singulariter suadente idipsum nobis Sacratissima Majestate.* Quae occasione hujus Caesareae Epistolae praemittenda putavimus, ut postea magis clarescat, quid Archi-Episcopus his verbis innuere voluerit.

Caesaris erga N. Ordinem affectus.

Epistolae hujus meminit Archi-Epis.

V. Alia quoque per otium hōc annō ad pietatis cultum agebantur, inter quae fuit illud praesertim: cū Sanctissimae TRINITATIS Confraternitas majori quotidie numerō accresceret, Libellus pro instructione confratrum Latino sermone, ut tantò commodiùs in alias linguas transferri possit (quod & reapse deinde contigit) typis evulgatus a P. Josepho ab Angelis Excellentissimo Comiti Philippo Christophoro Breünero nuncupatus fuit. Recepit is hoc pium obsequium affectu luculento, quem ut magis conspicuum testaretur, vestibus subinde suis candidum pallium bicolore Ordinis nostri cruce insignitum superinduxit, quò ille amictu Equestri Trinitarii Ordinis, pridem exoleti & famā duntaxat cogniti, socium se ostendere videbatur.

Libellus Confraternitatis imprimatur, & dedicatur Comiti Breünero.

Is utitur alio pallio cum Cruce Ordinis.

1693.

Viennæ SSS.
TRINITA-
TIS obeliscus
dedicatus.

Obelisci hujus
descriptio.

VI. Inter anni hujus memorabilia, superius quoque leviter attactum Excelsæ Pietatis Monumentum, pariter nobis recensendum venit, sopiti epidemici morbi, qui annô 1679. urbem depopulatus fuerat, ex Cæsareo voto Anathema: Obeliscus videlicet Sanctissimæ TRINITATI in foro herbario decimò sextô Kalendas Junii dedicatus. Surrexit is eodem quasi tempore cum nostro Sanctissimæ TRINITATIS Viennensi cœnobio tanquam Ordinis nostri in Germania antesignanus, & prodromus Gloriæ. Cujus structura, sicut ornamentum insigne urbi attulit, ita a multis pro omine nostræ Religionis Trinitariæ in Cæsareis Ditionibus feliciter propagandæ accepta fuit. Hæc autem moles Pario constructa marmore sex & sexaginta pedes geometricos altitudine æquat triquetram figuram præseferens. Hanc si inferius intuearis, videbis juxta basim Fidem sub schemate insignis Matronæ crucem manu gestantis, ad cujus pedes subjectam hæresim genius quidam flammigerâ tubâ ad ima prostermit, aquila faciem ejus involante, ut suô rostrô oculos illi evellat. Ubi verò lumina altius erexeris, in conspectum tuum veniet statua alabastrina Augustissimum LEOPOLDUM Imperatorem graphicè referens, laureô fertô more Cæsarum Romanorum præcinctum, ensē & cataphractâ armatum, per cujus humeros regium paludamentum magnificè defluit. Pectus ornat Aurei Velleris Insigne. Hæc imago curvatis poplitibus lapideo pulvinari insistit, ad cujus alterum latus genius quidam pileatam Austriæ coronam manibus sustentat, in altero autem pulvinari haud procul a genibus Imperatoris regale sceptrum visitur. Omnia ista in ipsa Colossi hujus basi conspiciuntur. Super hanc deinde consurgit pyramis æquè triangularis, nubibus ut plurimum oblecta, quam novem Chori Angelorum naturali justî hominis staturâ hinc & inde ambiunt, ad usque ferè medium. Superius circumvolitant in nubibus multi cœlestes genii, diversis ministeriis intenti. Apicem coronat Sanctissima TRINITAS e solido fusâ metallo & liquatô aurô obducta. Hic DEUS PATER Orbem terræ aqueum manu protegit; cui a dextris assidens DEUS FILIUS crucem protendit Redemptionis nostræ signum; DEUS SPIRITUS SANCTUS verò in columbæ specie deauratis radiis circumfusus utrique supervolat. Porro in parte infima ubi hæc moles terram attingit, duo exurgunt gradus, speciosique cancelli ex eodem marmore sculpti, & æquâ distantia coni ferreis catenis innexi, totam columnæ fabricam ambitiosè circumeunt. Et ne humana improbitas tam insigni operi damnum vel irreverentiam inferre queat, miles custodiendo huic Colosso deputatus est, qui perpetuis excubiis omnes ab hoc loco injurias arceret. Exornant hanc etiam molem Symbola, Insignia & Inscriptiones; harum unam, quæ ipsius Augustissimi Cæsaris ingenio concepta & exarata fuit, tanquam Austriacæ pietatis monumentum hic subnectere placuit. Ecce illam: *Tibi Regi Saculorum Immortali Uni in essentia & Trino in Personis, DEO infinite Bono, Aeterno &*

Im-

Immenso, cujus *Dextera omnia sunt possibilia*, cujus *Sapientie nihil est absconditum*, cujus *Providentia in sua dispositione non fallitur*, cujus *Majestate impletur universum*, cujus *Misericordia super omnia opera*. Tibi, inquam, *Sanctissime TRINITATI* ego Leopoldus humilis servus tuus gratias ago, quas possum maximas pro aversa annò M.DC.LXXIX. per summam *Benignitatem Tuam* ab hac Urbe & *Austriæ Provincia* dira pestis lue, atque in perpetuam gratitudinis tesseram præsens Monumentum demississime consecro. *Suscipe Clementissime DEUS Servi tui demisse Te adorantis vota*, & me, *Conjugem, Liberos, Domumque meam, populos, exercitus meos, regna & provincias* continua *Misericordia Tuæ Protectione* Guberna, *Custodi, Defende*. Ita *VoVI* annò *DoMInI saLVatorIs nostrI IesV ChrIstI*.

1693.

VII. Cæterum Romæ ad ejusdem Augustissimi LEOPOLDI I. Romanorum Imperatoris instantes preces hòc eòdem annò per Principem Liechtensteinium Oratorem delatas in Sacra Rituum Congregatione Relatore Eminentissimo Cardinali de Judice ferventiùs actum fuit, ut ex Pontificio Indulto Officia & Missæ Sanctorum Patriarcharum Nostrorum JOANNIS & FELICIS per Universalem Ecclesiam de *Præcepto*, ut vocant, imposterum celebrarentur, cujus rei superius jam mentionem fecimus. Huic nostræ prætensioni maximum robur conciliavit illa sententia Bonifacii VIII. hujus Nominis Pontificis *Decretali in c. unic. de Reliquiis & veneratione Sanctorum in 6.* Ubi Pontifex jubet Apostolorum, Evangelistarum & Ecclesiæ Doctorem Festum celebrari, quòd, nimirum, *Gloriosus DEUS illos (ut dignis digna rependat) potioribus attollit insigniis dignitatum, & premiorum uberiori retributione prosequitur, quos digniores agnoscit, & commendat ingentior excellentia meritorum.* Sic & *Alma Mater Ecclesia &c.* Demonstratum itaque fuit, generalem hanc rationem a pari Sanctis nostris Fundatoribus benè congruere. Quibus cum sese Reverendissimus Promotor fidei pro suo munere opposuisset, Procuratores hujus causæ ejus argumenta diluerunt adducta praxi Sedis Apostolicæ, cujus Auctoritas omnem scrupulum eximit; de cunctis enim aliis Sanctis sacrorum Ordinum Fundatoribus officia de *Præcepto* recitantur, ut proinde ad servandam laudabilem Ecclesiæ unitatem tali honore carere non debeant SS. JOANNES de MATHA & FELIX de VALOIS, qui sanctissimam Religionem animabus & corporibus CHRISTI Fidelium summè proficuum, & captivorum Redemptioni devotam instituerunt. Contra quam Ecclesiæ praxim & excellentiam meritorum in his duobus Sanctis Patriarchis Reverendissimus Promotor Fidei nihil habuit, quod objicere potuisset. Consummatum verò hujus negotii effectum annò sequenti videbimus.

Ad Cæsaris preces officia de Sanctis Patriarchis nostris, ut in tota Ecclesia de Præcepto celebrantur, procurantur.

Rationes & motiva. Sext. Decretal. lib. iij. 22. cap. unicum.

1693.

N. P. Generalis se munere abdicat

S. Laurentius Justinianus, lib. de cast. con. nio. cap. 20. Psalm. 83. v. 6.

VIII. Ostendimus superius Nostrium P. Raphaëlem a S. Joanne invitò animò admisisse supremam Ordinis Præfecturam. Et enim, ut rectè docet S. Laurentius Justinianus: *Humilis omnem altitudinem abhorret, dignitates fugit, latere appetit, apparere re-fugit, dejici concupiscit.* Procedente tempore bonus Senecio humeros sibi immodicè hoc onere gravari persenserat, ideòque *ascensionem suas disposuit in valle lacrymarum*, continuis gemitibus & calidis deprecationibus eòsque insistens, donec tandem pro sua reverentia exauditus, & impetratò Generalis Definitorii nostri consensu ab ingrata honoris sarcina sublevatus fuisset, quò certè illius venerabili ætati & canitiei nihil optatius accidere potuit. Substitutus est eidem in munere Noster P. Joannes a S. Antonio, quem vegetior ætas, & fortè non impar doctrina, pietas & merita, præsertim in nuperna Ordinis in Poloniam introductione comparata, commendabilem reddidèrunt; Ordinis interea Vicarius Generalis ad sequentia usque Patrum comitia futurus.

Substitutur N. P. Joannes a S. Antonio Vicarius Generalis.

Romæ nostris accedit P. Josephus a S. Sacramento.

Confessorius Card. Aguirre.

Adfert S. Martyrum reliquias.

XI. Demum in Autumno hujus anni nonagesimi tertii ad novam hanc messem nostram in operariorum subsidium Romæ Viennam delatus est P. Josephus a Sanctissimo Sacramento, qui cum Romæ plurimis annis moram faceret Eminentissimo Cardinali Josepho Sænz de Aguirre ex Ordine S. Benedicti viro Doctissimo & multis editis voluminibus commendato aliquandiu a sacris confessionibus fuit. Ne autem piissimus ille vir incomitatus ab urbe veniret, sacra Sanctorum Martyrum Lipsana secum ad Ecclesiæ nostræ Viennensis ornatum attulit; partem videlicet cruris S. Placidi Martyris, & S. Fortunatæ similiter Martyris e cœmeterio S. Calipodii eruta & vindicata, atque recognita Viennæ ab Illustrissimo D. Joanne Baptista Mayr Vicario Generali & Officiali 10. mensis Decembris. Quibus ritè per seriem memoriæ posterorum commendatis a prolizioribus aliquantò hujus anni commentariis submovemur.

1694.

CAPUT II.

Initium Patakiensis Foundationis in Hungaria.

Quæcumque bona gratitudinis causâ sunt referenda.

K Alendis Januariis anni millesimi sexcentissimi nonagesimi quarti fausta dies Ordini nostro videbatur illuxisse, quamvis hæc fors non admodum diuturna fuerit, nec parî successu fructu-que finis initio responderit. Dandum est scilicet temporum injuriis, quæ lætissimas spes in ipso quasi flore corruperunt, & eventum suo principio adeò dissimilem parturière. Neque nos decet ea præterire silentiò, quæ optima voluntate cœpta, sinistro autem postea novercantis fortunæ casu convulsa fuerunt. Ipsa sanè gratitudo postulat, ut memoriæ posterorum litteris sollicitè commendemus, quæ alii pro Ordinis nostri augmento laudabiliter decreverunt, licet ea emergentibus sinistris casibus prohibiti opere complere nequiverint. In præsentî verò, cum soli-

feliciora tempora jam pridem vulnere cicatricem obdlexerint, potissimum tamen, ut beneficiis quibuscunque receptis, licet jam antiquatis aliquam pro modulo nostro rationem habere contemur, sequentia omnium pace commemoranda veniunt.

1694.

Diploma
Foundationis.

II. Comes Franciscus Ragoczius & Juliana Barbara soror ejus, quemadmodum superiore capite præmisimus, pia & laudabili intentione ducti, ut Apostolico, & sacris locis quondam florentissimo Hungariæ Regno, nunc autem per seditiones, bella, & hæreses multum attrito consulerent, ejusque ruinas aliquomodo refarcirent, e singulari devotionis affectu, quò in sanctissimæ TRI-UNIUS DEITATIS Mysterium & in Ordinem nostrum hoc gloriosò agnomentò insignitum, eidemque conjunctum Redemptionis Institutum ferebantur, in *Saros Patak* civitate & arce ad fluvium Bodrogum piscibus abundantem Diocesis Agriensis & Comitatus Zempliniensis die prima Januarii orientis anni millesimi sexcentissimi nonagesimi quarti P. Josepho a Matre Dei (qui negotii hujus transigendi potestatem acceperat) scripturam in pergamento patenti folio, sigillis e zonis pendentibus, & subscriptionibus munitam, tradiderunt, cujus vigore in eadem civitate cœnobium Ordinis nostri condunt & instituunt. In congruam Religiosorum sustentationem super prædia sua *Patak, Borfi, Tokai, & Regecz* sex & viginti florenorum Rhenensium millia assignata, quotannis ad ultimam mensis Martii ex iisdem prædiis mille trecenti floreni per modum censûs exsolvendi constituuntur. Quæ obligatio, quamvis tunc non plures quàm duo religiosi adessent, in proximo hujus anni mense Martio erat sumptura principium, ac deinceps in perpetuum duratura.

Summa Capitulis.

Census annui.

III. Assignatus præterea fuit locus pro cœnobio & Ecclesia contruendis, domus nimirum lapidea a defuncta quondam Principe Susanna Lorantffi ædificata pro familia filii sui Domini Sigismundi Ragoczii, dum Principem Electoralem, Dominam Henrieta Palatinam Rheni, connubiali sibi fœdere junxit. Porro structura Ecclesiæ, ac cœnobii ex communibus Fratris & Sororis possessionibus æquali sumptu erat perficienda. Domum illam sub idem tempus incolebat Cæsareus annonæ Præfectus. Ne autem cœnobium sitûs angustis laboraret, adjunctæ fuerunt aliæ duæ vicinæ ædes cum platea, quæ vetus quoddam & semidirutum palatium a dicta domo lapidea dividebat. Similiter in rerum domesticarum usum & subsidium concedebatur alodium jure perpetuo possidendum, assignatis præterea quinquaginta orgyis lignorum in singulos annos recipiendis. Ad hæc universa sine defectu præstanda per easdem Litteras se, hæredes suos, successores & Legatarios, ut vocant, in perpetuum obligatos esse voluerunt, & defacto se obligarunt; atque ut hæc conventio tantò majus robur obtineret, firmiusque confisteret, decretum fuit, ut hujus Foundationis Litteræ regia auctoritate confirmarentur, liceretque nostris Patribus, si quis superius expressa tempore quocunque imposterum præstare recusaret, mediante quodam ordinario regni Judice integram satisfactionem

Ecclesiæ &
Cœnobii fabrica.

Alodium.

Ligna.

Obligatio.

Confirmatio.

Actionis
facultas.

1694. postulare, tam quoad summam principalem, quàm etiam ad intermissum, neglectumque censum, interdicta præscriptionis lege, ac quacunque contradictione sublata.

Jus patronatus.

IV. His providè præjactis, cautisque, parili utrinque consensu sancitum fuit, ut Comes Franciscus Ragoczius & Juliana Barbara soror ejus, hujusque maritus Ferdinandus Gobertus Comes Aspermontius in prædicto Monasterio jure Patronatûs gauderent, ita tamen, ut prædictus Franciscus Ragoczius, ejusque Successores primi & præcipui Patroni censerentur, Domina vero Juliana Barbara, ejusque Successores perpetui quidem hujus cœnobii Patroni dicerentur, non tamen primarii; Comes autem Ferdinandus Gobertus in sua tantum persona, non item hæredes ejus, aut successores, nisi ex Domina Juliana Barbara stirpis progeniem ducerent, Patroni titulum obtinerent.

Insignia.

V. Conclufum tamen fuit, ut omnia harum familiarum Insignia in Ecclesiæ porticu & principis aræ sacello affigerentur, nèque alteri cuiquam iis in locis insignia apponere liceret. Erigerentur quoque ipsis in Presbyterio ad latus Evangelii sedilia, aliisque præeminentibus, cœremoniis & privilegiis tanquam veri Ecclesiæ Patroni perfruerentur. Odeum quoque singulare in superiore Ecclesiæ loco eis addictum fuit, ubi Divinis officiis interesse possent, hac tamen conditione adjecta, ut ab Odeo Religiosorum disjunctum esset, neque his ullus ingressus ad Patronorum Odeum concederetur. Insuper, ut sepultura pro Patronis esset infra majus Sacellum, neque quisquam alius absque eorum licentia ibidem sepeliri posset, facultate nihilominus Patribus relicta, minora Sacella unà cum sepulturis, quibuscunque vellent idoneis personis in Jus Patronatûs tradendi, & in Ecclesia, sacrario, clauftro ac cryptoporticu loca pro fidelium sepulchris destinandi & commodandi. Statutum pariter fuit, ut Patroni & Successores eorum tanquam genuini Ordinis fratres omnium orationum, bonorum operum & spiritualium exercitiorum, quæ tam in communi, quàm in particulari a Religiosis prædicti cœnobii peragentur, participes evadant.

Odeum singulare.

Precum & bonorum omnium operum participatio.

Sacrificia.

Exequia.

VI. Item omnibus diebus Dominicis solemne, seu, ut vocant, conventuale Sacrum pro iisdem Patronis, eorumque Successoribus vivis & defunctis applicetur. Ubi verò innotuerit, quendam ex Patronis, vel eorum Successoribus ex hac vita decessisse, illò tantum, quò decessit annò, triduanæ exequiæ, cantatò præviè ex officio defunctorum unò Nocturnò, cum solemnissimæ sacrificio celebrentur. Solitis temporibus pro iisdem æra campana sonent, & solemne toties in Ecclesia ad erectum cœnotaphium Responsorium decantetur, illòque triduò singuli Sacerdotes prædicti cœnobii pro defuncti requie sua DEO sacrificia offerre teneantur. Sumptus autem ad ceram comparandam, & cœnotaphium erigendum a Patronis suppeditentur, eisque libera dispositio remaneat suis expensis funebrem pompam augendi. Cæterum assignabitur statuta quotannis dies ab ipsis Fundatoribus eligenda, in qua pro omnibus Patronis defunctis

solemnes & anniversariæ in perpetuum celebrentur. Exequiæ, in quibus unus Nocturnus, solemne Sacrificium & Absolutio decantetur: tali æquè die omnes rursus Sacerdotes hujus cœnobii pro eorundem animabus sacram hostiam ad aras DEO offerent.

VII. Ultimò demùm hic fundatus Conventus frui & gaudere poterit omnibûs & singulis privilegiis, exceptionibûs tam de jure communi, quàm particulari. Insuper valeat possidere bona propria immobilia sive emptione, sive donatione, vel aliò quòvis justò titulò acquisita: si verò illa bona decimis, aliisque tributis, aut vectigalibus fuerint obnoxia, conventus quoque ad eadem præstanda maneat obligatus. Si verò immunitatem a talibus oneribus habuerint, cum iisdem libertatibus & exemptionibus Bonis illis uti, frui & potiri valeant absque ulla contradictione.

VIII. Hæc ultro citroque inter partes fideliter conventa, pacta & ratificata fuere in septemdecim articulis, ac propriis subscripta nominibûs, & sigillis munita eodem die & annò, ut superius expressimus. Rectè, benèque omnia & legitime firmis semper ac deinceps valituris litteris fuere bellè constituta. Verùm enim verò, ut pietatis operibus plerùmque infestæ sunt temporum injuriæ, hæc præclara molimina, quorum absque animi mœrore meminisse non possumus, peste, & pestis lue nocentior te bello post annos non multos exolevere, morte sublatis ibidem religiosis omnibûs. Illa igitur in ipso quasi ortu suo emarcuerunt, lugubremque duntaxat pulcherrimæ spei memoriam aliquamdiu nobis reliquam fecerunt. Vacuus demum locus cessit Patribus Polonia evocatis, his quoque revocatis pristina successit solitudo. Tandem paucis abhinc annis, ut in fine libri decimi memorabitur, idem locus sine succo & sanguine vix umbra sui in Residentiam sex vel septem Religiosorum transit. Nunc etiam die 12. Martii anni 1737. in communi civitatis conflagratione haud levia incendii damna persensit; quid ex rebus afflictis inde boni posteris sit accessurum, soli DEO notum est.

C A P U T III.

Cœnobium Illaviense Archi-Episcopali Diplomate fundatur.

I. FELICIOR, ut ajunt, sidere sequens hujus anni mensis, Februarius, nobis illuxit: siquidem D. Georgius Szechenius Archi-Episcopus Strigonienfis & Primas Regni Hungariæ memor pollicitationis nobis factæ fidem suam magnificè solvit. Augustissimi LEOPOLDI Cæsaris exhortatione inductus, & alioquin erga Ordinem nostrum optimè animatus, statuit denique de residuis bonis ac fortunis suis in Hungaria aliud cœnobium fundare. Neque segnius egit, ac cogitaverat; etenim confectis donationis tabulis aditum nobis ad insigne monasterium ædificandum aperuit. Cum verò hoc Diploma rationes prolixè

1694.

Privilegia
hujus cœno-
bii.Interit fun-
dario ob tem-
porum inju-
rias.

Resuscitatur.

Incendium
recentis.Illaviense cœ-
nobium mel-
liore successu
fundatur.

1694. adducat, quibus Archi-Episcopus ad hoc propositum suscipiendum inductus fuerat, nequaquam extra oleas vagabimur, si illud huic loco inseruerimus, quod ita sonat:

Fundationis
Diploma.

NOS GEORGIUS SZECHENTY MISERATIONE DIVINA

Rationes &
causae Funda-
tionis.

Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis Archi-Episcopus, Locique ac Comitatus ejusdem supremus ac perpetuus Comes, Primas Regni Hungariae, Legatus Natus, Summus Secretarius, & Cancellarius, Sacra Caesareae Majestatis Consiliarius intimus, &c. Memoria commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, universis. Quod posteaquam saepius cum lacrymis considerassemus, quam luctuosa sit & acerba conditio miserorum Christianorum, qui in diram funestamque immanissimorum Christiani Nominis hostium gentilium captivitatem illabuntur; unde fit, ut propter longissimam itineris distantiam, ac pressum, & durante hoc potissimum longiori belli tempore Regnorum ac Ditionum Suae Majestatis Sacratissima statum, extremamque inter homines vigentem paupertatem vix centesimus eorundem liberationem congruam assequatur, imò inter tetros carcerum squallores plurimi ipsorum fame perire, & a vermibus miserabiliter consumantur, vel verò in desperationem Acti gentiles fieri cogantur; nec mirari potest, quod milites tam pauci ad bellum conscribantur; siquidem acerbò memoratorum miserorum captivorum exemplo, dubià alioquin alea praexistente deterrentur; ut igitur hoc in passu toti Reipublicae Christianae opportunè consulatur, & provideatur, praerepetitque miserrimi captivi (quorum multi ex abductis per Turcas & Tartaros sub obsidione Viennensi plus quam centum mille animabus adhuc non liberati gemunt) pridem desideratam consolationem accipiant, Reverendos Patres & Fratres Ordinis Sanctissima TRINITATIS de Redemptione captivorum in Apostolicum hoc Hungariae Regnum (ubi nunquam hactenus fuerunt) benignè & singulariter suadente idipsum Nobis Sacratissima Majestate introducimus, & in Bonis Illaviensibus in comitatu Trenchinensi existentibus, ac annò proximè prateritò ab Excellentissimo Domino Comite Sigisfrido Christophoro Breüner pro summa octuaginta millium florenorum Rhenensium per Nos comparatis paternè instituimus, & fundamus. Ita tamen, ut iidem juxta laudabile ipsorum Institutum ratam tertiam partem omnium proventuum ex antelatis Bonis Illaviensibus qualitercunque obvenientium in Redemptionem praeprimis quidem captivorum Christianorum ex Ditionibus ad sacram Regni Hungariae Coronam spectantibus natorum, & originem trahentium, &

Numerus captivorum ab obsidione Viennensi. Olim non fuisse Ordinem nostrum in Hungaria asseritur.

Fundationis summa.

Hungari redempti.

demum iis non reperibilibus in aliorum quorumcunque liberationem convertere teneantur: In quo Admodum Reverendi Patris moderni Generalis, ac omnium Successorum ipsius, pariter & Priorum * & Sub-priorum in antelato Monasterio Illaviensi pro tempore futurorum conscientias oneramus. Quod si autem successivis temporibus propter revolutiones bellicas (quod DEUS clementissime avertere dignetur) aut alias legitimas & praevalidas rationes praedicti Reverendi Patres & Fratres Ordinis Sanctissima TRINITATIS de Redemptione captivorum stabilem in praesato Dominio Illaviensi permansionem habere nequirent, ex tunc praesentem Fundationem nostram liceat ipsis ad locum tutiorem intra gremium huius Regni transportare, ubi vero nec ibi permansio & salus pateant, liberum erit in alia quoque regna & provincias transferre. Ita nihilominus, ut pace affulgente, & aditu aperto existente domum in Hungariam redire, & cursum praesentis Fundationis modo praemissa prosequi obligentur. Si vero evolutio decennio dictus Excellentissimus Dominus Comes Breüner aut Heredes & Posteritates ejusdem deposita simul & semel antelata octuaginta millium florenorum summam, & effectuatam juxta contractum effectuantis universis, Bona hac Illaviensia redimeret, ex tunc huiusmodi capitalem summam, & aliorum aequè utilium, ac in Regno Hungariae situatorum Bonorum coemptionem convertere, aut ad securum interesse dotare; denique redditum illius non in alios usus, quam praesenti Fundationi Nostrae conformes usus modalitate supra specificata impendere obligentur. Praterea statuimus, ut Insignia Nostra ex marmore exsculpta Monasterio praedictorum Patrum & Fratrum super portam appendantur, & in sacris Missae sacrificiis ac orationibus, non solum ab iisdem, verum & per ipsos redimendos captivos Christianos frequens animae nostrae memoria habeatur. Humillimè itaque Suis Sacratissimis Majestatibus moderno nimirum & Futuris Hungariae Regibus, & Augustissimis eorundem Heredibus supplicamus, ut hanc piam Fundationem Nostram erga Benignam Recommendationem potissimum institutam clementer acceptando, & confirmando ulterius quoque gratiosè fovere & conservare dignentur. In cuius fidem & firmitatem perpetuam praesentes Litteras Nostras Privilegiales & Fundationales propriae Manus Nostrae subscriptione, & pendentis Authentici Sigilli munimine roboratas toties memoratis Reverendis Patribus & Fratribus Sanctissima TRINITATIS de Redemptione captivorum extradendas

1694.

Conferatur
conscientia
Superiorum.* Missivi
vocantur no-
stri superiores,
quod battimus
ignotum erat
Archi-Episco-
po, non Pri-
or.Transferri po-
test fundatio
ad alia loca
propter cau-
sas.Tota summa
deponi debet.Emi possunt
alia bona vel
locari ad cen-
sum.Insignia Fun-
datoris ex
marmore su-
pra januam
cenobii affi-
gantur.Preces Reli-
giorum &c
captivorum
expetantur.Ad Reges
Hungariae
commendatio
tanquam pro-
tectores huius
Fundationis.

1694. duximus & concedendas. Datum Posonii in Curia Nostra Archiepiscopali die vigesima mensis Februarii, Annò Domini millesimò sexcentesimo nonagesimò quartò. Archiepiscopatus verò nostri annò nonò.

GEORGIUS SZECHENY
Archi-Episcopus Strigoniensis.

Aurea Bulla
aureis subin-
de scripta lit-
teris,

Ad testamen-
tum verba
codicilli.

II. Hactenus Aurea Bulla Foundationis nostri cœnobii Illavien-
sis, quam idcirco *Auream* appellare placuit, quia in prin-
cipio, & subinde per decursum aureis litteris scripta fuit. Cœ-
terum hoc Diploma non nisi post piam mortem Divi Archi-
Episcopi Fundatoris nostri, sequenti nimirum annò, effectum
obtinuit. Illud verò, magnum ad stabiliendam hanc Fundatio-
nem momentum attulit, quòd Archi-Episcopus in supremis vi-
tæ diebus ad confecti testamenti sui codicillum, ut uberius men-
tem suam, ultimamque voluntatem declararet, hæc verba si-
gnatè addiderit: *Illavienſia Bona lego Patribus Sanctiſſimæ TRINI-*
TATIS de redimendis captivis.

C A P U T IV.

*Viennensis Ecclesiæ nostræ ichnographia designatur;
pro fabrica conquiruntur facultates. Duo ex nostris
Fratribus studiorum causâ in Hispanias mittuntur.*

Templi ma-
joris fabrica
designatur,

Templi ma-
joris fabrica
designatur,

Templi ma-
joris fabrica
designatur,

Sumptus
conquiruntur.

Spes in Re-
ginam Vi-
duam Hispa-
niæ,

I. **I**Nter hæc tam auspicata rerum initia, non modica Viennensis cœnobii parte jam absoluta, & in commodam habitationem redacta, altiùs sese nostræ cogitationes erigebant, magnoque molimine gravidæ stabilem quandam augusti templi structuram parturiebant: ne autem res inter steriles duntaxat deliberationes subsisteret, operi manus propiùs admotæ, & in fundo illo, a Cæsare nobis non pridem donato, ad tectonicæ artis regulas lineæ ductæ fuerunt. Fixis proinde tensisque funiculis dimenso situ, & in latiore charta accuratè delineato, longitudo quidem congrua prodixit, latitudo tamen ædificii symetriæ nequaquam respondit. Sed cum vicina platea latitudine sua magnum structuræ additamentum offerret, loci angustia exiguum nobis sollicitudinem faciebat, quòd spes esset non dubia, urbicum Magistratum pro sua benignitate aliquam nobis terre portionem pro dilatanda Ecclesiæ fabrica cessurum, quia id absque ullo publici transitus detrimento facillè fieri poterat.

II. Major itaque premebat cura de parandis sumptibus, qui tenuitatem facultatum nostrarum nimium superabant, non tamen spem & in DEUM fiduciam tot experimentis hæctenus comprobatam. Occurrebat menti alias inter manus adiutrices Serenissima Regina Domina MARIA ANNA de AUSTRIA Vidua, pietatis operibus unicè dedita, Mater CAROLI II. Regis Catholici &

& Soror Augustissimi LEOPOLDI I. Cæsaris, quæ fervente affectu Ordinis nostri incrementis studebat, ejusque propagationem in Austriam efflictim desideraverat. Hanc etiam in Hispanias usque accedere consilium fuit Excellentissimæ Matris nostræ Comitissæ Harrachiæ, quæ ejus obsequiis cæteras inter nobiles virgines quondam deputata spem largæ eleemosynæ consequendæ nobis fecerat. Tam opportuna ærarii augendi ratio minimè negligenda videbatur. Delectus proinde fuit P. Maurus a Conceptione Captivorum Redemptor, ut in Hispanias proficisceretur, Regiæque Viduæ Clementiam & liberalitatem ad nostram inopiam sublevandam imploraret. Nec tergiversatus est ille, sed tantò promptius hoc iter longinquum suscepit, quantò de optimæ Regiæ pietate erat securior, & de ejus benignitate certior. Abiturientem Augustissimus Imperator LEOPOLDUS, ut nullam occasionem nobis favendi prætermitteret, sequenti ad Serenissimum CAROLUM II. Regem Catholicum scripta epistola comitari gratiosissimè dignatus est.

Cæsaris Epistola ad Regem Hispaniæ.

Compertum quidem est mihi, quò locò apud Majestatem Vestram sint Patres Trinitarii ob singularem in Christianos (quorum redemptioni ex durissima Barbarorum servitute ex Instituto præsertim student) charitatem, ità ut de munificentia, propensioneque in illos Regia, nullum mihi supersit dubium, eà tamen non obstante comitandum, hisce, obnixèque commendandum duxi Patrem Maurum a Conceptione ad implorandam, experiendamque Pietatem Regiam in subsidium Ecclesiæ Conventusque ante portas Regiæ hujus Meæ extruendi (cui proximo vere principium dare intendunt optimi Patres) a Superioribus in Hispanias expeditum, ut imprimis Majestati Vestræ constet de Mea etiam singulari propensione, gratiaque in sacrum hunc Ordinem; & si quid porro commendationis apud Majestatem Vestram ultra propriam in eos Benignitatem egerent, mea suppleant officia, quæ dum hisce majore, quâ possum, efficaciâ interpono Majestati Vestræ ad paria affectus Fraternalia studia me offerens, integerrimam constantemque valetudinem cum prosperrimis eventibus ex animo precor. Vienna 20. Martii 1694.

Lætior exinde P. Maurus, cum suum propositum Cæsareis literis suffultum videret, in viam se dedit: gaudebat etiam opportunitatem nunc sibi oblatam fuisse patriam revisendi, & Majoribus Ordinis statum Religionis nostræ in Germania coram exponendi, eorūque simul consilia, de iis, quæ proximè peragenda instabant, exquirendi.

III. Commodissima hæc videbatur occasio, quâ duo ex junioribus Religiosis nostris studiorum causâ in Hispaniam deduci possent.

Duo religiosi studiorum causâ mittendi in Hispaniam seliguntur.

1694.

Id etiam li-
teris datis ad
N. P. Vice-
rum Genera-
lem suavis
Comes Harra-
chia.

N. P. Vice-
Generalis re-
sponso.

possent; quemadmodum proximò ab hinc annò similiter alii duo ex Polonia eadem de causa profecti in Complutensi nostro Collegio studiis litterarum jam vacabant. Delecti sunt igitur Fr. Conradus a Sanctissima Trinitate Austriacus Viennensis, & Fr. Eustachius a S. Josepho Italus Modiensis, qui sub idem tempus Viennæ Philosophicis disciplinis operam dabant, & non uno ingenii specimine singularem ad capeffendas litteras aptitudinem præferebant. Hi adjuncti fuerunt P. Mauro, ut in ejus Societate Hispaniam adirent, re tamen prius, ut par erat, Nostro Patri Joanni a S. Antonio intimata, qui sub idem tempus ob spontaneam Antecessoris renunciationem Vices Majoris & Generalis Ministri obibat. Huic Decreto Viennensium Patrum pondus addidit Excellentissima Domina Comes Mater nostra Harrachia, quæ datis ad eundem Nostrium Patrem Litteris idipsum, tanquam rem Ordini nostro summè proficuam, prolixè suavit, suæque Auctoritate, cui omnes Ordinis nostri Patres plurimum deferebant, facile persuasit. Quanta verò hujus Dominae universim in nostra sacra Religione fuerit existimatio, clarissimè elucescit ex epistola responsoria Nostri P. Joannis a S. Antonio, quæ ex Castellano idiomate in Latinum translata sic sonat:

Excellentia Vestra tanquàm Ministra Generalis totius Trinitarii Ordinis disponere, ac mandare potest cum universis filiis suis & subditis pro suo arbitrio, & mecum quidem imprimis, qui profiteor, & glorior, esse me filium primogenitum; primus enim eram, qui ea in Regia Urbe ingentibus ejus olim perfruebar favoribus, quos placeat continuata serie Religiosis nostris ulterius exhibere. Hi vertuntur in linguas, quin satis eos queant referre, aut suam gratitudinem satis declarare. De omnibus Excellentia Vestra infinitas rependo gratias. Caterum cum Suae Excellentia placeat, ut P. Maurus cum duobus illis Angelis Germanis veniat in Hispanias, volupe mihi fuerit, ut Excellentia Suae protinus obtemperetur. Veniant igitur cum Bono DEO, & benè veniant fratres illi Clerici, Primitia magnorum fructuum, quos Ordo Sanctissimæ TRINITATIS, ut equidem spero, in Augusto, Maximoque illo Imperio proferet. Opto autem, ut Divina Majestas Excellentiam Vestram tantam Dominam & Matrem Nostram in multos conservet annos, pro cujus incolumitate DEUM orare nunquam desinam, Madriti 3. Martii 1694. Quamprimùm hæc epistola Viennam delata fuit, P. Maurus cum supra memoratis Sociis Fratribus die 20. mensis Martii iter in Hispaniam feliciter est auspiciatus.

C A P U T V.

1694.

*URBIS & ORBIS Decretô Missæ & Officia SS.
PP. NN. JOANNIS & FELICIS de
præcepto recitanda ad universam Ecclesiam
extenduntur aliâque memorabilia
recensentur:*

Longis controversiis disceptata causa, quæ de Officiis San-
ctorum Patriarcharum Nostrorum ad Universam Eccle-
siam extendendis sub ancipiti judicio diu pependerat, felici tan-
dem eventu coronata fuit; etenim Sacra Rituum Congregatio
maturè, ut solet, libratis rationum momentis, iisdemque tam
in Martio, quàm Majo, hujus anni mensibûs, sæpiùs discussis, De-
cretoriam tandem sententiam in nostrum favorem protulit. Plu-
rimùm ad hoc contulit ratio quædam inter postremas quidem
proposita, sed efficaciam suam nulli inferior: exponebatur nimi-
rum Curie Romanæ, officia SS. Patriarcharum Nostrorum
JOANNIS & FELICIS in toto ferè orbe Catholico sub Ritu du-
plicis minoris ad libitum celebrari, inusitatò fanè exemplò, cum
omnia alia officia ad libitum sub Ritu semiduplici celebrari so-
leant. Quamobrem ut exoticum hoc & nulli alteri Sancto con-
cessum privilegium celerrimè tolleretur, restituereturque Eccle-
siastica uniformitas, decretum fuit, ut Officia Sanctorum
Patriarcharum nostrorum juxta morem, quò aliorum Sancto-
rum Fundatorum festivitates celebrari consueverunt ad Ritu Du-
plicis Minoris per universam Ecclesiam sublimarentur. Sacra
itaque Rituum Congregatio piis Cæsareæ Majestatis precibus de
Officiis SS. Patriarcharum nostrorum JOANNIS de MATHA &
FELICIS de VALOIS Sacri Nostri Ordinis Fundatorum ad Uni-
versalem Ecclesiam Catholicam per totum Orbem diffusam ex-
tendendis, quatenus in posterum ab omnibus tam Sæcularibus, quàm
Regularibus utriusque sexûs personis Ecclesiasticis, quæ ad Ho-
ras Canonicas persolvendas obstringuntur, sub Ritu Duplicis Mi-
noris *de Præcepto* recitarentur, annuendum censuit. Quod, ut
ampliùs, firmiùsque constet, juvat ipsius Decreti verba in me-
dium producere.

*Ratio urgens
ut officium de
Missâ SS. NN.
Fundatorum
de Præcepto
decernantur*

URBIS ET ORBIS.

*Ad pias Majestatis Cæsareæ preces per Excellentissimum Prin-
cipem de Liechtenstein Ordinarium apud S. Sedem ejusdem Orato-
rem SS. D. Nostro porrectas, Sacra Rituum Congregationi remis-
sas, & ad perquam humillimas P. Fratris Petri a JESU*

*Decretum
Sacra Rituum
Congregatio-
nis.*

1694. *Procuratoris Generalis Ordinis Discalceatorum Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis captivorum Instantias ab Eminentissimo & Reverendissimo D. Cardinali Judice relatas benignè eadem Sacra Congregatio posse concedi censuit, ut Officium Sanctorum Joannis de Mattha & Felicis de Valois, dicti Ordinis SS. Trinitatis Fundatorum, hætenus in toto ferè Orbe Catholico sub Ritu Duplici minori ad libitum ex pluribus concessionibus Apostolicis recitatum, in posterum singulis annis sub eodem Duplici minori in diebus eorum Festorum ab omnibus tam Secularibus, quàm Regularibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, in Ecclesia Universalis de Præcepto recitetur; si Sanctissimo Domino Nostro placuerit. Diebus XXVII. Martii, & XV. Maji 1694.*

Facta igitur deinde Sanctissimo Domino Nostro per me Secretarium relatione, Sanctitas Sua benignè annuit, die XIX. ejusdem mensis Maji, 1694.

A. Card. Cybo

Loco † Sigill.

B. Inghirami. Sac. Rit. Congr. Secret.

Gratia singularis interventu Cæsaris Ordini obvenia.

II. Erat hoc sanè pulcherrimum Beneficium, quò Sanctorum Patriarcharum Nostrorum in terris cultus, & accidentalis in cælo gloria augebatur, sacroque Ordini nostro grande decus & ornamentum afferebatur, per quatuor sæcula, & quod excedit, aut neglectum, aut desideratum; demum ad instantes preces Augustissimi Nostri LEOPOLDI I. Cæsaris, ac favore Sanctissimi INNOCENTII XII. Pontificis Maximi hoc annò tantò plausibilius impetratum, quantò difficilius similes gratiæ temporis processu a Sacra Sede Apostolica sperantur, aut evincuntur, præsertim circa ea, quæ universalem Ecclesiam concernunt; ideòque prolixius commendandum, quòd sub ipso ferè ingressu Ordinis nostri in Austriam, & quasi in ipso limine propagationis nostræ decus hoc progerminaverit, quò velut prodromò aliorum favorum portendebantur gratiæ, quæ nobis ex Austriacorum Principum Benevolentia erant deinceps crebrius obventuræ, quemadmodum non sinè gratæ mentis significatione, & tenera quadam animi voluptate sæpius a nobis memorabitur, studioque in suis locis exponetur, quantum universim tota exalceata Familia nostra Augustissimorum Cæsarum patrociniis debeat.

Regula & Constitutiones Ordinis imprimuntur.

III. Prætereà quia Sacrarum Legum observatio unicum est stabilimentum Ordinis; ne verò ex codicum paucitate excusationem obtendere possit ignorantia, aut palliare desidiam, Ordinis Regula & Constitutiones Viennæ hoc eodem annò formis typicis excusæ fuerunt, additis in calce Bullatis Litteris INNOCENTII Papæ XII. & Declarationibus, quæ, ut supra retulimus, Ordini nostro in Provinciis transalpinis facultas conceditur, descendentes ab heterodoxis parentibus ad solemnem votorum Pro-

professionem admittendi. Hæc editio ut chartæ bonitate & typorum pulchritudine cæteris elegantior in lucem prodiderat; sic expetita magis in Poloniam primò, ac etiam in Italiam & Hispanias se diffudit: Nostri autem vel maximè congruebat initiis & primis fundamentis, quibus perquam solerter superstrueretur Ordinis & propagationis ejusdem firmitas, nam ut rectè monet Cicero: *Nil tam aptum est ad Jus, conditionemque naturæ, quam lex, sinè qua nec domus, nec civitas, nec gens, nec hominum genus, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus stare potest.*

1694.

Cicero lib. 3.
de Legibus.

IV. Pariformiter cùm non satis populorum devotioni, atque desiderio consultum esse videretur, Libellum pro Sodalium directione anno superiore Latino idiomate vulgasse, nisi plurimum commodo in vernaculum sermonem verteretur: quamobrem, ut is ipse codex Legum, Privilegiorum, atque Indulgentiarum, quibus Archi-Fraternitas Ordinis nostri Sanctissimæ TRINITATIS a plurimis Summis Pontificibus concessis gaudet, nunc etiam patriâ linguâ legeretur ab universis, hoc eodem annò Viennensis cœnobii sumptibus prodixit. Qui ut clariùs niteret, Excellentissimorum Comitum Harrachiorum Nomen pro munimine, & Insignia Nobilissimæ Gentis pro scuto tulit.

Libellus pro
instructione
constitutum
Ordinis typis
datus in idio-
mate Germa-
nico.

V. P. Maurus, quem in Hispaniam profectum fuisse paulò ante dixeramus, iter cum duobus sociis suis feliciter absolvit. Postquam autem Madritum pervenissent, duo illi juniores Religiosi studiorum causâ ad Solanense Collegium concesserunt, ut Philosophicis disciplinis ingenium excolerent; P. Maurus verò in Aula Regia substitit, ut negotium, cujus gratiâ advenerat, suâ industriâ ad optatum finem perduceret. Accessit itaque imprimis D. MARIAM ANNAM de AUSTRIA Reginam Matrem Viduam, cui Litteras Domine Comitissæ Harrachiae olim & nunc perseverantis clientulæ suæ submississima veneratione obtulit; uberèque fructus a nova hac Ordinis colonia productos, triplicè in Turcia & Tartaria peractas Redemptiones prolixè exposuit. Hæc cùm piissima Regina faventissimis auri-
bùs exciperet, & alioquin propensissimò animò Ordinis nostri incrementis studeret ad futuram Ecclesiæ nostræ Viennensis fabricam regie liberalitati paria contribuit subsidia. Cujus munificentia celeriter Viennam perscriptâ, quum huic nonnullæ passim a diversis submissæ eleemosynæ accederent, atque adeò domesticæ facultates succrescerent, protinus conducti sunt operarii, qui ante hyemem pro jaciendis novæ Ecclesiæ fundamentis humum eruerent, & designatum sequentis anni laborem, opusque hoc veluti progymnasmatè anticiparent. Secunda igitur die Novembris horâ post meridiem tertiâ ligonibus & bipal-
lis humus erui cœpit; convenientibus etiam, & ad laboris societatem, Magistris sui permisso, alacriter advolantibus Novitiis, fratribus omnibus, & plerisque aliis cœnobitis, qui conductis operariis permixti ingenti fervore novi templi structuræ

P. Mauri in
Hispania ne-
gotiatio.

Impetrat a
Serenissima
Regina Vidua
subsidia pro
edificanda
Ecclesia Vien-
nensi.

Pro funda-
mentis hu-
mus effodi-
tur.

auspi-

1694. auspicatum dedere principium. Idem deinde labor continuatus fuit, quamdiu per mitiora tempora licuit.

Festum S. P. N. FELICIS prima vice per omnes Ecclesias de præcepto celebratur.

P. Maurus cum duobus Sacerdotibus Viennam rediit.

VI. Porro cum Anniversaria solemnitas S. P. N. FELICIS VALESII ad vigesimam Novembris propius instaret, omnibus Ecclesiis & Monasteriis tam intra, quam extra urbem constitutis maturè intimatum fuit Sedis Apostolicæ Decretum, quò mandabatur, ut Festum hujus Sancti, sicut & primi Fundatoris nostri S. JOANNIS de MATHA deinceps de Præcepto, ut ajunt, celebraretur. Quod sanè nostri peculiari affectu præstiterunt exterioribus etiam publicæ lætitiæ signis, artificiosis nimirum ignibus præcedente nocte succensis, aliisque hilaritatis demonstrationibus editis. Demum IV. Nonas Decembris in S. Damasi Papæ & Confessoris die P. Maurus a Conceptione duobus rursus sociis Sacerdotibus auctus, quos in novam Ordinis messem secum ex Hispania adduxerat, salvus & incolumis Viennam attigit, omnesque Religiosos nostros Viennæ impendiò exhilaravit. Peracta sunt postmodum CHRISTI Nascantis Festa magnò nostrorum solatiò, nec sinè fausta spe futurorum successuum; atque inter hæc alternantis fortunæ vicissitudines præsentis anni quarti & nonagesimi periodum feliciter conclusimus.

C A P U T VI.

Obitus D. Georgii Szechenii Archi-Episcopi Strigoniensis, Nostri Illaviensis cænobii Fundatoris, & succincta ejus vitæ narratio.

1695.

Postrema ægrotudo & obitus Archi-Episcopi.

I. **S**uccedit annus post DEI Filium in carne de Virgine natum millesimus sexcentismus nonagesimus quintus, rerum foccundus, eventu varius & memorabilis. Mense Februariò ingravescens potius ætatis inclinatione, quam vi morbi ad extrema lento gradu processit mortalis vita D. Georgii Szechenii Archi-Episcopi Strigoniensis, Fundatoris nostri cænobii Illaviensis, donec tandem XII. Kalendas Martii inexorabili necessitati succubuit, animâ tam insignis Præfulis ad capeffendum cœlestis gloriæ bravium evolante, ut ingentium meritorum suorum præmium a Divina manu (ut piè credimus) reciperet. Aptissima sese quidem hic nobis offerret occasio de singularibus tanti Viri virtutibus longam texendi panegyrim, sed quia labor iste majus volumen desiderat, nos eorum morem secuti, qui uno in circulo paucisque ductis lineis totum orbem terrarum describunt, de multis pauca duntaxat delibabimus.

Ejus ortus & Natalis.

II. Natus est hic Pater Patriæ, Munificentie Prodigium, Virtutis omnis compendium, Magnorum Præfulum Idea, & speculi nostri Decus Gyœngyœfini, superioris Hungariæ oppidò non ignobili, Comitatus Hevesiensis, annò CHRISTI millesimò sexcentesimo sextò, annis ferè novem postquam Discalceata Trinitaria nostra Familia suæ institutionis a CLEMENTE VIII. Sum-

Summo Pontifice approbationem consecuta fuisset. Venerabili P. Nostro Joanni a Conceptione Ordinis Restauratori septem circiter annis coetaneus. Parentes habuit, si fortunæ bona spectentur, parum divites, ut ea tunc tempora ferebant, assiduus Turcarum excursionibus & depopulationibus calamitosa. Juvenis, quantum conjicere licet, in patrio gymnasio (quod sub idem tempus per totam Hungariam ferè unicum celebrabatur) humanioribus Litteris operam dedit; illud extra controversiam est, eum, cum ad sacram Clericalem militiam Superum instinctu aspiraret, Viennæ Pazmanniano Hungarorum Collegio primos inter alumnos vivente adhuc Fundatore, Cardinali Petro Pazmanno e Societate JESU Archi-Episcopo Strigoniensi, adscriptum fuisse die XVI. mensis Februarii, annò millesimò sexcentesimo vigesimo quinto. Hoc autem Collegium ingressus est annò ætatis suæ decimò nonò, idque post absolutam Rhetoricam, ut ipsemet propriæ manûs scripturâ testatum reliquit, quam vide in ejusdem Collegii Albo sive Matricula, ut ajunt; e qua etiam plura sequentia decerpi: Eodem annò die nonâ Maji solitum juramentum (pro more Alumnorum) coram Patribus Henrico Lamormainio Viennensis Collegii Rectore, & Christophoro Majero Collegii Pazmanniani Præfeto deposuit. Philosophiæ emensus curriculum Sacro-Sanctæ Theologiæ incubuit. Annò ejusdem sæculi vigesimo nonò XIV. mensis Aprilis Subdiaconatus, & IX. Julii Diaconatus Ordines suscepit. Annò verò sequenti XX. Decembris Presbyter ordinatus est. Tandem annò sæculi hujus primò & trigesimo die XXIV. Augusti ad Petrum Pazmannum Cardinalem Archi-Episcopum missus Domestici Saccellani munus apud eum obivit. Dicuntur extare litteræ, quibus a P. Joanne Hmyrrha Pazmanniani Collegii Præfeto Eminentissimo Cardinali Pazmanno his ferè verbis commendatus fuit: Georgium Szechenium in Collegio doctrinâ & virtutibus ita profecisse, ut dignus censeatur, qui aliquando in Archi-Episcopatu ipsi Cardinali succedat. Quod etiam reapse evenit, ut paulò post sumus visuri.

III. Elapsis deinde in minoribus Ecclesiasticis muneribus aliquot annis Ecclesiæ Vag-Uiheliensis Præpositus renunciatus, ejusdem loci Parochiam fervente studio & flagrante animarum zelò laudabiliter administravit, meritis, ut annò CHRISTI millesimò sexcentesimo quadragesimò quartò Quinque-Ecclesiensi Mitrà ornaretur; sub idem tempus Cæsarei Exercitus in Hungaria constitutus est in spiritualibus Vicarius Generalis. Labente novenniò, annò videlicet ejusdem sæculi tertiò & quinquagesimò, ad Vespermiensis Ecclesiæ Cathedram evedtus, decennium in ea exegit; annò verò sequenti, tertiò & sexagesimò, Jaurinensis Antistes creatus est. Fama deinde virtutum ejus quotidie magis increbrescente annò septuagesimò octavò ad Archi-Episcopatum Colocensem sublimatur. Verùm hæc nondum erat ultima meta ejus meritis præstituta; supremis siquidem virtutibus suprema Regni Tiara debebatur, unde & annò millesimò sexcentesimo

1695.

Studia in patria.

& Vienna.

Matricula Collegii Pazmanniani pag. 9. &c.

Ordines sacri.

Sacellanus Archi-Episcopi agens Vaticinium de illo.

Præpositus Vag-Uiheliensis.

Quinque-Ecclesiensis Episcopus & Vicarius Generalis Exercitus.

Vespermiensis & Jaurinensis Episcopus.

Colocensis Archi-Episcopus.

1695.
Archi-Epi-
Scopus Strigo-
nienſis,

Ejus elogia,

octogefimô quintô XXI. die menſis Maji plures inter competitores a LEOPOLDO I. Imperatore Rege Apoſtolico Archi-Epiſcopus Strigonienſis, Loci ac Comitatus ejusdem Supremus & Perpetuus Comes, Primas Regni Hungariæ, Legatus Natus, Summus Secretarius & Cancellarius ejusdem Regni renunciatus fuit. Felix Clerus & Populus, qui tantum meruere Præſulem & animarum Paſtorem! Omnibus ipſe honoribus ſuperior ea geſſit, fecitque, quæ omnem humanam eloquentiam ſuperant; non ſolum Diſpenſator fidelis, verum etiam ad auctoramentum gloriæ Reſtaurator induſtrius, Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Vindex, ſanctæque noſtræ Fidei Propugnator, hæreſum Oſor, veræ Religionis, intaminatæque Doctrinæ Cultor, nec non Virtutum omnium Implantator. In eo certè Ambroſium quendam, aut Chryſoſtomum, vel alium veterum Sanctorum Patrum aliquem revixiſſe arbitrarè parem ſpiritu, & temporum eorum calamitatibus etiam ſuperiorem.

Ejus virtutes.

Caſtimonia,

IV. Qui eum Archi-Myſtam ad aras, aut domi, forisque Paſtorem intuiti ſunt, ſe antiquæ pietatis exemplar viſiſſe etiamnum fatentur. Ubique demum agebat, individui eidem adhære comites vitæ Puritas, & Sanctimonia, Juſtitia, Charitas, Miſericordia, Pietasque; item in diſcernendis rebus Sapientia, in perficiendis Dexteritas, Fides erga Principem, Amor in ſubditos, Commiſeratio erga afflictos, Liberalitas adverſus inopes, Divini Numinis cultus, & in priſtinum ſtatum reducendæ Religionis ſtudium. Caſtimoniam, quæ virtus nobile ac ſingulare Sacrorum Præſulum Decus eſt, per omnem vitam ita ſemper excoluit, ut cum altero ſexu nullò unquam familiaritatis nævò, aut minima ſuſpicionem laboraverit; quinimò eodem candore, qua veritate de ſe aliquando dicentem audivere: *Manus hæc nunquam tetigit fœminam*. Memorabile proſectò caſtiſſimi Præſulis de ſe ipſo teſtimonium, aureis litteris in cedrina tabula ſcribendum. Hinc fiebat, ut tenerrimè erga illos afficeretur, quos e Clero noverat eſſe ſui ſimiles, quosque pudor & verecundia ab illa tetra veneræ contagionis ſcabie fecerat remotiſſimos; hos ille impenſius colebat, cum illis familiarius converſabatur, his nobiliora Sacerdotia conferebat, eosque pro viribus ſuis provehere & exaltare ſtudebat.

Frugalitas &
Parſimonia,

V. Caſtimoniam vitæ blandò conſortiò comitabatur frugalitas, quæ tam in victu, quàm veſtitu, cæteroque Præſulis famulitio inſigniter relucebat; juratiſſimus ſiquidem oſor erat luxûs, a quo internecinò odiò diſſidebat, dicere ſolitus: auream mediocritatem & parſimoniam omni pompæ, mundanorque ſaſtui eſſe præferendam. Lautiora convivia ſubinde quidem in gratiam Magnorum Hoſpitum adornabat, ſibi verò ipſi bellaria nulla, aut cupedias indulgebat, ſed levi oleris obſoniò famem ſedabat. Cibus illius ita erat comparatus, ut vires reficeret, corpus non gravaret, inde ei vitæ longævitas obtigit, & mens ad altiora quævis Eccleſiæ, ac Reipublicæ negotia, tum aggredienda, tum conficienda expedita. In corporis cultu ut luxum

vita-

vitabat, ita aversebatur sordes; illum duntaxat corporis ornatum probans, qui non dedeceret Virum Ecclesiasticum, & Summi DEI in terris Ministrum. Famulos nutrebat non multos, sed bonos, longo usu cognitos, & exploratae fidelitatis, ratus ostentationem esse noxiae prodigalitati affinem, & mundanum, nescio quid, nimium sapere, nec convenire perfectiori Praesulum statui, quem ad CHRISTI normam & Ecclesiae Canones exactissime, Forma gregis factus, exprimere satagebat. Non desuere, qui eidem persuadere nitebantur, ut pro splendore diutioris Mitrae, lautioris quoque vitae genus sectaretur: verum ille caute quavis Marpesia firmior nullis unquam adduci potuit rationibus, ut ab indictae sibi iustae moderationis lege vel unguem deflecteret, veritus, ne minus in alios beneficus foret, si rigidus sibi esse desineret.

VI. Procul tamen ab ejus parsimonia abfuerunt sordes omnes servilis avaritiae; non enim auro replere studuit loculos, quos anxius custodiret, sed quos avidius dispensaret in Patriae ac Reipublicae commodum, pristinaeque felicitatis restorationem tot bellis & sectis labefactatae. De ipso optimo proinde jure elogium illud praedicari poterat, quod Marcus Tullius, qui in arce itetit Romanae eloquentiae, de Rabirio Posthumo protulit, quando dixit: *In studio rei amplificandae non avaritiae praedam, sed instrumentum bonitati quaesivit.* Huic nimirum fini ancillabantur amplissimi proventus & oeconomicae industriae, ut beneficeret, aliosque ditaret, non vero ipse ditesceret. Majori sollicitudine quaesivit, qualiter expenderet, quam acquireret opes: sementes spargebat aureas, ut Regno succresceret aurea prosperitas; in commune bonum sic fuit intentus, ut sui etiam immemor esset. Hoc testantur tot opera publica ejus munificentia aut excitata, aut restituta: & ut ea singillatim recenseam a Sacris ordiri libet: Monasteria diversorum Ordinum condidit septem, octo autem alia utriusque sexus restauravit, & proventibus auxit. Insuper Societati JESU, quam in salutem animarum natam esse probe noverat, Budae in ipsa Regni Metropoli, praeterea Strigonii, Jaurini, Ginsii, & Quinque-Ecclesiarum nova extruxit Collegia, largissimis redditibus ditata. Agriensem domum in Collegium evexit. Ad juventutis institutionem, unde salus Reipublicae plurimum dependet, fundavit Budae scientiarum Universitatem, cui adjunxit duo Seminaria, contubernales nempe domos, alteram pro Clericis, alteram pro studiosis saecularibus. His accessere alia ad eundem finem aedificia Jaurini, Leutschoviae & Trenchinii ipsius sumptibus excitata, & dotata. Tempora plura restauravit, sacraque suppellectili ornavit. Hospitales domos pro vulneratis militibus Pesthini, ubi nunc amplissima invalidorum Domus surrexit; & Posonii condidit, quae postrema cessit Ordini militari Crucigerorum cum rubea stella, easque amplissimis proventibus dotavit. Cantoribus, Ecclesiarumque Ministris auxit stipendia, aliasque quam plurimas memorias in diversis Templis fundavit; quae omnia peculiariter in folio descripta ad

Ejus liberalitatis opera.

Cicero Orat. pro Rabirio Post.

1695. manus habeo ; minutim autem recensere longum nimis & operosum foret. Satis sit pro ejus munificentia declaranda dixisse, ipsum vicies & quinquies centena millia florenorum Rhenensium in hujusmodi opera pia & publica expendisse. Quanta verò ex tam profusa liberalitate in Christianam Rempublicam utilitas emanaverit, facile subducto calculo intelligere poterit, qui singula ad rationis balancem appendere voluerit. Quare cum ea Purpuratis Romae Patribus innotuissent, res adeo insolita universos in admirationem rapuit, ut unanimi voce Szechenium Strigoniensem Archi-Episcopum *Munificentiae Prodigium* predicaverint : de quo illud salva veritate dici potuisset, quod olim assentatoriò calamò Poëta Claudianus de alio scripsit :

Claudianus de
Probi et Oly-
brii fratrum
Consularum, v.
43.

*Hic non divitias nigrantibus abdidit umbris,
Nec tenebris damnavit opes : sed largior imbre
Sueverat innumeras hominum ditare catervas.*

Fundator no-
stri Illavien-
sis monasterii.

VII. Porro nefas crederem, & inexcusabilis piaculi loco ducere, si ignavo silentio hic præterirem, quod huic narrationi occasio- nem dedit, Monasterium videlicet Illaviense Sacro nostro Ordini ab eodem Archi-Episcopo supremis jam vitae annis munificentissimè fundatum : altius namque, cana experienciâ edoctus, in animum demiserat Prudentissimus Archi-Præsul ærumnas & calamitates innumeras, corporis & animæ pericula, cum quibus miseri captivi sub Turcico servitutis jugo gementes conficiantur. Quamobrem ut nullum hominum genus ejus Beneficentiam effugeret, & ut nulla esset inopia, aut necessitas, cui ipse opportunè non succurreret, & provideret secundum familiare suum dictum, quod à piissimo illo Fratre Jacobono mutuaverat, & ei penè in proverbium abiverat : *Fac bonum omnibus, quamdiu poteris*, hinc Religiosos nostros, qui redimendorum captivorum profitentur Institutum, cum eos suo munere laudabiliter fungi didicisset, benevolentissimè complexus est, nihilque non egit, quamvis de pontana jam senectute gravaretur, ut eos amplissima Fundatione in Apostolico Hungariæ Regno stabiliret. Sed quia timebat, ne præpropere mors optimo huic proposito intercederet, & senilis corporis vires ante opus consummatum penitus fatiscerent, nostros Patres id ipsum metuentes etiam atque etiam rogavit, vellent suis precibus ab Omnipotente DEO vitæ prorogationem in paucos menses sibi impetrare. Enim verò Patrum orationes, & præcipuè captivorum gemitus, quorum id maximè intererat, pondus habuisse, vel inde claruit, quod Divina Majestas tam utilem, omnibusque proficuum vitam hujus servi sui per annum, & quod excedit, conservaverit, donec hoc propositi sui negotium transegisset. Arbitror autem Clementissimum Numen Archi-Episcopi liberalitatem hanc gratiâ etiam in hoc mundo remunerari voluisse, priusquam ei æternam in cælo pro tot rebus præclare gestis mercedem rependeret. Interim nulla oblietterabit vetustas, nulla delebit oblivio, & intimis sem-

Jacobonus in
Hymno de
mundi vani-
tate.

Precibus Pa-
trum ejus vi-
ta prorogatur.

semper infixæ medullis hærebunt illa memorabilia verba, quæ literis Illavientis Foundationis superius allatis inseruit, in quibus ingenuè faterur, se non sine lacrymis sæpius considerasse, quam *luctuosa* (ut ipsiusmet verbis utar) & *acerba sit miserorum captivorum conditio, qui in diram funestamque immanissimorum Christiani Nominis hostium captivitatem labuntur.* Subjecto deinde longò miseriarum catalogo adjecit verba omnibus Christianis Principibus considerata, quod nimirum: *Eorum captivorum plurimi inter tetros carcerum squallores fame pereant, & a vermibus miserabiliter consumantur, vel verò in desperationem acti gentiles fieri cogantur.* Nec mirari potest (animadvertit ipse) quod milites tam pauci ad bellum conscribantur, siquidem acerbè miserorum captivorum exemplò, dubia sortis alea præexistente, deterrentur. Quare, ut toti Christianæ Reipublicæ opportunè consulatur, & illi pridem desideratam accipiant consolationem, Reverendos, inquit, Patres & Fratres Ordinis Sanctissimæ TRINITATIS de Redemptione captivorum in Apostolicum Hungariæ Regnum benigne & singulariter suadente id ipsum Sacratissima Majestate, induxit, eosque in Bonis Illavientibus paternè instituit & fundavit. Nec dubium est, si prius hoc saluberrimum institutum ad ejus notitiam pervenisset, aut ipse aliquot annos in hac mortali vita superstes mansisset, illum plura nobis in Regno Hungariæ cœnobîa fundaturum, Ordinemque latius propagaturum fuisse, ut afflictis Christianis captivis copiosiora pararet redemptionis subsidia, e quibus ad corporis animæque salutem tot Reipublicæ commoda scaturire noverat.

1695.

Verba memorabilia

VIII. Satagebat demum Præstantissimus Archi-Præsul, quod non minùs frequenter in ore habebat, quam opere demonstra-
bat, ut nimirum *provideret bona coram DEO & hominibus.* Idque liberè, candidè & confidenter. Ratus suarum esse partium invigilare Religionis, Regis & Regni commodis. His ille studiis curas omnes suas, consilia, auxiliâque dicavit: de universis optimè meritis, sive Sacrorum Præses, sive Reipublicæ Administer, sive Populorum Rector, in quolibet horum undequaque Magnus; quidquid enim dixit, fecitque, Magnum erat & Principe dignum. Hunc LEOPOLDUS I. Cæsar ob gestorum Magnitudinem omni Jure Magnus Imperator, accuratùsque Virorum ac Virtutum Arbiter, & Censor, honoris gratiâ *PATREM* compellavit, sèque *FILIUM* dixit, quò amoris & fidei monimentò, nescio, si quid illustriùs excogitari queat. Rarò aut nunquam solet esse in cæteris sinè invidia virtus; hæc tamen in eo rara felicitate ità eminuit, ut nec hiscere, nec mutire contra eam auderet quisquam adversariorum, quantumvis ille potens esset, & viribus tumidus. Lucem Soli noctuæ non minùs invident, quàm fugiunt. Scilicet Justitia & inculpata vitæ integritas contra quoslibet novercantis fortunæ insultus triumphant. Ipse porro juratissimus vitiorum hostis inimicos Fidei & Crucis CHRISTI Auctoritate sua & Nominis dignitate ità percellebat, ut eos arenâ

Boni publici studiofissimus Princeps.

Imperator se ipse Filium dixit; ipsum Patrem compellavit.

Fidei hostes persequitur.

1695. decedere, & palmam relinquere coëgerit. Hos ille insectari nunquam desit, eosque nullibi locorum consistere passus est, sed vires omnes ingenii sui eò contulit, ut latebras illorum detegeret, robur elideret, resistentes Regno exterminaret, ac profligaret, contempto etiam quovis propriae vitae discrimine; nihil enim publicae tranquillitati aequè infestum asseribat, ac haeresim. Decantatam conscientiae libertatem nihil aliud esse, quàm effrenatam licentiam vitae, morum corruptelam, ex qua innu-mera scaturirent dissidia, animorum aversiones, simultates & civium seditiones, tantorum hucusque in Hungaria malorum causae ac iliades.

Ejus facta
dictaque asser-
mantur.

Regem coro-
navit.

IX. MORIBUS ANTIQUIS (ut **RES EST ROMANA**) inherens, quidquid vel publicè, vel privatim dicebat, rationum pondere, & verborum efficaciam stabilivit, cordibusque audientium impressit adeò, ut effata ejus Oraculi locò haberentur: nihil tamen ex abrupto, sed benè prius apud semetipsum aequa lance trutinatum dixit, fecitque; hinc eadem dicendi, agendique libertas, quo candore imbutum erat pectus; in omnibus Regina Prudentia sensum moderante. Id quidem in pluribus occasionibus eluxit, praecipuè tamen in sorte felicissima, quae ipsi suo tempore obtigit, coronandi Serenissimum JOSEPHUM Regem Apostolicum hujus Nominis Primum. Haec felicitas sicut non omnibus Archi-Præsulibus in manus venit, ita singularis fuit nostri Szechenii honor & gloriae auctoramentum; ille siquidem die IX. mensis Decembris annò Domini 1687. adstantibus duodecim Episcopis, quatuordecim Abbatibus & Prælati, ac reliquò ornatissimò Clerò, praesentibus quoque cunctis Regni Statibus & Ordinibus Novi Regis verticem inter Missarum Solemnia Posonii Sacro Diademate redimivit, coronationisque caeremoniis perfundus pro recepto more ad nobilissimum suum Auditorium luculentam habuit orationem, quae haecenus extat apud Lunig Parte 3. Orat. 206. pag. 30.

In extremo
morbo codi-
cillum testa-
mento addit,
& subscribitur.

Ausonius in
Disgenis re-
miniscitur.

X. Octenniò ab hac Coronationis solemnitate elapsò mortalis vitae cursum absolvit Magnus Archi-Episcopus ad coelestem tendens bravium, & ætate confectus, propè nonagenarius, immortali natus est, sedatò pridem sensuum tumultu, abiitque ad meliorem, ut piè credimus, vitam ingentibus meritis cumulatus. Illustrius in suo occasu resplenduit; si tamen illa occumbere dici potest, qui oritur aeternitati. Supremus languor in labascente sensim corpore nec fuit gravis, nec diuturnus, ut solet iis ex Ausonii mente evenire, qui *abeunt*, non *abunt*, & migrantes transferuntur in Patriam. Urgente autem morbo supremò simul & fatigante senili corpore curas suas omnes eò convertit, ut inchoatum de sublevanda Christianorum captivorum calamitate negotium inconcussis basibus stabiliret: unde, ut ultimæ voluntati suæ firmiter robur adjiceret, languente licet dextera, vires tamen suppeditante charitate pro Testamenti coronide hæc verba exaravit: *Illavienſia bona lego Patribus Sanctissima Trinitatis de redimendis captivis.*

XI. Ex-

XI. Exactis demum conscientiae rationibus sese totum in Divinam voluntatem resignans Sacrum accepit Viaticum, in supremam quoque luctam sacro unctus oleo Posonii die XVIII. Februarii anno saeculi hujus nonagesimo quinto decessit in pace, ingenti apud omnes desiderio sui relictus. Justis perfolutis in Collegiata Sancti Martini Episcopi civitatis ejusdem Ecclesia Patribus appositus universalem expectat resurrectionem. Elapsis deinde paucis diebus solemni exequiarum apparatu iterum tanto Archi-Præsuli parentatum fuit. Igitur ad hanc funebrem pompam quatuor ex nostris conobii Viennensis Religiosis Posonium concesserunt, gratum animum totius Ordinis nomine piissimo Fundatori testaturi, suarumque precum subsidio ac Sacrificiis ejus animae opitulaturi. Nos ultra Imaginem tanti Viri moderno-antiqua methodo, styloque lapidario in perpetuam gratitudinis memoriam exaramus sequens Epitaphium.

1695.
SS. Sacramen-
tis munitus
obit.

D. M. G.

NATUS IN PUBLICUM BONUM
REDIVIVÆ PANNONIÆ STATOR,
PATER PATRIÆ,

INCONTAMINATÆ VITÆ ARCHI-PRÆSUL

D. GEORGIUS SZECHENIUS

MORUM INNOCENTIA, PRISCO CANDORE

GREGIS COMMISSI CURA

NEMINI SECUNDUS.

FUIT.

SOBRIUS. JUSTUS. SANCTUS. CONTINENS.

PER VIRTUTES PRINCIPE DIGNAS

AD SUPREMAM REGNI TIARAM

GRADUM SIBI STRAVIT.

SUCCESSIVE

V. ECCLESIIEN. VESPRIMIEN. JAURINEN. EPISCOPUS.

ARCHI-EPISCOPUS COLOCZEN. ET STRIGONIEN.

ANNIS LI.

ECCLESIIARUM PASTOR ET RECTOR,

VILLICUS UTILIS,

CUJUS MEMORIA IN BENEDICTIONE CLUET.

QUIA

REGEM SACRO DIADEMATE REGNO COPULAVIT,

HUNGARIÆ SPLENDOREM RESUSCITAVIT,

TEMPLA, MONASTERIA, NOSOCOMIA, COLLEGIA PLURA

EXCITAVIT, RESTAURAVIT, ORNAVIT.

URBES MOENIBUS CINXIT,

BUDÆ UNIVERSITATEM FUNDAVIT,

MARTIS ET PALLADIS ARTES

SUBLIMAVIT.

QUEM ROMA MUNIFICENTIÆ PRODIGIUM MIRATA

LEOPOLDUS I. ROM. IMP. PATREM COMPELLAVIT,

SE **FILIUM** ADDIXIT.

C c c

VI-

1695.

VIRO INCOMPARABILI
OB PIO SUMPTU ILLAVIÆ INSTITUTUM COENOBIIUM.
AD REDIMENDOS CAPTIVOS.

XII. KAL. MARTIAS AERA ✱ M. DC. XCV.

POSONII CORPORIS VINCULIS EXSOLUTO
AD ÆTERNA MERITORUM IN COELIS PRÆMIA

EMIGRANTI

IN POSTERORUM MEMORIAM
MONUMENTUM HOC ÆTERNITATI

SACRUM

FUNDATORI SUO BENE MERITO
PERENNES POSUERE CLIENTULI
FF. ORD. SSS. TRINITATIS
REDEMPTIONIS CAPTIVORUM.

Insignia Ar-
chi-Episcopi.

Horat. lib. 4.
od. 3.

Et ne quis jure nos insimulare valeat, tanquàm aliquid ad præsentem materiam pertinens a nobis prætermisum fuisset, etiam Gentilitiæ hujus Archi-Episcopi columbæ in cæruleo campo oleaginum fertum ore gerenti, & de trium verticum monte in cælum subvolitanti breve subscribimus Hexastichon; nam dignum laude Virum Musa vetat mori. Nos itaque pedum invocâ lucrô compeditos Christianos & simul Trinitarium Redemptionis Ordinem Munificentissimo Mæcenati uberius his versibus devincimus.

*Hoc olea fertò SZECHENT candida gesta
Cælum subvolitans Alba Columba docet;
Captivis reducem dum nunciat illa salutem,
Mox surgit TRIADOS Fratribus Alma Domus.
Eruta de mortis tenebris jam libera Turba.
Corde Columbino Laurea ferta capit.*

Aliud ejus Imagini in Aula Communitatis Viennæ subscripseram.

Szechenii 1.
& 2. syllaba
communis est
ferri potest.

Præsule SZECHENIO non est præstantior ullus,
Munificus Populo munificusque DEO.
Hic Pater est Patriæ, cujus venerabile Nomen
Vulgatum terris & super astra sonat.
Aureus Antistes plusquàm celebrabitur aurum,
De quo Christicolis aurea dona fluunt.
Illaviam TRIADOS Patribus Largissimus ornat;
Hinc captivorum vincula solvit adhuc.

CA.

CAPUT VII.

1695.

Illaviensis nostri cœnobii Fundatio in effectum deducitur.

I. **O**Pus præclare institutum, ut quàm maturrimè fortiretur effectum, & piè defunctus Fundator suprema voluntate decrevit, & præsentissima Ordinis necessitas postulavit; omnis enim mora in talibus negotiis suò non vacat periculò; cùm infensissimus omnis boni osor diabolus nunquam non similia pietatis opera (si possit) disturbare satagat, nisi versipelli astutiæ ejus tempestivè occurratur. Scilicet *nocuit semper differre paratis*, & ut Togatissimus Cato cecinit: *Fronte capillata est, a tergo accastio calva*. Ne itaque elapsam nobis tam bellam occasionem frustra aliquando deploraremus, Testamenti tabulas & Foundationis Diploma paulò post obitum suprà laudati Archi-Præfulis ad Augustissimum LEOPOLDUM I. Romanorum Imperatorem & Hungariæ Regem detulimus, enixissimis precibùs flagitantes, ut Sua Majestas supremam Optimi Fundatoris nostri voluntatem ratam habere, eamque Regia sua Auctoritate confirmare dignaretur. Gavisus est Clementissimus Imperator suam Epistolam (quam superiùs adduximus) apud Archi-Episcopum pondus habuisse, novamque sibi de Ordine nostro benè merendi occasionem oblatam gratulatus, jussit quamprimùm Regias Litteras expediri, eisque supradictas Foundationis Tabulas inferi, quas ratas, gratasque declaravit, & benignissimè approbavit, suoque Decretò confirmavit; id est, Ordinis Introductioni, contentæque Institutioni & Foundationi Regium præbuit Assensum, ut latius patet in Cæsareo diplomate dato Viennæ Austriæ die XXII. Martii, Annò, in quem præsentia commentamur, quintò & nonagesimò currentis sæculi.

Urgetur executio Illaviensis Foundationis.

Cato in distichis moralibus.

II. Quoniam verò præfata Illaviensia Bona Jure Hæreditario pertinebant ad Excellentissimum D. Sigisfridum Christophorum Comitem Breünerum & Successores ejus, proinde Ordini nostro inscriptio duntaxat jure tradi poterant, sicut per modum Hypothecæ oppignorata fuerant ad decennium; nunc verò nobis ad sequens residuum octennium concessa sunt, vel donec credita nomina a prædicto Comite dissoluta fuissent. At quia ruralium prædiorum œconomia viris Religiosis, & præsertim novis in Regno hospitibus minimè congruere videbatur, tanquàm res plurimis mentis evagationibus obnoxia; hujuscemodi enim curis animus a coelestium rerum contemplatione avocatur, ut jam nihil loquar de aliis non paucis incommodis, quibus in regione nobis peregrina expositi eramus, rerum & regionis experientiâ etiamnum destituti, idèò adnitentibus potissimùm Comitibùs Breünerianis, & ad repetendam possessionem Bonorum anhelantibùs, cùm illi nobis præter constitutum censum, etiam

Reservatò annuò censu Patres se bonis abdicant.

1695. situm pro ædificando templo & cœnobio, aliâque plura emolumenta pollicerentur, seseque Compatronos hujus cœnobii efficere vellent, facile Patribus persuasum fuit, ut se Bonorum Dominio abdicarent certis annui censûs proventibus contenti. Transactum est igitur inter utramque partem certis quibusdam conditionibus, temporum tamen injuriis postmodum non mediocriter convulsis, & Illaviense Dominium cum Jure Possessionis transcriptum est Breünerianis Comitibus, eorumque Successoribus per Litteras subscriptas die VI. mensis Aprilis ejusdem anni nonagesimi quinti.

Acceptata Bonorum possessio & sub pactis conditionibus rursus abdicata.

III. Porro recti ordinis & solidæ transactionis ratio postulabat, ut pro majore firmitate hujus mutuae conventionis prius nostris Patribus piæ Legationis titulô Bonorum Possessio publicis & consuetis solemnitatibus iniretur, ac deinde parili ritu eorundem Dominium abdicaretur, hinc P. Josephus ab Angelis Commissarius Generalis P. Josephum a Sanctissimo Sacramento, & alterum P. Josephum a JESU Maria eo tempore in nostro Conventu Viennensi tyronum Magistrum, utrumque natione Hispanum & Fr. Jacobum ab Angelis vitam activam professum, patriâ verò Austriacum Viennensem, cum requisitis facultatibus Tyrnaviam ablegavit, eisque in mandatis dedit, ut porrecto supplici Libellô pro Regni more a Venerabili, Metropolitano Strigoniensi Canonorum Capitulo peterent Ordinem nostrum ad possessionem Bonorum Illaviensium introduci, & facultatem evincerent eadem sub certis conditionibus mox rursus abdicandi. P. Commissarius Generalis, ad quem Ordinis nomine pertinebat, propria in persona his actibus adesse, dum supradiâti Religiosi Tyrnaviæ hoc negotium urgent, ut XVIII. die ejusdem mensis Aprilis alteri non minùs nobili functioni, videlicet Primi Lapidis pro fundamentis novæ Viennensis nostræ Ecclesiæ Collocationi (de qua sequenti capite nobis erit sermo) assisteret, requisita interim disposuit. Tyrnaviæ autem productis legitimis documentis & comprobatis omnibus Patres ad nutum impetraverunt universa. Ablegatus fuit continuò è canonicorum Strigoniensium gremio Illustrissimus & Reverendissimus electus Episcopus Almiensis, Præpositus S. Thomæ de Monte Strigoniensi, D. Ladislaus Biber, ejusdem Metropolitanæ Ecclesiæ Canonicus & Curio civitatis Tyrnaviensis, ut nomine Strigoniensis Capituli introductioni, traditioni, & abdicationi Bonorum Illaviensium pro more assisteret, qui etiam XXI. ejusdem Aprilis cum suprâ nominatis Patribus Illaviam pervenit. Sequenti die P. Josephus ab Angelis Commissarius Generalis cum P. Emmanuele a S. Maria properato itinere Illaviam attigit. Aderat ibidem quoque Excellentissimi D. Sigisfridi Christophori Comitibus Breüneri Ablegatus procuratorio nomine. Promulgatâ itaque eorum adventus causâ, facta fuit ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Nobilium Virorum convocatio, ut si quispiam Introductioni præsentis Patrum jure quid opponere posset, potestatem haberet reclamandi, suamque protestationem intra præfixum temp.

temporis terminum palam faciendi : nemine verò contradicente itum est ad propositi negotii executionem , & præmissis de more cæremoniis die XXIII. dicti mensis publico præsentè Notario Patres pacificam Illaviensium Bonorum Possessionem acceperunt, & eodem die sub certis pactis & conditionibus eadem Bona Excellentissimo D. Comiti Breünero resignaverunt, iisdem ferè ritibus, quibus eorum Dominium paulò ante susceperant. Sumpta postmodum meridiana refectione concio dimissa fuit. Demum in pactorum vicem & initium per Ablegatum D. Comitum Compatroni in novam Fundationem Religiosi nostri solemniter introducti sunt, accedente quoque Illustrissimi & Reverendissimi D. Blasii Episcopi Nitriensis Diocesani & Ordinarii Facultate. Assignatus est locus Religiosorum habitationi in palatio exterioris arcis versus Vagum fluvium ; arx enim interior propter ruinas & parietina vitia nemini tutam stationem promisit. Religiosis nostris ibi degentibus sub Præsidis nomine præfatus fuit P. Josephus a Sanctissimo Sacramento, Vir laudatissimis moribus conspicuus, & vitæ Santimoniâ commendatus. Quibus ritè peractis Pater Commissarius Generalis, relicto ibi P. Emmanuele a S. Maria, cum P. Josepho a JESU Maria tyronum Magistro Viennam remeavit, quò III. mensis Maji feliciter pervenit, reliqua Ordinis negotia ibidem curaturus.

1695.

Primus Præses cœnobii Illaviensis.

C A P U T VIII.

Primus lapis in fundamentum pro Ecclesia nostra Viennensi solemni ritu ponitur.

I. **P**ostquam hyems desævissset, & amœni Veris propinquitas mitiorem aërem reddidisset, resumptus est fodientorum fundamentorum pro nova Ecclesia nostra Viennensi labor, & continuatum fuit opus, donec fossores octodecim pedes geometricos profunditatis assecuti fuissent, viamque ad ima per æquabilem declivitatem excavatam & satis latam aperuissent, quæ ut descendentes commodius admitteret, tabulis infernè contrata, atque ex utroque latere benè fulta & coagmentata fuit, ne quid telluris in scrobem rueret. Calcis, arenæ, lapidumque apparatus aderat non modicus ; quibus omnibus ritè dispositis, Cæsareæ Majestati humillimis precibus supplicavimus, vellet ad hoc DEO gratum, & nobis pro immortalis beneficio futurum officium sese demittere, ac primum pro prima in Austriacis Hæreditariis Regionibus Ordinis nostri Ecclesia Lapidem ponere. Has preces Cæsar consueta Benignitate excepit, & peragendæ adeò memorabili celebritati XVII. Aprilis diem præfixit, quæ eò anno incidit in feriam II. secundæ post Pascha hebdomadis. Hæc illuxit solito serenior, totaque cœli facies ad publicam hilaritatem tam aptè se composuit, ut candidis nutibus instanti solemnitati suffragari videretur.

Fundamentum pro nostra Ecclesia Viennensi fossa.

Invitatur Cæsar ad lapidandum.

1895.
Dispositio ad
ponendum
lapidem.

II. Eodem die manè juxta latè hiantis fundamenti fossam Crux magna erecta fuit; ipsa verò fossæ latera, per quæ patebat descensus, pretiosa ambiebant peripetasmata. Propè ingressum ad ipsam fossam mensa in modum aræ consistebat candidis cooperta linteis, in qua Crucifixi Salvatoris nostri effigies duos inter ardentes cereos prostabat. Ad ejusdem Crucis pedem Lapis albus marmoreus in quadratam formam redactus jacebat, in cujus medio concavitas orbicularis magnum nummum aureum decem aureorum Hungaricorum pondere continebat Cæsaris liberalitate donatum. Nummus parte una Imperialem bicipitem Aquilam præferebat, ex altera sequentem inscriptionem ostentabat:

LEOPOLDUS I. ROMAN. IMP. SEMPER AUG.

CEU

ALTER JACOB PRIMUM LAPIDEM HUIC TEM.
PLO COLLOCAVIT IN TITULUM.

DIE XVIII. APRIL. M. DC. XCV.

Porro foramen illud, quod aureum hunc nummum suo sinu exceperat, plumbeâ claudebatur lamellâ, cui sequentia verba insculpta visebantur:

LEOPOLDUS Primus Augustus me locavit:
Romanam Sedem justè moderante
Duodecimô INNOCENTIO, atque sacravit
Pietate ipsius fidem comitante:
JOSEPHO Primô, quem Cæsar generavit,
Romanas faustè habenas jam captante.
TRIADOS Redemptionis Excalceatis
Per Joannem Sancti Antonii moderatis.

Die 18. Aprilis 1695.

In eadem mensa sive ara partem unam occupabat Ecclesiasticorum Rituum volumen, alteram situla lustralis undæ cum aspergillo ex viridis hyssopi herba.

Loci & primi lapidis benedictio.

III. Præstitutâ horâ adfuit Celsissimus Princeps Ernestus Episcopus Viennensis sacras cæremonias peracturus. Hic itaque Pontificalibus vestibus ornatus ad erectam Crucem, quam diximus, cum ministris accessit, & elata voce Antiphonam: *Signum salutis pone Domine.* inchoavit. Hâc absolutâ *Psalmus 83. Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum*, alternatim recitatus fuit, dum interea religiosa Communitas nostra in supplicationis formam ordinata præcedente cœnobii cruce locum ædificandæ Ecclesiæ circumivit, quam proximè cum suo Reverendissimo Clero subsecutus est Princeps Episcopus, situm & designata fundamenti loca lustrali undâ respergens, eisque consuetis juxta

juxta Romanum Pauli V. Pontificis Rituale precibus benedixit; deinde pariformiter Primum Lapidem in fundamenta ponendum peculiari benedictione sacrauit.

1695.

IV. Hac functione ad calcem perducta, paulò post adven-
nerunt Eminentissimus Cardinalis Kolloniczius, Illustrissimus &
Reverendissimus Nuncius Apostolicus, Legati Hispaniarum Re-
gis, Venetæ Reipublicæ, Ducis Sabaudie, aliique plures au-
læ Cæsareæ Proceres Sux Majestatis adventum præstolaturi,
quos undans innumerabilium civium Viennensium multitudo cin-
gebat. Aderant quoque non pauci e diversis Regionibus adve-
næ, quos rei novitas ad infrequens spectaculum exciverat.
Post horam nonam cum dimidia splendida multorum Magnatum
turbâ stipatus adfuit Augustissimus LEOPOLDUS Imperator cum
Serenissimis JOSEPHO Romanorum & Hungarorum Rege Filio,
& MARIA ELISABETHA Filia Archi-Duce Austriæ: Augusta ta-
men ELEONORA in hac occasione ad nos non venerat, veri-
ta fortassis, ne si ipsa quoque compareret, longo nobilissimi gy-
næcei syrmate, quod pro statûs sui dignitate post se traxisset,
exiguum parvæ Ecclesiæ nostræ spatium nimium compleretur.

Confluxus
Aulæ Proce-
rum cum Cæ-
sare, Rege Fi-
lio & Archi-
Duce Filia.

V. Rebûs omnibûs ritè comparatis Augustissimus LEOPOL-
DUS Imperator, & JOSEPHUS Rex Filius cum paucis Aulæ
Ministris præcedente Principe Episcopo in angustam fundamen-
ti fossam descenderunt. In hac postquàm Celsissimus Præsul Eccle-
siasticas cæremônias absolvisset, præcipuus fabricæ architectus cæ-
mentum in ornatam trullam receptum super terram effudit, cui
Augustissimus Cæsar Primum construendi templi Lapidem im-
mergit, tribûs ictibûs in honorem Sanctissimæ TRINITATIS ar-
genteo malleolò impactis. Quò factò tympanotribæ cum tubici-
nibus faustum in omen hilariter applausere, & festivo sonitu om-
nium corda in multiplicia juba permoverunt. Primus iste La-
pis ibi jacet, ubi hodiè altare S. Annæ conspicitur. Opus in
hunc modum magnificentissimè cœptum muratores alacriter
prosecuti sunt. Inde cum Principe Episcopo & Sacris Majesta-
tibus longo, decentique ordine Religiosa nostra Communitas præ-
cedente cœnobii cruce, ovariantium more, per substratas tabulas,
pontem vulgò nominant, ad veterem sacram ædiculam nostram
perrexit, ibidèmq; post solemniter decantatum Hymnum Am-
brosianum Missæ Sacrificium ab eodem Antistite inter concentum
palatinæ symphonie peractum fuit. His circa meridiem ad fi-
nem perductis, P. Josephus ab Angelis Commissarius Generalis
Religiosorum cœtu stipatus ad Ecclesiæ Januam Augustissimum
Cæsarem LEOPOLDUM & JOSEPHUM Regem, atque MARIAM
ELISABETHAM Serenissimam Archi-Ducem Austriæ exeuntes
præstolabatur. Quibûs in transitu subsistentibûs P. Commissa-
rius Generalis gratias prolixè dedit omnibus singillatim pro spe-
ciali hoc favore nobis exhibito, simul & rara quædam munu-
scula singulis obtulit, nimirum Imagines JESU NAZARENI
pretiosè ornatas, & utceos e decumanis Indiæ juglandibus ar-
tificiosè laboratos, suisque argenteis & deauratis circulis, ansulis

Imperator
primum lapi-
dem ponit.

Offeruntur
munuscula.

1695. & operculis decoros. Hos Domina Comes Mater nostra Har-
 rachia ex cimeliarchio suo depromptos nobis in hunc finem sup-
 peditaverat. Di&is xeniolis additus fuit parvus liber castellanis
 versiculis concinnatus, quô Religiosa Gratitude Cæsareo devin-
 Ovid, Fast. 1. Sta favore publicum edidit applausum. Nam dicenda bono sunt
 bona verba die. Atque h&c pact& solemnitas ade& memorabilis
 finem sortita est. Ipsa ver& templi structura ingenti calore pro-
 perata magis quotidie ex imo eluctabatur.

C A P U T IX.

*In Comitibus Generalibus Ordinis separatur Guber-
 nium Germaniæ a Polonia. Situs templi Viennensis
 beneficio Magistratus ampliatur.*

In Comitibus
 Ordinis Gene-
 ralibus P.
 Joannes a S.
 Antonio eligi-
 tur Major, ac
 Generalis Mi-
 nister.

I. **P**Ridie Kalendas Maji Sabbat& ante quartam Dominicam
 post Pascha juxta dispositionem Sanctæ Regulæ Ordinis
 nostri Patres Toleti in Hispania Generalia celebraverunt Comi-
 tia, in quibus noster P. Joannes a S. Antonio, qui post sponte
 depositam a Nostro P. Raphaële supremam Ordinis dignitatem,
 ut jam meminimus, Vicarii Generalis nomine ferè per sesqui an-
 num Ordinem gubernaverat, consonis suffragiis Major, ac Ge-
 neralis Minister salutatus fuit. Debebatur hic honor tanti viri
 meritis, qui nuper Ordinem nostrum Poloniæ invexerat, ejus-
 que in Austria, nunc feliciter succrescentis, stabiliendi primam
 curam susceperat.

Primus Mi-
 nister Viennæ.

II. In iisdem Comitibus primus cœnobii Viennensis Minister
 electus fuit P. Josephus ab Angelis prorogato eidem Commissa-
 rii Generalis munere in ditionibus tamen duntaxat Cæsareis, in
 quibus occurrebant tres constitutæ Domus, Viennæ nimirum,
 Patakini & Illaviæ. Ille hucusque & Germaniæ & Poloniæ con-
 ventibus sub Commissarii Generalis nomine præfuerat, qu&d hi
 ver& ab illis distarent longius, pro Polonia electus fuit alter Com-
 missarius Generalis, P. Maurus a Conceptione, qui sex Ordinis
 nostri conventus in illo Regno fundatos, Leopoli videlicet, Var-
 savie, Casimiriæ ad Cracoviam, Stanislaoviæ, Beresteski, &
 Vilnæ in Lithuania eadem potestate gubernaret; translato ab
 illo Redemptoris captivorum munere in P. Joannem a S. Angu-
 stino, Præsidis offici& in Viennensi cœnobio prolixè perfunctum.
 Acceptavêre quique delatas sibi provincias except& P. Josepho
 ab Angelis, qui plurimùm tergiversabatur; huic enim tam gra-
 vis accidit electio, ut aliquot dieb& mœroris magnitudine ab-
 sorptus public& abstineret. Demum a Patribus seri& monitus
 tantam in parendo difficultatem ei haudquaquam esse decoram,
 tandem ne Divinæ voluntati ultr& adversaretur, aut sibi, aliis-
 ve periculum crearet, humeros oneri subjecit, mente tamen in
 resignationis proposito ita obfirmata, ut certum haberet delatum
 Magistratum quamprimùm abdicare, quod etiam paul& post
 seapse præstitit, & ardentissimis precibus Majores Ordinis tam
 diu

Separatur
 Gubernium
 Germaniæ a
 Polonia;

Redemptor
 captivorum.

P. Josephus
 Ordinis Præse-
 cturam recu-
 sas admittere.

diu fatigavit, donec missionem impetrasset; quamvis nunquam liquidò explorari potuerit, quas ille rationes allegaverit, ut ingratiam honoris sarcinam ab se excuteret. Id tamen DEO displicuisse (si conjecturae locus est) ex variis calamitatibus colligitur, quæ ipsi e vestigio supervenerunt.

III. Crescebat interim novi templi ædificium quotidianis augmentis, & ex una parte, quæ adhæret cœnobio, suis fundamentis innitens jam e solo emergebat. Ex adversa parte juxta parallelismum proseguere ædificium opus erat. Cum verò augustius templum meditaremur, quàm fundus noster patiebatur, & vicinum ad Orientalem plagam spatium, templi lateribus exterius adhærens, satis amplum esset, ut proinde absque publici transitus detrimento aut incommodo magna terræ portio detrahi posset, quam designata Ecclesiæ latitudo efflagitabat; ideo supplex libellus civico Magistratui oblatus, & facultas postulata sit situm prorogandi; præcipuè cum vacuum illud plateæ spatium ob reverentiam templi nec domibus ædificandis, nec aliis aliquando usibus posset deservire. Auditi sunt nostri in senatu, qui confestim duos viros ablegavit, ut loci situm sollicitè inspicerent, & quid? quantumque plateæ spatium absque publico incommodo detrahi posset, ad Senatum referrent. Re deinde in Magistratûs consilio ventilata hoc responsum prodixit: *Fundum illum Ecclesiæ superaddendum pretiò pensandum esse.* Quia verò instantius Patres illum donò sibi dari postulabant, eò quòd ad dilationem templi in honorem Sanctissimæ TRINITATIS ædificandi hic fundus peteretur, adeoque pietati tanti Magistratûs conveniret, ut eum pro amplificanda Divina gloria gratis concederet, polliciti, se hoc beneficium suis precibus cumulatè pensaturos, suasu tandem Illustrissimi urbis Consulis Senatores emolliti fuerunt, & ex dicto illo fundo publico nobis quantum petebamus, pedes Geometricos nimirum centum sexaginta quatuor in longitudine, & viginti in latitudine gratuita benignitate attribuere. Precariæ hujus donationis Decretum expeditum est VI. mensis Junii currentis anni quinti & nonagesimi; quod debitæ gratitudinis ergò in hoc loco commemorare volui, quatenus tam insigni beneficio suus honor & memoria habeatur, quemadmodum in aliis occasionibus a nobis observatum fuit, ac deinceps observabitur.

Situs templi
Magistratûs
beneficiò ampliatur.

CAPUT X.

Illaviæ res in cœnobii formam reducuntur. Exemplaris Religiosorum ibidem vita, & Sanctissimæ Eucharistiæ collocatio.

I. **A** Pud Illavienses, dum rudia rerum initia in meliorem ordinem rediguntur, præcipuam sibi curam vendicavit structura sacelli, in quo pro loci opportunitate Divina officia peragerentur; nam hucusque Patres Parochiale templum quotidie

Sacellum in
arce disponitur.

E c c

acces-

1695.

PP. Societas
JESU in
Illavienfes
nostros bene-
fici.

Illavia in-
cendiū con-
flagrat.

Duo Religio-
si advenirent
Illaviam in
subsidiū.

Ad alteram
arcis partem
se nostri
transferunt.

Tyrocinium
Ordinis.

accesserant, ut Missarum Sacrificia ibidem celebrarent. Promi-
nebat in castro Illaviensi angularis quaedam turris nostrae habita-
tioni contigua, angusta quidem & paucorum hominum capax,
decens tamen, in qua secundum primitivam exigentiam ara posi-
ta fuit. Sacrarum vestium paramenta, & argenteum calicem no-
bis donò dederunt Reverendi Patres Societatis JESU Trenchi-
nienfes, a quibus ea prius mutuati fueramus, quod rursus ex
gratitudinis titulo referimus. Primum Missae Sacrificium, ut fe-
lix simul auspiciū accederet, in diem trigesimam Maji delatum
fuit, in quam eò annò incidit Dominica Sanctissimae TRINITA-
TIS, Festum totius Sacri nostri Ordinis Titulare. Ut autem
hae Sacrorum Primitiae ob solemnitatis splendorem tantò cele-
briores evaderent, invitati sunt quidam magni nominis hospites,
in quorum praesentia tres Ordinis nostri Sacerdotes Missas cele-
braverunt, quamvis eventus expectationi non satis responderit,
cū praeter illos pauci omnino essent, qui Sacellum adirent,
majori scilicet incolarum parte Lutheri dogmate infecta, qui ne
constituta die Illaviae reperirentur, fors ex composita fraude
Trenchinium, duabūs inde leucis distitam urbem, ex odio Sacrorum
Catholicorum discesserunt, suae sectae ministrum ibidem audi-
turi: rarus proinde fuit, qui ea die in oppido cerneretur. He-
ris autem longius absentibus famuli, ut fieri solet, domi insolenti-
tius agebant, quorum incuria eadem die duabūs post meridiem
horis exortum fuit domorum incendium, quò totum oppidum
conflagravit, parochiali duntaxat templo, & arce, in qua Reli-
giosi nostri habitabant a flammarum saevitie intactis, quod ple-
rique in poenam oppidanorum ob aversionem erga res Catholi-
cas evenisse interpretabantur.

II. Vigesima mensis Julii accesserunt Illaviensibus nostris in
subsidiū P. Adalbertus a S. Andrea & Fr. Joannes a S. Felice Cle-
ricus. Caeterum quamvis eo tempore quinque solum Religiosi
Illaviae degerent, universa tamen, quaecunque poterant, Ordinis
exercitia accuratè obibant: observabatur itaque inviolabile je-
junium, rigidum colebatur silentium, duae quotidie mentali ora-
tioni horae impendebantur, & Divinum officium suis temporibus
in choro recitabatur. Quod supererat tempus studio, aut
spiritualium librorum lectioni tribuebatur. Porro ut vitae Re-
gularis normam perfectius sequerentur, in altera arcis regione
dispositae fuerunt seorsim parvae mansiunculae asseribus discretæ,
ac simplici opere in Religiosarum cellarum formam aptatae; Sacel-
li vices explebat decentior locus in altera consimili turri paulò
majore. Quibus accessit postea coenaculum aequè tumultuario
opere exstructum, aliaeque officinae, quae Religiosis ultima Octo-
bris patere coeperunt. Inducta simul fuit novae habitationi ex-
actissima vitae Regularis disciplina; duobus etiam aggregatis ty-
ronibus, quibus ad Ordinis instituta formandis designatus fuit
Magister P. Emmanuel a S. Maria. Quo illi tyrones cum aliis
duobus recenter professis, alter namque Viennā non ita pridem
advenerat, cum suo Magistro, ut moris est, in sejunctam a
caeter

1695.

ceteris habitationem reclusi, arctioris vitæ poſuere fundamen-
ta. Fidem ſuperat, quanto ſpiritus fervore illi in hoc reſeſſu
virtutis tramitem ſectati fuerint: a creaturis omnibus abſtracti,
coeleſtibus & Creatori DEO ſolùm intenti orationi, vel medi-
tationi continuè vacabant, aut manuali quodam opere exerce-
bantur. Adhibita demum ſunt omnia, quibùs ſecundùm per-
fectæ aſceſeos methodum ſenſus tam interni, quàm externi edo-
mantur, & ſpiritus ſubſiciuntur. Licet autem inter illas angu-
ſtias perpetuis incommodis conſiſtarentur, neſas tamen putab-
ant vel ſolùm oculos levare, blandamque viridantium campo-
rum faciem intueri, clavò etiam obſignatis fenestris, ne vide-
rent, quæ foris ſunt, & ne ab exteris viderentur; hoc enim pro-
piùs piaculo cenſebatur. In omnibus pariter elucebat ſumma
paupertas, animis omnium tanto fervore ad perfectionem an-
helantibus, ut neceſſariis etiam haud gravatè carerent. Totius
loci ornatus erat parva Crux lignea cum Dominicæ Paſſionis in-
ſignibus: Beatiffimæ Virginis DEIPARÆ Icon designabat oſeum,
coram qua in genua provoluti conſueſta obibant ſpiritualia ſua
exercitia. Quò verſus tyrocinii januam tranſitus patebat, ex
utroque cellarum latere uncialibus litteris inſcriptæ fuerant plu-
ribus in locis ſacræ Scripturæ, Sanctorumque Patrum ſenten-
tiæ, crudis arborum corticibus in quadrum marginatis, ut ea-
rundem lectione mens jugiter ad DEI amorem, & mundanarum
rerum contemptum excitaretur. Hæc inter regnabat tranquilla
pax, reciproca charitas & omnium voluntatum concordia. Pro-
priæ cognitioni unicè intendebant, unde fiebat, ut quique opi-
nioni ſuæ cedere, & alter alterum humilitate vincere ſtuderet,
& vinci gauderet. Non murmur, non querimonia, nec lamen-
ta inter aſperros etiam labores audiebantur. Neque ullus in-
ter eos mœſtus, aut puſillanimis videbatur; mens omnibus una
hilaris, promptaque cupiditas multò plura pro CHRISTO Re-
demptore ſuſtinendi. Vita proſectò horum Religioſorum ange-
licam vivendi rationem referebat, utpotè quorum tota converſa-
tio erat in cœlis; & geſtus ipſi, motusque omnes DEI Præſen-
tiam, eorum oculis obverſantem, teſtabantur. Paucis: Priſcos
eremi Patres hac nova in Thebaide, ſi non ſuperabant, æqua-
bant ſaltem, aut æmulabantur. Hoc vitæ genus quamquàm
privatos inter parietes ita occultaretur, ut ſoli DEO notum eſſe
ipſi crederent, Fama tamen, ut eſt vocalis, virēsque acquirit
eundo, longè latèque divulgavit, & complures nobiles adoleſcen-
tes allexit, ad idem vivendi inſtitutum ambiendum; quinimò
inter Heterodoxos Sanctimonia Illavienſium Religioſorum in ve-
neratione fuit, paſſimque, ut quidpiam inſolitum, per ora plu-
rimorum celebrabatur.

III. Eſuriebamur tamen hæcenus in Eucharifticis ſpeciebus Pa-
nem Angelorum. Suaviſſimus animæ cibus & dulciſſimus Dominus,
Præſidium & Cuſtos, Paſtorque noſter deſiderabatur; proinde P.
Præſes intenta ſollicitudine in id incubuit, ut votorum noſtrorum
ſuamprimùm compotes efficeremur. In hunc igitur finem

Rigida Illa-
vienſium Re-
ligioſorum
vita.

Venerabilis
Euchariftia.
7. Novembis
collocata.

1695.

elegantis operis conditorium (tabernaculum vocant) coloribus, auroque obductum, quatenus tantus Hospes decentius in eo exciperetur, fieri curavit, cujus utrinque latera ambiebant opere statuario Sanctorum Patriarcharum Nostrorum effigies, quos tanquam Nostros in coelis Patres & fideissimos apud DEUM Intercessores filiali affectu venerabamur. Licentiâ tandem ab Illustrissimo Nitriensi Episcopo (cujus jurisdictioni Illavia subest) obtentâ die VII. Novembris, quæ erat XXIV. Dominica post Pentecosten, cum Evangelica parabola de bono semine legeretur, ipse loci Præses P. Josephus Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sacro conclavi primitus intulit, nulla quidem, aut certè permodica exteriori pompa adhibita, majore tamen, quantum fieri potuit, cordis affectu & devotionis sensu. Huc deinceps cunctis studium fuit accedere frequentius, de genibus cœlestem sub faris specie DEUM adorare, largiùs fundere preces, ingeminare pia suspiria, horulas aliquot nocte dièque usitatis occupationibus suffurari, easque in obsequium Divini Numinis impendere, spiritualibus animum pascere deliciis, pietatis & religionis sensum acuere, cœlestibus igniculis mentem fovere, sacro calore pectus succendere, de consortio Domini exultare, gestire, ovare. Et hæc quidem fuere præclara primorum Illavien-sium nostrorum exordia, norma subsequentiū, nobileque vitæ religiosæ prototypon, ad quod futuri hujus loci incolæ nunquam non oculos reflectere deberent.

CAPUT XI.

Quarta Redemptio captivorum rursus Belgradum destinatur.

Utrique ma-
nus laboratur
ut in templi
fabrica, & in
redemptione
captivorum
promovenda.
2. Esdræ c. 4.

I. Viennæ interea quamvis præcipui conatus nostri tenderent ad promovendam novi Templi structuram, nihil tamen in spiritali ædificatione prætermissum fuit; neque enim ædificandi studio nos adeò immerferamus, ut non identidem mente versaremur qualiter miseris captivis Christianis opitulareretur. Renovabatur tunc in nobis veteris Testamenti Historia, quæ refertur, Israelitas in restauratione Templi Hierosolymitani una manu laborasse, altera verò gladium tenuisse, ut hosticas incursiones arcerent. Idipsum a nobis fiebat, qui altera manu templi structuram urgebamus, altera autem spiritualem gladium exerebamus, quatenus viva CHRISTI membra ab infidelium injuriis vindicaremur. Quamobrem neo-electus Redemptor P. Joannes a S. Augustino, ut primùm conventus Viennensis Præfecturam deposuit, e vestigio consilia sua & cogitationes omnes eò contulit, ut novam iteram Redemptionem perficeret, quæ foret in serie quarta.

Quarta Red-
emptio pro-
mulgatur.

II. Conquisitis itaque ad hoc propositum maturandum subsidis, tum in foro, tum in templis causa profectionis a P. Redemptore fuit evulgata, simulque edictum, ut si qui con-

confanguineos, five notos vel amicos in Belgradensi tractu haberent, quos redemptos vellent, eorum nomina indicarent, aut opem aliquam in tam pium opus conferrent. Eminentissimus Cardinalis Kolloniczius re intellecta quindecim mancipia Turcica pro Christianis permutanda submitit, agitarumque fuit in Cæsareo Bellico Consilio, qua ratione cæteris omnibus tam hoc, quam superiore bello in captivitatem abductis Christianis, non modò Turcicorum mancipiorum permutatione, verum etiam collatitiis pecuniis libertas conciliaretur. Quod ut facilius perficeretur, P. Redemptori hanc in expeditionem propediem abiturienti commendatum fuit, ut omnium captivorum computum Belgradi faceret, ac notatis singulorum nominibus, ætate, patriâ & dignitate accuratum eorum syllabum reportaret. Eisdem negotio supra laudatus Cardinalis solerter intentus, Belgradum ad Turcicum Gubernatorem litteras dedit perquam officiosas, quibus rogabat, ut, cum Redemptio captivorum in utriusque gentis commodum cederet, Gubernator ipse omni sua ope ac industriâ tam salutare negotium adjuvare, & in communem causam sedulò incumbere vellet; his adjecit: non pauca inter Christianos Mahometicæ stirpis mancipia reperiri, quæ nostri pro suorum libertate afferenda haud inviti essent permutaturi, cæteros autem tolerabili pretiò Turcis vendituri.

III. Hæc epistola spem magnam fecit hosticam tellurem penetrandi, ac intra Albæ Græcæ moenia cum ipsis barbaris de lytro, & de mancipiorum utriusque gentis permutatione transigendi. Cæterum, ut res tanta ad votum succederet, inchoatumque Redemptionis negotium tanto citius ad felicem exitum perduceretur, opus erat Auctoritate insignis cujusdam viri, qui P. Redemptorem suis consiliis fulciret, & ad rem opportunè conficiendam manuduceret. Hæc secum volventi primus occurrit Excellentissimus Dominus Baro Nehmius Cæsareus ad Turcarum limites Castri Petro-Varadinensis Gubernator. Huic itaque P. Redemptor missis literis suam intentionem exposuit, eundemque interrogavit: quis modus servandus esset, ut bonæ adversæ partis veniâ Taurunum adire liceret? addidit quoque, sibi persuasum esse, id facilè impetrari posse, si Turcico Præfecto significaretur, varia Mahometanæ gentis mancipia pro Christianis permutanda Belgradum adductum iri, & imposterum adducenda esse non sinè magno utriusque gentis commodo, & luculenta ambarum Nationum utilitate. Egit per expeditos nuncios Excellentissimi Viri solertia, ut Gubernator Belgradensis votis nostris annueret rescriptâ ad hanc propositionem epistolâ, quæ ex turcico idiomate in latinum versa ita sonat:

Postquàm Populi in Jesum credentis Columnen nostrum honorandum sincerumque vicinum & Amicum Generalem Varadinensem, cujus extrema sint felicia, sciscitati sumus, quomodò valeat, & erga nos affectus sit; amice significatur: quod Litterarum nobis

FFF

alla-

Agitur de impetrando ingressu Belgradum.

Opus Generalis de Nehm.

Responsio Turcæ Gubernatoria,

1695. *allatarum tenorem ritè perceperimus, norerimusque duos Religiosos unà cum duodecim suis mancipiis orthodoxae fidei cultoribus Varadinum appulisse, & inde hac intentione se huc Albam Gracam conferendi licentiam petere, ut captivos fideles cum Germanis permutent, verum aliundè constat, quòd non nisi tabellariis dediditiis, vel captivis vadimoniò datò instructis in utriusque partis confiniis hinc inde redire, ac venire liceat. Si autem re taliter se habente Religiosi apud vos detineantur, & captivi fideles datis idoneis vadibus ad has partes mitterentur, isti a suis hic loci existentibus, & hytrum eorum solventibus exacto tempore & hora Divina favente gratia a captivitate liberabuntur; & si econtra quis ex hic locorum servituti addictis Germanis hic non existeret, sed ad aliam provinciam abivisset, Vestri tamen vicini & amici, nostri gratià expresse quis expedietur, & liberatio ipsius omni studio procurabitur. Interea DEUS Benedictus & Excelsus largiatur constantem amicitiam: Et Salus super illos qui sequuntur viam salutis.*

In Præsidio Belgradensi.

Animadvertiones in præcedentem Epistolam.

IV. Hæc Turcici Gubernatoris epistola primò Petro-Varadinum ad Nehmium, inde Viennam missa, etsi partim grata, non tamen ad rem, nec ad propositum, nec etiam secundum rei veritatem, & in pluribus obscura fuit, tantùm abest, ut votis P. Redemptoris perfectè responderit, idque propterea, quia Turca rem aut non intellexit, aut intelligere noluit; nam cum opes Turcarum in mancipiis consistant, providè cavere voluit, ne illorum numerus propalaretur; tum etiam, quia nonnulli Turcarum reperiuntur, qui mancipia vendere recusant, nec ad eorum venditionem jure adigi possunt. Idem de permutatione mancipiorum sentiendum est. Vocat Turcicos captivos orthodoxae fidei cultores & subinde fideles, idque more suo, & secundum sectam Mahometicam; Christianos enim omnes ut infideles & gentiles idololatrias averfantur, idque ex suis Mahometicis erroribus. Præterea de licentia Belgradum adeundi a P. Redemptore petita tam ambiguis verbis agit, ut nihil certi inde erui possit, quinimò voluisse videtur, ut Christianorum captivorum liberatio internunciorum operà & vadimoniis perageretur, quod rursus nostro proposito e diametro adversabatur. De duodecim tantùm mancipiis Turcicis mentionem fecit, fortè quia tria reliqua postea primò accesserant. Opponebatur autem veritati, Patrem cum mancipiis Petro-Varadini detineri, cum adhuc Viennæ responsum præstolaretur. Epistola utprimùm per expeditos veredarios Viennam perlata fuit, P. Redemptor, ut res se haberet, de Divina providentia confusus itineri se accinxit, & assumptò sociò fratre Ildephonso a S. Josepho post solitas in

in Ecclesia factas comprecationes in ipsa brumalis cœli inclementia viam ingressus est XV. mensis Decembris, ductis secum pariter quindecim mancipiis Turcicis.

1695.

Cura ne fugerent mancipia.

V. Quantò verò longiùs itinere suo ab urbe discesserant, tantò clariùs P. Redemptor, ejusque socius agnoscere cœperunt, quosdam ex Turcicis mancipiis perfidæ gentis more clandestinam fugam moliri, avidèque opportunitatem captare qua vi, qua fraude ad suos evadendi. Horum propositum subodoratus P. Redemptor, ut eorum consilia enervaret, vigiles adhibuit, qui eos diu noctùque diligentissimè custodirent. Alia deinde ratione eos aggressus, & de æterna salute illorum sollicitus tentavit ferocia pectora cicurare hac eis conditione proposita, ut si animum inducerent ad abjurandam Mahometanam superstitionem, & salvificam CHRISTI fidem amplectendam, ipsò factò a servitute absolverentur, & libertati restituti facultatem haberent ad quasunque voluissent Christiani orbis provincias se conferendi: illis autem pervicaciter tam salutarem conditionem respuentibus, eosdem arctiore fræno & majori adhibita curâ in officio continere studuit. Tandem rebus omnibus salvis Budam Hungariæ Metropolim feliciter tenuerunt. Cùm autem P. Redemptor animadverteret, se ob custodiam mancipiorum in suo itinere retardari, simulque metueret, ne inter vastas solitudines & desertata loca, quæ eis peragrandâ nunc erant, perfidæ gentis immanitate, ac perditorum hominum conjuratione ipse ac tota Redemptio periclitaretur, & scelerati Mahometani paricidali scelere ad cupitam grassarentur libertatem; quid enim non audet hostilis animus loci, aut temporis opportunitate adjutus, & dulci spe ingentis prædæ allectus? maluit impendentia discrimina providè avertere, quàm eorum formidine diutiùs torqueri. Egit itaque cum Præfecto Budensi, impetravitque ex supra dictis rationibus, ut mancipia tam diu in arce hujus civitatis custodirentur, donec occasio sese offerret ea pro Christianis commutandi. His itaque transactis P. Redemptor assumptis secum aliquot militibus, qui se in via adversus latronum incursiones tuerentur, iter suum tantò celerius deinceps est prosecutus, quantò liberior erat a molestissimis curis, quibus priùs ob Turcicorum mancipiorum versipellem calliditatem perpetuò vexabatur. Petro-Varadinum delatus spe lætabatur minimè dubia, salvi conductus litteras a Governatore Belgradensi accipiendi, atque adeò Redemptionis negotium proximè auspicandi. Ast inania fuere Patris vota; vix enim Petro-Varadino pedem intulit, dum protinùs certis nunciis intellexit, iisdem diebus, quibus ipse Petro-Varadinum profectus fuerat, alium Belgradi Governatorem priori successisse. Nova suboritur curarum seges, eoque difficilior evadit conatus, quò minùs exploratus erat novi Governoris animus. Quæ inter consilia postremi dies anni quinti & nonagesimi ad finem pervenerunt.

1696.

CAPUT XII.

In diversis locis occasiones fundandi Coenobia Ordini se offerunt, sed operariorum defectu praepediuntur.

Bona fama
Patrum Viennensium facit,
ut Ordo ad
plura loca
evocetur.

Conventus in
Hungaria.

Alter in Mo-
ravia.

Tertius in
Styria.

I. **D**Um interim in principio hujus anni millesimi sexcentessimi nonagesimi sexti P. Redemptorem in praesentis Redemptionis negotiatione ad Petro-Varadinum pro viribus luctari, zelare, & agonizare finimus, ad alia quaedam nascentis nostrae Provinciae momenta expedienda stylum animumque convertimus. Jam pridem plerosque in amorem & admirationem rapuerat Patrum Viennensium sanctitas & eruditio insigni modestiae conjuncta. Suspiciebant praesertim homines in eis accuratam regularis vitae disciplinam, laudabilem cum exteris conversationem, & indefessam in redimendis captivis sollicitudinem, ut proinde non pauci reperti fuerint, qui idem Institutum suis regionibus implantare, & in plures Ordinem colonias deducere efflictim discuperent. Praeprimis autem Eminentissimus Cardinalis Kolloniczys, anno superiore pridie Idus Julius in Hungaria orbatæ per mortem D. Georgii Szechenii Metropolitane Strigoniensis Ecclesiae dignissimus successus Archi-Praesul, crebrius cum nostris sermonem contulit de novo in eodem Hungariae Regno Ordinis Coenobio condendo. Parili desiderio exarsit Excellentissimus D. Philippus Christophorus Comes Breünerus Praesidii Spilbergenfis ad Brunam Moravorum Praefectus, Vir Trinitario Ordini nostro adeo devotus, ut, quemadmodum superius insinuavimus, albo pallio, quo frequentius utebatur, rubram caeruleamque ordinis Crucem pro more veterum (ut fama tulit) Trinitariorum Equitum assui curaverit. Hic itaque repetitis precibus aliquot Ordinis nostri Coenobitas sibi concedi postulavit, quos eadem in urbe Brunensi totius Moraviae celeberrima stabiliret. Graecium, quæ Metropolis est Ducatus Styriae, parem in nostros fovebat devotionem: morabatur nimirum ibidem quidam e primoribus illius urbis, qui commodum indicabat locum a Magistratu facile impetrandum, & condendo Monasterio aptissimum, pollicitus, se suo suffragio, quod erat instar plurimorum, effecturum, ut hujus loci compotes efficeremur. Vivebat sub idem tempus ibidem Nobilissima Vidua e Comitum Monroyorum Familia, quondam MARGARITÆ Imperatricis, primæ LEOPOLDI Imperatoris Conjugis, Asecla honoraria, quæ ejusdem foundationis in effectum perducendæ desiderio ardebat, atque in hunc finem e suis opibus sex florenorum millia illis juven-dis initiis destinaverat. Locus hic est in monte ad Graecium, in quo Ecclesia Virgini DEIPARÆ, sub titulo Consolatricis afflictorum, consecrata visitur, magnaque affluentis undique populi religionem ob plurimas impetratas gratias frequentatur, quæ postea Religiosis Patribus S. Pauli primi Eremitæ attributa fuit, qui ibidem celebre sui Ordinis monasterium condiderunt. Ad Imperii Ditiones, Rothenburgum nimirum, civitatem Neccaro fluvio affluentem, par-

pariter evocabamur felicioꝛe voto quàm ſucceſſu, noſtris cunſtan-
tiſſis Templum & cœnobium ceſſit Patribus de Monte Carmelo.
Urebant equidem anxiam mentem has inter tam beatas opportu-
nitates omnibus ſatisfaciendi deſideria, ſed obſtabat meſſis uber-
tati operariorum penuria; Patres enim, qui ex Hiſpania in Au-
ſtriam pervenerant, numero erant pauci, & inſuper per varia lo-
ca diſperſi, utpoſe quorum alii Viennæ, alii Patakini, alii verò Il-
laviæ degebant, nec revocari facile a ſuis ſtationibus ſine incom-
modo aut detrimento poterant, cum eorum præſentia ibidem ad-
rite formanda naſcentium cœnobiorum initia ſummè foret neceſ-
ſaria; etenim, ut communi fertur adagiò: *Non convenit unum al-
tare ſpoliare, ut alterum ornentur.*

II. Imò, quòd res noſtras maximè afflixit, & Ordinis progres-
ſum ſuſſaminavit, P. Joſephus ab Angelis cœnobii Vienneniſis Mi-
niſter, & tam hujus, quàm aliorum in hac Provincia Conventuum
Generalis Commiſſarius, penès quem rerum ſumma maximò Re-
ligionis emolumentò hætenus fuerat, non modò de munere ſuo
extricare ſeſe, verùm etiam in Hiſpanias remeare anhelabat, ut
proinde omnia ſenſim in pejus ruerent, & Ordinis propagatio
haud vulgarem cladem acciperet. Aderant quidem Religioſi ex Ger-
mania oriundi, ſed hi velut recentiores plantulæ ſtudiis litterarum
diſtinebantur, & ob ætatis imbecillitatem gravioribus negotiis per-
agendis impares cenſebantur. Unicum ſupererat remedium, ex
Hiſpania in ſubſidium laborantis Provinciæ accerſere viros pietate,
ac doctrinà præſtantes, qui ad huiusmodi expeditiones idonei poſ-
ſent præſenti neceſſitati frontem obſistere. Qua de cauſa Excellen-
tiſſimus Comes Harrachius, qui ſacræ noſtræ Familiæ his in oris
ſtabilimentum & propagationem velut rem ſuam propriam conſi-
derare ſolebat, ad noſtrum Patrem Joannem a S. Antonio Majo-
rem & Generalem Miniſtrum ferventiſſimi zeli plenas dedit litteras,
quæ urgentiſſimam ſtrenuorum operariorum neceſſitatem ex-
poſuit, & Religioſos novæ vineæ excolendæ aptos in Germaniam
ſubmitti poſtulavit. Hanc epiſtolam, quæ veritatem dictorum
ubertim comprobat, & propenſiſſimum Excellentiſſimi Viri ſtu-
dium erga Sacram Religionem noſtram oſtendit, ex idomate Ca-
ſtellano in Latinum iſdem ſerè verbis, etſi neglecto Latinitatis
cultu transvertere congruum duxi, & ſubtexere. Ecce illam:

REVERENDISSIME PATER.

*Cognoſcens magnum Reverendiſſimæ Veſtræ zelum in propaga-
tione Sacra ſua Religionis, utpoſe qui primus in has oras venerat
ejusdem dilatandæ cauſæ, non poſſum non eidem exponere plures ef-
ſe in hac Aula & in his Regionibus primæ Nobilitatis Magnates, qui
Religioſis Hiſpanis ſingulariter afficiuntur; plerique illorum a P.
Ministro expetunt Patres, ut eosdem ad ſua deducant oppida, vel
cœvitates ſpe Sacrum Ordinem propagandi, fundandiſque plura Cœ-
nobia, & Hoſpitia. Verùm quia dictus P. Miniſter eorum paucitatem*

Ggg

cauſa-

1696.
Quartus in
Imperio ad
fluvium Nece-
carum.

Nihil ſis ob
deſectum
operariorum.

P. Joſephus in
Hiſpanias re-
dire poſtulavit.

Comes Har-
rachius ex
Hiſpania con-
ſecutus Reli-
gioſis operam
dat.

Epiſtola Co-
mitis Harra-
chi ad N. P.
Generalem.

causatur, negatque, integrum sibi esse, aliquos dimittere, nisi alii veniant ex Hispania; itaque ad meam recurrunt intercessionem, ut id solatii, me opitulante, consequantur. Ego vero eis obsequi cupiens, simulque de commodo & augmento huiusmodi Cœnobiorum sollicitus in considerationem Vestrae Reverendissimæ pono, videlicet, in hisce principiis de Conventu isto Religiosos Hispanos extrahere, idem esse ac eundem destruere; sunt enim propter exemplum & religionem suam admodum necessarii; ita quidem, ut sint Aula huius objectum, ex quo mihi non modicum vana gloria subnasitur, quia in eorum primo adventu illis serviendi mihi obvenerat felicitas, ac propterea, sicut & ob peculiarem devotionem eosdem magni aestimo. Profectò, ut Reverendissima Vestra probe cognitum est, sine Religiosis idoneis Religiones in notitiam non veniunt, nec propagantur. Hac autem, ut spero, non exigua capiet incrementa, quia tot sunt, qui meum comitantur affectum. Unde cum Patres Hispani tantam sibi nominis existimationem pepererint, dubitare non licet, eos multas Fundationes consecuturos. Ad hunc autem finem obtinendum iudico, ut Reverendissima Vestra aliquot huc submittat Religiosos; quos enim hic habemus, pauci sunt, & pro isto Conventu necessarii. Germani, quamvis juvenes, multa tamen sunt expectationis. Qua de causa Vestram Reverendissimam etiam atque etiam obtestor, velit hoc negotium expendere, nosque consolari aliquos Patres submittendo doctrinam & eruditione, ceterisque dotibus ornatos, quos his Sacrae suae Religionis cœnobiis censuerit convenire, oroque, ut DEO meam commendet Familiam. Desidero, ut Dominus DEUS noster Vestram Reverendissimam Paternitatem in plurimos annos conservet. Vienna 31. Januarii 1696.

Bonaventura Comes Harrach.

Unos solum
mittitur ex
Hispania Re-
ligiosus.

P. Maurus
ex Polonia
Viennam re-
dit.

III. Cæterum expectationi & iustis desideriis Excellentissimi Comitatus eventus minimè respondit; cum enim celeritate opus esset, & repentinus faciendus delectus, ne fortè tantæ Supplicationi, quæ imperii locò erat habenda, Noster Pater Generalis Minister nihil deferre videretur; unum solummodò Patrem in Germaniam ablegavit, donec plures seligeret, quos opportuno tempore in eandem vineam mitteret operarios. Equidem hoc postea præstitit, sed parcè nimis & tardè, calva plerumque occasione. Hæc inter P. Maurus a Conceptione, quem anno superiore Commissarium Generalem pro nostri Ordinis in Polonia cœnobiis creatum fuisse diximus, post paucos in Sarmatia exactos menses Magistratum abdicavit, & primo Vere huius anni se Viennæ reddidit spe mellis fors uberioris, aut quia speratum ex Hispania subsidium tardius advenire videbat.

CA.

CAPUT XIII.

1696.

*P. Josephus ab Angelis Commissarius Generalis
& Viennensis nostri Cœnobii Minister periculosò morbo
laborat; sanitati restitutus in Hispaniam tendit.
Quædam ejus dotes referuntur.*

I. **F**Requenter morborum symptomata, priusquam in alia corporis membra descendant, caput infestant. Id usuvenire cernimus in omnibus ferè hujus mundi Rebuspublicis, cujus Moderatores dum animò non rectè valent, haud procul a civibus periculum distat; inde sequuntur tot lugubres rerum vicissitudines, & publici statûs convulsiones, qui nutante capite rarò firmis pedibus consistit. Eodem tempore, quò res nostræ florere maximè videbantur, Primicerius noster P. Josephus ab Angelis molesto ac periculosò morbo impetitus aliquot hebdomadis ingentes inter corporis cruciatus decubuit, a præstantissimis tamen Archiatri & Cæsaris Chyrurgo dexterrimè, unaque feliciter restitutus pristinam sanitatem recuperavit. Hac infirmitate superata, magnum in eo exarsit patriæ repetendæ desiderium, ut proinde instantissimis precibus missionem apud Ordinis Majores urgere nunquam desierit, causatus regionis auram & frigidius cœli clima suæ saluti adversari. Impetravit tandem, quod tam ardentè flagitaverat, sed non sinè maximo Ordinis nostri, in Germania tum primò veluti nati, incommodo, ne dicam detrimento, cum eo tempore vel maximè tali opus esset Pastore, quò meliorem substituendum nemo sperabat; erat enim vir ille non solum generis nobilitate conspicuus, sed etiam religione, sapientiâ & doctrinâ vix alicui suo sæculò secundus. Prælegerat olim magno omnium plausu Fratribus nostris Vallisoleti Philosophiam, ac deinde Salmanticæ Theologiam. Utriusque facultatis speculationes integrè consecutus ita exhausterat, ut in qualibet materia, omnique eventu non minùs aptè, quàm copiosè differeret. Accidit aliquando, ut e Polonia redux Olomucium, celebre illud scientiarum Athenæum in Moravia, pertransfret; diversorium ibi nactus est apud Virum principem ejusdem civitatis, & munificum Musarum Mæcenatem, cui non ita pridem Theses quædam Theologicæ nuncupatæ fuerant. Accidit autem prorsus opportunè, ut Pater ea die Olomucium perveniret, quâ dictæ Theses certamine litterario ventilandæ erant. Officiosè itaque ad hunc actum scholasticum invitatus fuit, rogatusque, ut, si quid ei adversùs illas propositiones in mentem veniret, proponere non gravaretur. Paruit vir modestissimus, quod tamen potissimum fecit, quatenus benignissimi Mæcenatis hospitalitati gratam vicem rependeret. Lyceum itaque ingressus, postquam aliquot argumenta audivisset, coepit tanta subtilitate, doctrinâ & eruditione disputare, ut Magistros universos & discipulos in magnam admirationem rapuerit, fassique sint non semel (idque paulò postquam hoc accidisset, cum in congressum eorum

Morbi pida
caput infestant.

P. Josephus
gravisè aggr-
vatus.

Sanitati re-
stitutus in Pa-
triam redire
cupit & ob-
tinet.

Ejus dotes.

Olomucii re-
pente invita-
tus promptè
& cum laude
disputat in
Universitate.

1696.

Doctore insignis Viennae
delata non
admissa.

Statum ejus
etque dotes
requisit.

Notis Prin-
cipibus ge-
neris.

Præ abitis
minimè con-
fusus Ordinis
propagationi.

Mediolani de
Alexand. in
domos viſit.

fortuito venissem, qui huic certamini litterario interfuerant) se haftenus ei similem nunquam audivisse, addebantque, sibi visum fuisse, ac si quondam e numero veterum Sanctorum Patrum intuerentur, & coram disputantem audirent. Universitatem quoque Viennensem sæpius ad amicorum preces scholasticis concertationibus honoravit, quas Doctissimorum Virorum applausus semper excepit. Hic ei crebrius ultrò delata fuit Doctoris Laurea nullis ejus sumptibus capeſſenda, idque suadebant amici, & importunis precibus urgebant, ut tantum decus huic Universitati assererent; quibus tamen ipse minimè acquievit, sed modestissimis verbis oblatum honorem constanter repudiavit, sanctissimas Ordinis sui Leges opponens, ad quarum prævaricationem nulla ratione induci potuit Vir religiosissimus. Corpus illi fuit obesulum quidem, solidum tamen, atque vividum & venerandam præferens pulchritudinis Majestatem, ut in pulchro corpore pulcherrima mens diversari haud obscure notaretur. Magnis quibuscunque rebus agendis simul & perficiendis idoneus & expeditus: affabilis erga omnes, facundus, promptus, benignus, in cunctis prudens & circumſpectus, perspicax circa cætera; singularis fuit ei quoque in verbis gratia, & in gestu modestia.

II. Has ob eximias tum naturæ, tum gratiæ dotes, præstantiamque ingenii LEOPOLDO Cæsari apprimè notus, eidemque in pretio fuit, nec non Serenissimis Filiis JOSEPHO Regi & CAROLO Archiduci in veneratione versabatur, ut hæc est Austriacis Principibus erga bonos & pios innata clementia. Apud alios Proceres & Aulæ Optimates singulari pollebat gratiâ & Auctoritate, cujus imago non sinè jucunda tanti viri recordatione omnium mentibus obversatur, quibus felicitas obtigit ejus consuetudine familiariter perfruendi. Adeò denique sibi hominum corda devinxerat, ut memoria ejus plurium annorum intervallò oblitterari nequiverit. Profectò si, ut communi sermone jactatur: *Principibus placuisse viris non ultima laus est*, hanc ipse non sinè multorum invidia cum majore nominis sui gloria consecutus est.

III. Intempestivum verò discessum abiturienti dissuadere conatus est Augustissimus Imperator LEOPOLDUS disertis verbis contestans, eum hac sua præmatura demigratione Ordini grande damnum accersiturum, cujus ipsum aliquando frustra poenitudo esset subitura. Ex Apollinis tripode hæc verba processisse videri poterant; adeò sagaciter Prudentissimus Imperator futuros eventus præſagierat. Id ipsum suadebant, & inculcabant omnes ejus amici, quibus unice in votis erat tanti viri præſentiam diutius retinere. Aſt surdo fabula cantabatur; ipse enim animum suum in abeundi proposito tantoperè obſtinaverat, ut etiam reclamantibus plurimis in Augusto Viennâ exceſſerit. In cujus locum alter P. Josephus a Matre DEI ſucceſſit, qui Patakinò evocatus Commissarii Generalis & Ministri Viennensis munus aliquamdiu ſuſtinuit.

IV. Dictus autem P. Josephus ab Angelis in Italiam perrexit, ibidemque Mediolanum & vicinam Alexandriam adiit, ut quasi tran-

transseunter novas in Lombardia Ordinis colonias jussu nostri P. Ministri Generalis lustraret, recognosceret, ac minutim omnia in Hispaniam perscriberet. Romam inde delatus subsistere pauper decreverat, urbis amplitudine, Templorum magnificentia, sanctorumque memoriis & copia, ut arbitror, illectus; sed non multo post supervenientibus novis mandatis in Hispaniam avocatus, summo ibi honore excultus fuit, utpotè, qui in proximo Generali Patrum Conventu Salmanticensis Minister renunciatus, & postea suæ Provinciæ (quæ ab Immaculata Beatæ Virginis Conceptione titulum obtinet) Præfecturam consecutus est, gessitque præterea una alteraque vice munus Definitoris Generalis. Reliquam vitam suam calamo devovit, Generalis Ordinis Chronographus effectus, in quo ille officio, quod muneris ratio postulabat, patrio stylo in uno volumine expressit vitam & res gestas P. Josephi a S. Maria, qui communi famâ nuncupabatur *Sanctus Minister Vallisoletanus*. Hoc autem opus ejus inter manuscriptos codices etiamnum delitescit.

1696.

Romam venit

Munera in Hispania.

Ob regni vicissitudines carceres sustinet.

V. Non tamen propterea, quod sine compassionis sensu referre nequeo, calamitates illas effugere potuit, quas ei amici ipsius dudum vaticinati fuerant; suborta namque lugubri illa Regnorum in Hispania convulsione, quâ duo potentissimi Reges de legitimo Imperio armis inter se disceptabant, ipse, cum suæ Provinciæ singulari omnium solatio & utilitate præesset, variis imprimis suspicionibus & æmulatorum diatribis impetitus, tandem alterius factionis odio crescente militari manu comprehensus, & cum duobus aliis nostri Ordinis Religiosis Pampelonæ absque ulla culpa sua in tetrum carcerem compactus fuit, ubi præter plurima militum ludibria, innumeras alias misérias & frequentissimas mortis minas invictâ patientiâ & excelsô prorsus animo pertulit. Causas tanquam satis ubique notas sciens volensque silentiô prætereo. Istud duntaxat dico: si culpa quæritur, alia illi imputari non potuit, quam quòd Germaniam deseruerit, & Hispaniam adiverit importuno prorsus tempore præcedente, & pejore postea succedente. Ob id etiam, reditum nempe suum, in quæstionem vocatus vir cæteroquin vitæ integerrimæ, & ab omni crimine immunis; qualis demum post longam in squalido ergastulo macerationem agnitus & absolutus fuit. Verùm jam ad alios ex instituto nostro properamus captivos, & alia ex causa incarceratos.

CAPUT XIV.

Quarta Redemptio Belgradi multis superatis difficultatibus ad finem deducitur.

Petro-Varadini P. Redemptor a principio mensis Januarii nullum non movit lapidem, ut a Turca Belgradensi Governatore, qui priori in officio subrogatus fuerat, publicæ fidei litteras extunderet, quarum præsidio Belgradum tutò adire, &

Difficile Redemptionis negotium ad Belgradum.

H h h

ibi-

1696. ibidem tum de mancipiorum permutatione, tum de aliorum Christianorum lytro coram transigere liceret. Sed actum agere visus est; & ut fertur proverbio, Æthiopem lavare, apud hominem egregie barbarum, juxtaque suspiciosum. Belgradum tamen assidue mittebantur, remittebanturque nuncii. Verum tota hæc tractandi ratio nil nisi jurgia & altercationes parturivit. Illud vero P. Redemptori molestissimum fuit, quod ad alias Ottomanici Imperii provincias divertere non posset, quia Turcica mancipia, quæ secum adduxerat, ut plurimum e tractu Belgradensi erant oriunda, atque adeo alibi eorum permutatio exiguum commodum allatura videbatur, ut proinde præsens negotiatio non sine magno temporis dispendio, ac perpetuâ litterarum & tabellariorum militatione peragenda fuerit. Mittebantur quidem subinde ad P. Redemptorem emendi captivi, sed pretio tam enormi, ut necesse fuerit, eos re infecta e vestigio remittere; captivi enim, quibus id maxime in votis erat, ut quam celerrime ab impotenti tyrannide crudelissimorum hominum liberarentur, imprudenter spondebant, P. Redemptorem pro eorum libertate grande lytrum gratanter persoluturum, sed cum iste nollet eos tanti emere, nec Turcæ de pretio quidquam minuere vellent; hinc Turcarum clamores & lamenta captivorum libertatem suspirantium confuse audiebantur, ad quæ non sine magno tamen cordis dolore aures fuerant obdurandæ, ne inconsulte lytrum prodigeretur, & pretium, quod tribus aut quatuor captivis redimendis sufficeret, pro unius fortè redemptione profunderetur. Ad heros itaque suos constanter sunt remissi, donec in pretium justum descendissent.

Post pretio
unus alterve
redimitur.

II. Intellecta proinde Patris mente remissi captivi heris suis renunciaverunt, P. Redemptorem justò pretio velle convenire, injustum perinde averfari, ac immodicam eorum avaritiam: hinc novæ ex moris subortæ sunt moræ & comperendinationes, utraque parte in sua opinione obfirmata, cumque nullus alteri cedere sustineret, tempus inutiliter terebatur, & tædiosis frustrationibus Redemptionis negotium sæpius suspendebatur, donec tandem unus, alterve captivorum glaciem fregisset, qui pretio satis moderatò in libertatem asserti fuerunt. Universim tamen magna opus erat cunctatione ad emolliendam Turcarum pervicaciam.

Pro 15 Turcis
8 Christiani
permutantur.

III. Non minori disceptatione res agebatur de permutatione captivorum; Turcæ siquidem tria, aut quatuor suæ Nationis mancipia unico solum captivo Christiano licitabantur, tantique faciebant unum Christianum, ut eum tribus, quatuorve Turcis æquipararent, atque adeo ostenderent, quam vilia censerent gentis suæ capita. Ex adverso autem P. Redemptor tota mentis contentione in id incubuit, ut singuli Christiani pro singulis Turcis permutarentur: Sed Hylam inclamavit, utpotè, qui post diuturnas rebivellitationes ægrè tandem impetravit, ut pro quindecim illis Turcis octo manumitterentur Christiani. Tandem post longam altercationem, quinque & quadraginta Christiani redempti fuerunt. Horum quinque solum erant Austriaci (plures enim hujus Nationis

In omnibus
45 captivi re-
dimuntur.

Nationis, quidquid Pater conmitteretur, obtinere non poterat) Hungari tredecim, cæteri verò e diversis Germaniæ Provinciis oriundi.

1696.

IV. Reliquum erat, ut, quod P. Redemptor ab Eminentissimo Cardinali Kolloniczio, & Consilio Bellico in mandatis habebat, catalogus texeretur omnium Christianorum captivorum in Belgradensi territorio existentium, quemadmodum superius insinuavimus. Verum procul abfuit, ut hac in re mos ei gereretur, cum panicus timor ex inani suspitione ortus multos jam pervasisset, atque adeò nemo præsumeret captivorum calculum inire; interpretabantur enim meticulosi Turcæ, Christianos hac arte eorum facultates scrutari, & res domesticas velle explorare, cum eorum divitiæ præsertim consistant in mancipiis Christianis, & ille censeatur locupletior, qui plura possidet mancipia; quorum opera pecuariam & agriculturam exercent, gens ipsa, si militiam demas, otio supra modum dedita; captivos autem tenui vilique victu, & nullis ferè sumptibus alunt, ac sibi lucrosi laboribus premunt. Ideoque nihil prorsus hac in re perfici potuit.

Cur captivos
tam Indicem
non poteris
consequi.

V. Mense Majo Redemptionis negotiò ad finem jam vergente, postquam P. Redemptor quinque mensium intervallò innumera devorasset tædia, sustinisset incommoditates & ærumnas, Frater socius ardente febris correptus in discrimen venit importuno prorsus tempore: fuit hoc perinde, ac quod communi fertur adagiò: *Inter casa & porrecta aliquid oneris addere.* Verum id etiam DEO disponente P. Redemptori pro exercitatione patientiæ & meritorum augmento evenisse putandum est. Paucis diebus F. Ildephonus socius febris malignitate per momenta crescente ad extrema pervenisse videbatur, adeò, ut susceptis Ecclesiæ Sacramentis, quæ moribundis conferri solent, muniri debuerit. Non est facile dictu, quantoperè Patris animum inopinata hæc focii calamitas affligerit; ea sanè tam gravis illi accidit, ut priorum miseriarum penitus oblivisceretur, sensu toto præsentis mali imagine absorpto. Humanò itaque consiliò destitutus ad preces confugit, quo asyli genere se semper contra novercantis fortunæ assultus tueri consueverat. Clementissimus autem DEUS, ut Rex Prophetarum loquitur: *Mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit.* Vel, ut ipse P. Redemptor in suis ad hanc Redemptionem notis scriptum reliquit: *Minatur ut justus Judex, indulget ut piissimus Pater, Fratrem socium graviter ægrotantem brevi temporis intercapedine pristinæ sanitati restituit;* quod penè prodigium videbatur iis, qui paucis diebus antè illum cum morte luctantem conspexerant.

Fr. Socius
ægrota.

1. Reg. cap. 2.
v. 6.

Sanitati mi-
rabilius resti-
tuitur.

Viennam re-
vertuntur.

VI. Gratiis pro tanto beneficio Salvatori Numini persolutis alacriter cum Redemptorum hominum manipulo Viennam repetierunt; quamvis in via, ubi nunquam absint, non pauca ipsis incommoda exantlanda occurrerint, quæ tamen omnia auxiliante Numine feliciter superaverunt. Igitur III. Nonas Julii in festa luce S. Barnabæ Apostoli e nostro Viennensi cœnobio ritu supplicantium longo, decentique ordine ad persolvendas Sanctissimæ TRINITATI gratiarum actiones, ducta est processio, quæ cum

Processionis
ordo & nova
norma.

H h h a

in

1696.

in quibusdam circumstantiis diversum quid a prioribus habuerit, ut in rerum principiis fieri consuevit, ubi pro cuiusvis arbitratu res in varias formas finguntur, donec successu temporis constantior norma stabiliatur, paucis referre necessarium duxi. Præcedebat elata cruce puerorum & puellarum innocens turba, quæ in honorem Sanctissimæ TRINITATIS dulcissima carmina modulando spectatores universos tenerrimo quodam devotionis affectu imbuebat; parvulorum agmen sequebatur P. Redemptor labarum Redemptionis portans: post hunc gradiebantur redemptæ mulieres proles suas in ulnis gestantes, viri demum redempti omnes alta voce alternatim Beatissimæ Virginis DEIPARÆ, Matris Redemptoris, laudes & precatoriis globulis (Rosarium vocant) persolventes. Hos excipiebat cœtus Religiosorum nostrorum, qui triginta erant numero, & notissimum ac devotum JESU NAZARENÏ simulacrum super pegasus lucentibus cereis decenter ornatum in suorum medio humeris bajulabant. Agmen clausit devota utriusque sexus multitudo. Hoc ordine præcipuas urbis plateas transeuntes, postquam ad Colossum Sanctissimæ TRINITATIS in foro herbatio pervenissent, omnes simul subsisterant, ubi rursus P. Isidorus a Visitatione noster ad circumfusam, spectaculi causa, populi multitudinem magna cunctorum Auditorum approbatione elegantem patrio idiomate dixit orationem. Demum Hymnus Augustino-Ambrosianus ibidem inter exquisitos phonscorum modulos fuit decantatus, consuetisque precibus absolutus. Deinde nubibus obducto æthere densa pluvia ex alto decidit, ac si ipsum cœlum pias fidelium devotionis sensu eliquatas lacrymas imitari voluisset: unde tota procellio, eodem, quò venerat, ordine in Cathedralem S. Stephani Proto-Martyris Basilicam, indè non longè distantem se ad modicum tempus recepit, donec aëri nativa sua serenitas redivisset, qua succedente omnes tandem in forma supplicationis ad nostrum cœnobium remeârunt.

Quidam herodeni convertuntur.

Regi Romanorum nomina deditur.

Regi Romanorum nomina deditur.

VII. Hos inter redemptos septem fuere Lutheri, plures autem Calvinii dogmatibus a puero innutriti, qui hoc insigni charitatis opere commoti, & illustrati Salvificam CHRISTI veritatem maturius examinantes, fidem quoque Catholicam sunt amplexi; tres reliqui signa dederunt proximæ conversionis. Omnes tandem non contemnenda stipe in viaticum donati parentes & amicos revituri, in patriam suam discesserunt. Nomina captivorum, & Turcarum servitute hac occasione liberatorum, inscripta sunt Serenissimo JOSEPHO I. Romanorum & Hungarorum Regi, eique pro hostimento nostræ gratitudinis oblata. Et sic quarta hæc Redemptio ad Sanctissimæ ac Individuæ TRINITATIS gloriam & honorem optato fine coronata fuit.

CAPUT XV.

Varia memorabilia hujus anni sexti & nonagesimi.

Imperialis
patriæ
Viennæ
par
situr, & non
vili
casus.

L. Spicilegium reliquorum hujus anni memorabilium eventuum inituro primò occurrit structura nostræ Ecclesiæ Viennensis, quæ cum ob subsidiorum defectum lentius aliunde procederet, super-

superveniente postea graviore necessitate penitus ad tempus intermissa fuit; nonnulli enim e sæculo melioris notæ adolescentes, dum Ordinis Institutum affante DEO complecti discuperent, illis autem recipiendis numerus cellarum non sufficeret, eminentior ædificii pars, quæ hæcenus solum in magistralibus muris ruditer consistebat, ampliandæ communi habitationi adaptata fuit, quatenus tyrones, quamprimum fieri posset, commoda haberent domicilia, in quibus spiritualis vitæ rudimenta condiscerent. Atque hoc pacto veterani Patres futuræ Ordinis successioni satis prospectum esse rebantur.

1696.

II. Ibidem memoratò annò Liber, Ecclesiasticos Ordinis ritus in se continens, qui a nostris usitatò vocabulò *Manuale* dicitur, postquam ex Hispano in latinum idioma translatus fuisset, tandem typothetarum opera in lucem prodixit. Codex quoque, qui *Officia propria Festivitatum & Sanctorum Ordinis nostri* complectitur, eodem hoc annò typis Aghelianis excusus fuit, ut multiplicatis horum librorum exemplis multitudini fratrum quot annis magis accrescenti consuleretur.

Ordinis Manuale & officia propria typis mandantur.

III. Inter anni hujus infausta sequens eventus jure sibi locum postulat. Illaviæ temerè quispiam Ordinis tyrocinio se adjunxerat, corvus inter columbas, vestem, non vitam mutaverat dyscolus & refractarius; nullis amicorum precibus, contubernalium exemplis, nec Superiorum piis monitis ad meliorem frugem reduci potuit, sanioris disciplinæ impatiens. Excussò tandem non post multos dies suavi CHRISTI jugò ad priorem rediit vitæ licentiam, & contemptis salutaribus consiliis scelera sceleribus auxit. Nec tamen diu vindicem Divinæ Nemesis manum effugit, sed paulò post in atrocibus flagitiis comprehensus, iusto DEI, hominumque judiciò, ut pœnas criminibus commensas lueret, ad mortem damnatus, & ultimò affectus suppliciò, corvis in escam cessit; idque in ipso juventutis flore, vix annos viginti natus. Nec novum hoc quis mirabitur, nisi qui hospes sit in Historiis; docuit enim frequens experientia, vocationem etiam qualemcunque temerè deseruisse, rarò bonum finem habuisse.

Vocationem deferentis supplicium.

Qui deserit vocationem raro bonum finem consequitur.

IV. Item apud Illavienses eodem annò recenter professis fratribus Collegium Philosophiæ instituitur: Præses verò hujus Cœnobii P. Josephus a Sanctissimo Sacramento, qui a limine foundationis singulari religiosæ conversationis exemplò præfecturam gesserat, cum subesse potius, quàm præesse cuperet, quæ erat insignis hujus viri humilitas, missionem flagitavit, quam tandem post iteratas preces ab Ordinis Majoribus extorsit potius, quàm impetravit, in ejus locum successit alter P. Josephus a JESU Maria, qui Viennæ tyronum Magistrum hæcenus egerat; hic cum ad suos Illavienses Fratres plenas paterni amoris litteras præmisisset, in principio mensis Novembris Collegii regimen est auspicatus. Has inter blandientis, interdum autem sœvientis fortunæ vicissitudines præsens annus sæculi sextus & nonagesimus ad finem decurrit.

Illaviæ Philosophia prælegitur.

Collegii Præses unus resignat, alter succedit.

1697.

CAPUT XVI.

Augustissima Domus Austriaca Viennæ Albo Confratrum nostri Sacri Ordinis adscribitur.

Nostræ Confraternitati
adscribuntur
Augustiss. Majestates.

I. INsequitur annus CHRISTI millesimus sexcentessimus nonagesimus septimus, in cujus exordio sub hybernis frigoribus, quæ hoc annō vehementius inhorruerant, & diutius asperitatem suam protraxerant, calor tamen pietatis in cordibus fidelium magis etiam exarsit, & inter frequentia domi consilia non vacabant foris nostri a negotiorum studiis. Accessit autem in ipso hujus anni ferè vestibulo insigne decus Ordini nostro, Augusta nimirum nomina Augustissimæ Domûs Austriacæ, syllabo confratrum Ordinis nostri addita; LEOPOLDUS siquidem I. Gloriosissimæ Memoræ Romanorum Imperator nativa propensione in omnem pietatem pronus, quæ ei non minus agnomentum **PII**, quam gestorum præstantia **MAGNI** peperit, ut Sanctissimæ **TRINITATIS** favoribus largiùs perfunderetur, Ordinis Trinitarii Confrater effici voluit. Nec privata sua erga hoc Divinissimum Mysterium devotione contentus, totam Augustissimam Domum, Stirpémque suam ad id consilium suscipiendum permovit, quatenus **TRIUNIVS DEITATIS** Majestas, cujus se humilem servum alibi in publico urbis loco scripserat, consona Austriacæ Familiæ religione ampliùs, uberiùsque glorificaretur. Hòc igitur annō die **XXIV.** mensis Februarii, quæ primam Quadragesimalis jejunii Dominicam Ecclesiæ induxerat, Augustissimus Imperator Augustissimâ Dexterâ Nomen suum cum Tessera magno Confraternitatis nostræ Libro inscripsit; quam pietatem omnes, qui sub idem tempus ex Augustissima Stirpe & Progenie aderant, secuti sunt, ut videre licet in peculiaribus ejusdem Libri foliis sequenti forma.

Consiliò & Industriâ.

LEOPOLDUS.

Fortunante DEO.

ELEONORA MAGDALENA THERESIA.

Amore & Timore.

JOSEPHUS.

Patrum Virtute.

CAROLUS.

Pietate & Charitate.

MARIA ELISABETHA.

MARIA JOSEPHA ARCHI-DUX AUSTRIÆ.

MARIA MAGDALENA ARCHI-DUX AUSTRIÆ.

MARIA ANNA ARCHI-DUX AUSTRIÆ.

II.

II. Hæc Magna Nomina in uno eodémque dicti Libri folio, elegantibus picturis & Cæsareis Insignibus ornato exarata conspiciuntur: in alio verò folio variis similiter picturis conspicuo parili pietatis ardore nomina sua scripserunt alii Augustæ hujus Stipis Surculi, & imprimis quidem Serenissima D. ELEONORA Imperatoris LEOPOLDI I. Soror, Regina Poloniarum, & eo tempore Serenissimi CAROLI V. Ducis Lotharingæ Vidua, ejusdémque Serenissimi Filii in hunc modum;

1697.

Inscribunt se
& cæteri Prin-
cipes, qui ad-
erant.

In DEO Solatium.

ELEONORA.

DEO Duce, Virtute Comite.

JOSEPHUS LOTHARINGÆ PRINCEPS.

FRANCISCUS LOTHARINGÆ PRINCEPS.

LEOPOLDUS DUX LOTHARINGÆ.

CAROLUS DUX LOTHARINGÆ.

Eandem pietatem ad hæc usque tempora nihil remissò devotionis studiò Augustissima hæc prosapia retinet.

III. Porro candidum illud tegmen bicolore Ordinis cruce insignitum, quod scapulare vulgò nominant, tanquam genuinam & vetustissimam Tesseram Trinitariæ Confraternitatis Augustissimis Majestatibus, atque Serenissimis Confratribus, Sororibusque P. Joannes a Cruce noster singulari sanè felicitate consuetis ritibus imposuit. Fortuna hæc fuit, & gratia cui similis nemini ad illa usque tempora Religiosorum nostrorum obtigit, cum nullus ante ipsum gloriari potuerit, se hujusmodi officium Imperatori Romanorum exhibuisse; quâ gloriâ certè nulla major in terris Ordini potuit conciliari. Ex eo tempore statim illis quinque per annum diebus, in quibus pro recepta Ordinis antiqua consuetudine, atque Sedis Apostolicæ privilegio *Absolutio Generalis* Sacræ Religionis nostræ Confratribus impenditur, nostri Cæsaream Aulam accedunt, & inter solemnes comprecationes Augustissimas Majestates, Serenissimos Principes & Archi-Duces tanquam Confratres & Sorores Ordinis nostri omnium bonorum operum, Sacrificiorum, spiritualium exercitationum, laborum etiam pro redimendis captivis susceptorum, aliorumque rectè factorum & meritorum, quæ per DEI gratiam in Ordine nostro fiunt, juxta Privilegiorum Apostolicorum tenorem, ac Sanctæ Sedis Apostolicæ dispositionem participes efficiunt ad Sanctissimæ TRINITATIS honorem & gloriam.

Imponitur
Scapulare te-
gimen.

Absolutio
Generalis im-
penditur.

CAPUT XVII.

Ilavensis nostri Collegii visitatio, loci ejusdem incommodis consulitur. In conflagrationis ibidem periculo mira DEI Protectio.

I. Ineunte Vere, cum hybernium tempus rigorem suum jam remississet, & Cælum mitiori aëre nostrum hemisphærium

Ilavensis
Collegii visi-
tatio.

1697. exhilarasset, P. Josephus a Matre DEI Commissarius Generalis, & Viennensis nostri cœnobii Minister Collegium Illaviense secundum Ordinis statuta visitare decrevit, quod cum exeunte Aprili pervenisset, ut spirituali fratrum suorum profectui consuleret, singulos cœnobitas singillatim accersit, ut eorum candida relatione disceret, quid in hoc loco corrigendum, quidve stabiliendum foret. Comperta verò eorundem religione, ac pietate impense illos est cohortatus, ut in via salutis constanter persisterent, & ad perfectiora se extendentes in omni virtutum genere magis etiam se exercerent, sermone ad hunc finem usus efficace, prout ad cuiusvis genii aut virium diversitatem opus fuit. Domesticis deinde negotiis in discussionem adductis reperit præter alias plures molestias, quæ regularis vitæ disciplinæ incommodabant, summam loci difficultatem; illa namque habitatio, quam religiosi incolebant, temporaria solum fuerat, videlicet usque dum alio in loco monasterium construeretur. Stabat in vicinia vetus castrum ob ruinas, squalorem & situm adeò deforme, ut reputaretur proprius inhabitabile, foricum, glirium & vespertilionum tutum receptaculum, quod ingredientibus movebat horrorem, insuper & nocturnis lemurum ac spectrorum tumultibus infame passim ferebatur. Cæterum quia locus intra oppidum struendo monasterio aptus nullibi reperiebatur, putabant aliqui, ædificium cœnobii in proximam camporum planitiem esse transferendum; sed & hic quoque absterrebant pericula grassatorum, quibus locus ab oppido parùm remotior expositus manebat, atque adeò vel solo situ rapaces latronum manus ad opulentam prædam invitabat. Acuebat timorem, quod sub idem tempus collectitia perditorum hominum turba cum suo duce diceretur inter nemorum recessus latitare, viatores tensis insidiis aggredi & spoliare, plerosque interimere, per omnem viciniam in ditiorum ædes grassari, parœcias nocturno tempore effractis postibus perrumpere, & æruicandi causâ homines exquisitis tormentis subicere. Quid autem de hoc solitario conventu fieret? si populus in seditionem concitaretur? si tumultus & bella orirentur? quæ mala in hac regione non sunt infrequentia; quod etiam clanculum per ora hominum circumferebatur, & quemadmodum flamma non procul abest a fumo, ita post paucos annos hunc rumorem subsecuta sunt prælia, pluriùmque cædes: igitur nunc eligendum esse, quod fuisset prævidendum. Tot difficultatum involucris præsentis questionis status erat circumseptus.

Vetus castrum inhabitabile.

Pericula ob grassatores & imminencia bella.

Insuperabiles alie loci difficultates.

II. Curâ deinde ad Religiosorum habitationem conversâ, P. Visitator, cum singulos domus angulos perlustrasset, suismet oculis vidit ingentes ærumnas, quibus singuli in hoc malè materiato domicilio conflictabantur. Satis autem agnoscebat, fieri non posse, ut eas sine aperto sanitatis detrimento, imò & vitæ discrimine diutius toleraremus; siquidem Ordini cognata paupertas, aliæque austeritates malum augebant, & hyberno præsertim tempore exitium nobis intentabant. Nam præter extimos parietes cætera tignis, tabulisque compacta vetustate & carie fatiscebant, frigoribus undi-

undique pervia sic, ut quandoque noctu lumen in mensulis ventorum afflatu extingueretur. Quocunque se quis verteret, præter alias perpetuas incommoditates exiguum aut nullum reperiebat adversus gelu munimen. Quamvis enim P. Præses lignum assatim suppeditaret, totaque die continuè fornax arderet, & sæpè ad instar candentis ferri exardesceret, frigus tamen juxta parietes prædominabatur, & fenestræ die noctuque glaciē obductæ rigeant. Obsonium e foco in triclinium patellis delatum, subito calorem remisit, potus inter edendum vertebatur in glaciem, ejus crustas dentibus comminuentes (dictu mirabile) potum masticare, ac mandere potiùs, quàm bibere videbamur. Vix dici, minis autem credi potest, quantas calamitates aliquot mensium decursu habitantes ibi pauperes CHRISTI invictò animò pertulerint. Nòrunt, qui etiamnum inter vivos agunt, & miseras illas coràm intuiti fuerunt, me nihil per exaggerationem scripsisse, & fortassis parcius, quàm ærumnarum magnitudo postulabat, ejus loci difficultates enarrasse.

III. Cæterum licet nobis omnia adeò angusta & incommoda essent, nihil tamen de consueto Collegiorum rigore remittebatur, aut ratione quavis indulgebatur: tertià post mediam noctem horà, cum vix quatuor vel ad summum quinque horis corpus necessariò somnò refocillassent, de strato surgere, & codicibus incumbere adigebantur omnes, nulla proficiente tenellæ juventutis, aut diurni laboris excusatione. Divinæ solùm gratiæ & Clementissimæ protectioni Numinis tribuitur, quòd in tanta vitæ austeritate nemo nostrum occubuerit, quinimò neque graviter decubuerit, fani omnes, etsi vultu non nihil palloris præferrent, constanter permanferant, parati plures pro DEO & sacra Religione labores & ærumnas tolerare. Nemo molliter ingemuit, nemo ad sæculi illecebras respexit, nemo in decurrendo virtutis stadio segnior evasit, tam magnò carnis edomandæ desiderio omnes æstuabant, DEO vires cœlesti munere mirabiliter suppeditante, qui athletas suos tantò copiosius supernis confirmavit deliciis, quantò magis illos avulserat a terrenis commoditatibus.

Regularis observantia in pleno rigore.

IV. Et sanè prodigio similis fuit aliquo in casu luculenta Superum tutela, ut nunc narrare aggredior. Kalendis Februarii, in ipso pervigilio festi *Candelarum*, sive DEIPARÆ Virginis Purificatæ ex fratribus quidam vitam activam professus eadem noctis horà, quâ cæteri Religiosi lectulos somni causâ petebant, grandius conclave, Collegarum habitationi proximum, quod *viride* antiquitus nominabatur, pertransire necesse habuit. Servabantur ibidem præter alia utensilia candelæ, quibus adhærebat arcula, in quam reponebantur defluvia candelarum, quæ hîc de sebo, seu boum pinguedine plasmantur. Ex hac arcula dictus frater minutam candelæ particulam deprompsit, ut eâ accensâ lucem haberet, ne alicubi in tenebris impingeret. Negotiò absolutò, dum in reditu idem conclave perambulat, oris flatu lumen restinguit, & candelæ reliquum in eandem arculam, ubi sebum collectum erat, projicit, ac deinde frigoris acrimonia victus festinanter in suam

Manifesta Numinis protectio refertur.

1697. cellam contendit. Sed dum candelam, quam extinctam putabat, inconsultè projicit, in ipso jactu lychnus, etiamnum scintillans, a motu & ambiente aëre, quasi anhelitu adjutus, pristinum ignem concepit, & flammula resuscitata fuit, fratre id minimè advertente. Cæteri quiescebant jam omnes absque ulla finitri alicujus eventus suspitione, vel cura. Nec mora: ignis in sebo alimentum nactus protinus vim suam exercere, & in ipsam ligneam capsam, tanquam aptissimum incendii pabulum grassari. Comburit itaque arcula, vicinæ verò candelæ, quæ in usum longi temporis densò ordine ibi asservabantur, flammæ calore liquecunt, & defluunt. In cineres redactâ arculâ (quæ plus damni dedisset, nisi propitiâ fortunâ in muro stetisset) ligneum tamen tabulatum, olim pro musicis ad exhilarandos convivas constructum, quod supra combustam arculam prominebat, intactum permansit, nisi quòd fumus atra fuligine illud undique obduxerit. Carbo- nes tamen exustæ arculæ in pavementum ligneum delapsi haud paulò plus damni & periculi creaverunt; pavementum enim candela- rum pinguedine largè perfusum ignem facillè concepit, flammisque circumfusum sebum avidè lambentibus, totum conflagravit. Huic subjecti erant lignei gradus, qui viam ad equile forinsecus pandebant. Ad hos quoque flammæ deciderant & carbones; sed, quod mireris, inter fœnum & stramen, gradibus intratum, ardentes adhuc manè carbones innoxii subsisterunt; sopore nocturno Religiosis ex diurna lassitudine ita oppressis, ut nemo eorum fumi nidore expergisceretur, aut immane periculum adverteret. Ante auroram, dum fratres horâ consuetâ a somno excitantur, fortuitò contigit, ut quidam ex nostris idem conclave pertransire vellet. Lucebant adhuc in tenebris ad terrorem ardentes carbones & pavimenti exustum foramen figurâ sphericâ hiabat, scintillæ verò super inferiores gradus ligneos ad equile inter fœnum & stramen jacebant indemnes. Ad ignis periculum Religiosus ille attonitus in amphoris allatâ aquâ restantes carbones extinxit, atque hac ratione ulteriori periculo obicem posuit. Misericordia Domini fuit, quòd ea nocte non omnia conflagraverint, aut gravius nullum damnum acciderit. Profectò ex tot periculorum indiciis, quæ sub ortu diei clariùs conspeximus, si unquam aliàs Divini Numinis, Divæque Virginis DEIPARÆ protectio patuit, quæ quidem in hoc Mariæ Solemnitatis pervigilio tantò evidentius resplendebat, quantò tectius erat discrimen. Laudes sint Altissimo DEO Protectori nostro debitæque pro tutelæ beneficio gratiarum actio.

C A P U T XVIII.

*Dum agitur de Illaviensis cœnobii in alium locum
sive civitatem translatione, mirabiliter succedit veteris
ibidem castri Donatio. Cœnobium construi cœ-
ptum suborto tumultu interturbatur.*

Consilia de
transferenda
Illaviensium
donatione.

Igitur cum P. Commissarius Generalis sollicitudinum ponder-
e pressus in varias abiret cogitationes, qua ratione, aut
mo-

modo tot malis opportunè mederetur, statuit aliorum consilia, ut securius in hoc perplexo negotio procederet, singillatim exquirere. Atque in hunc finem P. Præsidentem Illaviensis Collegii secum Viennam adduxit, ad quem, velut immediatum Superiorem, de jure pertinebat quæstionem proponere, ac statum rei edocere. Coactio Patrum, ad hanc causam decidendam peculiariter electorum, concilio istud præcipuè in deliberationem venit, an Illaviensis Fundatio propter multas loci & sitûs difficultates, ac deinceps complura emerfura incommoda Posonium Hungarię civitatem esset transferenda? Id suadebat imprimis locorum propinquitas, cum Vienna Posoniõ vix unius diei itinere dispescatur. Accedebat ad statumen hujus opinionis Posonii nobilitas, tanquam Urbis Liberrę Regięque, populõ refertę, Tribunalibûs, Magistratibûs, aliisque plurimis titulis inclytę, ut proinde omnes ferè in hanc sententiam manibûs, ut ajunt, pedibûsque concesserint. Unus duntaxat repertus est, qui contrarię opinionis patrocinium susceperet. Hic itaque multis rationibûs persuadere conatus est, Conventum Illaviã non esse dimovendum, cum Posonii fundatio novi cœnobii haud difficulter impetrari queat. Hujus licet clara esset auctoritas, unus solum ei adhæsit, sub hac tamen conditione, si alterius Conventûs Posonii certior spes affulgeret. Reliqui, quod crederent, difficilius esse foundationem in hac urbe impetrare, quàm ejus spe se lactare, in priore sensu suo perstiterunt. Veruntamen cum decretoria hujuscemodi negotiorum resolutio secundum Ordinis constitutiones ad nostrum Generale Definitorium de jure pertineat, eò scripserunt, longaque epistolâ rationes in utramque partem accuratè exposuerunt, ut Patres Definidores Generales plenam & perfectam hujus causę haberent cognitionem. Nemo dubitabat Definitorium Generale Conventûs translationi facili assensurum.

II. Sed, O! mira Superûm Providentia. Dum ferè omnes eò contendunt, & validissimis rationibûs evincere conantur, ut fundatio Illaviensis Posonium transferatur, DEO, ut piè creditur, conatus intercipiente (ille namque corda hominum pro libitu regit, eorûmque consilia, ubi, & quodocunque sibi placet, novit avertere) omnia alia protinûs evenerunt; eadem siquidem die, quâ Patres opinionum varietate maximè inter se depugnabant, ope cœlesti affulgente rei status mirabiliter immutatus fuit; cum enim mensibûs duobûs, & quod excedit, a Definitorio Generali expectandum esset responsum, idem P. Præsides Illaviensis, suo satisfactorius muneri, cogitavit ad hoc tempus interim Illaviã reverteri: prius tamen, ut par erat, invisere voluit, & officiosè venerari Excellentissimum Comitem Breünerum Compatronum nostrum, eidemque sua obsequia deferre, ut si fortè quid suis Illaviã imperandum occurreret, sibi eò properanti posset insinuarere. Pater ad Comitum alloquium admissus singularis benevolentię signis excipitur: peractis salutationum officiis Comes sciscitatur, num brevi Illaviensis monasterii fabricam esset inchoaturus? Cui Pater respondit, se quidem impendio ejus rei desiderio tangi, sed

Repente mutantur consilia.

1697.

cum aliorum Patrum, ex quibus ille se minimum profitebatur, sententia huic proposito adversaretur, sibi integrum non esse ab eorum voluntate desciscere. Quid igitur, replicat Comes, intendunt Patres? Ad quod P. Præses, ut res erat, candidè reposuit, Foundationem, inquit, illam Posonium transferre volunt, atque ibidem in situ commodiore Monasterium stabilire. Inexpectata hæc prorsus fuit Comiti responsio, & peregrina novitas, utpotè, cui nihil magè in votis erat, quàm ut Patres nostri Illaviæ firmum domicilium figerent, cœnobiumque construerent. Ergo dum Comes perplexus hæsitat, & meditabundo similis aliquamdiu conticescit, P. Præsidi Numinis, ut creditur, inspirantis Clementiâ egregium consilium in mentem venit, de quo ille prius nunquam cogitaverat, sed neque tunc se consecuturum speraverat: ne tamen bellam adèò occasionem muginando negligeret, Comiti in hunc modum, utut res etiam cederet, suam mentem aperuit: Excellentissime Domine Comes, nonnè magnæ prærogativæ, felicitatis, atque privilegii habendum esset locò, si quis Princeps aut Dynasta in ipso suo domestico palatio possideret Religiosorum cœnobium, in quo Divinæ persolverentur laudes, & continuo pro ejus salute, ipsiusque Familiæ prosperitate DEO preces funderentur? Cui Comes: Exemplum hujusmodi est ignotum mihi, opinor autem, id difficilè posse contingere. Ad quæ Pater insignem illam Cordubensis Philosophi sententiam argutè retorsit, atque ex ea sermonem suum ita pertexuit: *Multa, non quia difficilia sunt, non audemus, sed quia non audemus, difficilia sunt. Si veterem arcem Illaviæ situ & squalore indies magis in ruinas vergentem Vestra Excellentia nobis cedere auderet, mihi haudquaquam esset difficile illam in elegans monasterium transformare, ubi Religiosi pro salute Excellentiae Vestrae, totiusque Nobilissimæ Stirpis temporali ac æterna felicitate Divinam exorarent TRINITATEM.* Et alia, quæ ad hanc rem facere videbantur. Hæc propositio Comiti magnopere placuit; jussit itaque confestim Excellentissimam conjugem suam accersi, quæ, cum in ejus conspectum venisset, & rem intellexisset, ut & ipsa quoque nos Illaviæ retineret, in eandem protinus abiit sententiam. Nec post multa verba parili consensu Excellentissimi Comites in singularis favoris argumentum P. Præsidi, plusquam ipse petierat, aut sperare ausus fuerat, illam veterem arcem cum contignis fossis, & vicino Dominorum horto liberaliter donaverunt. Iste verò lætus in Conventum reversus, Patribus hilari animo exposuit, quæ nunc primùm a Comitibus audiverat. Mirabantur omnes, & inopinatò nunciò attoniti, vix, & ne vix quidem præ gaudio se capere, aut credere poterant, sibi tam insigne beneficium obtigisse. Evanuit tunc subito discrepantium sententiarum conflictus, & omisiss ad Definitorium Generale litteris, in eandem Donationem prona universorum suffragia concesserunt. Sequenti luce P. Commissarius Generalis duos Religiosos, videlicet P. Josephum a Sanctissimo Sacramento, qui anno elapsò, ut superius retuli, Illaviæ Præsidis munus resignaverat, & apud laudatos Comites ob vitæ sanctimoniam, con-

Summa Epist.
304.

conceptamque de ipsius præclaris virtutibus existimationem plurimum gratia valebat, & P. Isidorum a Visitatione, primum ex Alemannis professum, nec non sub idem tempus in nostra Ecclesia Viennensi Concionatorem ad prædictos Comites ablegavit, qui totius Ordinis nomine debitas pro tanto munere persolverent gratiarum actiones. Hos Religiosos nostros Excellentissimi Comites benevolè exceperunt, & promissæ arcis donationem plurimis verbis confirmarunt.

III. Porro ne feliciter, & benè cœptis mora in perficiendis periculum crearet, aut cunctatio, ut fieri assolet, nova produceret impedimenta & obstacula; donatio enim huic innitebatur conditioni, si super arcis ruinas cœnobium construi posset, Pater Præses præcipitato itinere Illaviam contendit, ut arcis illius statum sedulo exploraret, & quid illa rudum congeries utilitatis polliceretur, præsens cognosceret. Posonium pertransiens hominem investigavit artis Architectonicæ peritum, eumque secum Illaviam abduxit, cujus operâ in hoc negotio uteretur. Inspectis igitur muris, consideratis ruinis, lustratisque fundamentis, quid valeant? quid ferre recusent? aut quem usum novo ædificio exhibere possent? quid removendum? quid superstruendum? ad libellam & artis regulas sollicitè discutitur. Diebûs omninò non amplius quinque veteris fabricæ, & novi superstruendi cœnobii, diversis, ut mos est, signis & coloribûs ab Architecto celeriter confecta fuit Ichnographia. Hîs peractis Pater, ratus ferrum esse cudendum, dum calet, & omnem moram bonis successibus perniciem afflare, cum eodem Architecto, alteroque Religioso in societatem viæ assumpto rursus Viennam properavit; maluit enim vir impiger ipse, quod inceperat, negotium perficere, quàm alterius periculo rem maximi momenti committere. Ichnographicam ædificii descriptionem secum adfert, & alterum Comitum alloquium non gravatè impetrat, elucubratam Illaviensis cœnobii fabricam in ichnographicis tabulis exhibet, ac minutim exponit, quæ diruenda, quæ superstruenda, & quæ funditus sint excitanda. Omnia ista Comitibus probabantur, & quia hæc delineatio non magnos sumptus exigebat, Patris laudabant industriam, qui tantò compendiò utriusque partis œconomix consuluerat; hoc namque pacto Comites ab alio, ut convenerat, situ assignando eximebantur, & arx indies magis ruitura ædificabatur in cœnobii formam, alias ad *Kalendas Græcas*, ut cum Octavio Cæsare loquar, restauranda. Sic demum facilius Comites voto suo, nostroque factum iri satis arbitrabantur.

Ex veteri arce conventus idea formatur.

Summ. in Octav.

Litteræ donationis conscribuntur.

IV. Per Quatriduum tota res sæpius in examen vocabatur, & cum prudentibus ac rerum peritissimis de eadem consultabatur, donec omnes, quæ suboriri poterant, difficultates complanata fuissent. Ad perpetuam igitur stabilèque Donationis memoriam conceptis verbis, & insertis ultro citroque pactis Litteræ Donationis confectæ, signatæ & expeditæ fuerunt die XXX. mensis Maji, felici auspiciò in festo S. Felicis Papæ & Martyris, quarum formam nunc subjicio:

1697.

Quandoquidem ad tenorem istius cum Admodum Reverendis Patribus Sanctissima TRINITATIS de Redemptione captivorum initi & celebrati contractus Eisdem locus pro adificanda Ecclesia, exstruendo Conventu & horto excolendo commodus & congruus dandus & assignandus esset, commodior autem, securiorque alius Arce interiori antiqua Illavia vix reperibilis; hinc ad maiorem DEI gloriam eandem in sua circumferentia in Conventum efformandam, Ecclesiamque illi annectendam una cum horto Arci praedictae contiguo damus & assignamus, reservatis tamen pro usu, necessitatēque nostra, Posterorum nostrorum fossatō cellariō, granariō, & fonte seu puteō, qui juxta conceptum Architecti Arcis interiori minūs deservire nequiret, hinc mentionati Reverendi Patres aliū suis sumptibus pro usu Dominorum in arce exteriori fodiendum & exstruendum promiserant, seseque obligant, horum vigore & testimonio, manente ceterum primario cum Patribus Reverendis facto contractu in omnibus suis punctis & clausulis inviolabiliter servandis illeso & illibato. Vienna 30. Maji Anno 1697.

(L.S.) Sigefridus Christophorus Breüner.

(L.S.) Maria Barbara Breünerin.

Eine Geböhre Breünerin.

Ad Illavien-
sis cœnobii fa-
bricam omnia
disponuntur.

V. Hæc uno mense feliciter peracta, imò paucis diebus præter omnium expectationem obtenta fuerunt, quæ multis annis aliàs haud sperare potuissemus. Et ô rem miram! Eo tempore, quo nostri de Illaviensis cœnobii structura aut translatione disceptabant, Divinâ factum est Providentiâ, ut ibidem paulò post dimidium cœnobium, & quod superest, jam constructum viderent. Nemo erat, qui tam subitam rerum mutationem non aspiceret tanquam opus Dexteræ Excelli, ut proinde hæc Donatio in omnibus Religiosis, primò Viennæ, Illaviæ deinde inenarrabile gaudium excitaverit, eosdemque ad ferventiùs persolvendas Sanctissimæ TRINITATI laudes & gratiarum actiones excitaverit. Nihil aliud jam restabat, nisi manum operi admoveere, nec erat, quod ad auspiciandam Illaviensis cœnobii structuram primum inclinatumque Patris Præsidis animum remorari posset. Viennæ igitur sarculis, ligonibus, bipaliis, & arietibus ad demolendos inutiles parietes, ac omni reliquo muralium instrumentorum apparatu cœmpto Pater ad opus incipiendum confestim Illaviam properavit, eoque V. Junii pervenit, quem paulò post subsecutus est Architectus magnam operariorum manum secum adducens. His Illaviam delatis, Donatio veteris Arcis promulgatur, & quia novi cœnobii ædificium propediem inchoandum erat, jubetur, ut celerius removeantur impedimenta; Arx enim tota repleta fuit oppidanorum utensilibus, quæ majoris securitatis ergo huc com-

comportaverant. Cunctis itaque indictum fuit, ut rebus ſuis intra breve tempus proſpicerent; nam ſi ultra præfixum temporis terminum cunctarentur, culpe ſuæ imputarent, ſi quid aliorum abſtrahi contigerit. Ergo die X. Junii volventis anni ſeptimi & nonageſimi multorum manibûs operi datur initium, & imprimis quidem, quæ obſtabant, removentur, labantia tecta ſolvuntur, & dejiciuntur, ut incolæ, qui magnâ ſocordia ſarcinarum ſuarum aſportationem hæcenus diſtulerant, cum rem jam non ſic agi viderent, ſerîo de illis transferendis cogitare cœperint, ne eorum utenſilia direptioni paterent. Concurrit proinde ingens agreſtium turba ex omni vicinia, oppidani, paganique, arcas ſuas & ſarcinas tollunt, totâmq; arcem impedimentis evacuant. Spectatu dignum erat & jucundum; viſa namque reſero, quo ardore omnes fatigabantur. Impellebatur unus ab altero, alii per conductos bajulos accelerato grefſu ſua efferebant, alii quidpiam trahebant, aliiolvebant aliud: grandis inter confertam multitudinem erat vociferatio, ſtrepitûsque reſ ſuas repetentium; hinc & inde operantium concuſſatio, ſtridor, fragorque, dum ſuo quique munere perſunguntur. His igitur impedimentis ſublatis colonetæ acrius labori incubuerunt, dejectisque veteribûs parietibûs, aliisque a ſitûs ſqualore repurgatis nihil in ſe deſiderari paſſi ſunt, quod minûs ſtructura celeri progreſſu conſummaretur, & arx illa intra breve tempus diverſam a priore formam indueret.

VI. Verum dum cæmentarii in opere maximè fervent, vòsque parietes veteribus ſubſtituunt, ſubortus repente tumultus ædificationem ſuſſaminavit. Sub idem namque tempus in ſuperiori Hungaria, quibûsdam reſ novas molientibûs, data & quaſita occasione, ex parva ſcintilla non parva ſeditionis flamma prorupit, cui nî maturè proſpectum fuiſſet, multo cruore incendium extingui non potuiſſet, ideòque Illaviæ, & ubicunque hujus ſeditionis fama increbuerat, omnes magna conſternatione perculſi trepidârunt. Plerique operariorum noſtrorum indignæ mortis metu ſunt dilapſi, ceſſatum ab ædificatione, & quæ moveri poterant, in loca munitiora deportata fuerunt. Quintâ Julii Fratrum noſtrorum pars Trenchinium dimittitur, alii trans Vagum fluvium juſſi ſunt migrare ad arcem Leoninam, ſive Leonis Lapidem, vulgò *Oroſlankam* dicunt, quæ in altiffima rupe de ipſis rupibus olim excavata & fabricata fuit, P. Præſide cum uno alterove Religioſo Illaviæ ſubſiſtente, donec quid ulterius ſit agendum, reſ ipſa doceret. Non tamen diu duravit hic turbo, ut uſu venit in repentinis motibus, aut tempeſtate; nam Cæſaræ cohortes ad diſcrimen propulſandum celerius, quàm factioſi credidiſſent, congregatæ ulteriori plebis defectioni aggerem oppoſuerunt. Sic malum in herba ſuccuſum eſt, & regione pacata noſtri Illaviam reverſi fuerunt, ibidémque intermiſſam tantisper connoſcii ſtructuram novo fervore urgere cœperunt.

Exorta ſeditione opus turbatur.

Ædificatio regione pacata aſſamitur.

1697.

CAPUT XIX.

Illaviensis Arcis & Oppidi succincta Topographia.

Arx Illaviensis
ex olim monasterium
Templiariorum.

Exiit munimentis.

Fisco cedit,
& inde Breu-
nerianis Co-
mitibus.

Veteres arcis
inscriptiones.

S. Augustinus
Lib. Adait. 3.

Inscriptiones
rectius Ordinem
N. designant.

I. **V**etus Illaviense Castrum, quod hodiè a nostris inhabitatur, antiquitùs, ut fertur multorum traditione, monasterium sive statio fuit Equitum Templi. Idipsum rudera testabantur, quæ in loco, ubi nunc coenaculum constructum est, cujusdam non ignobilis templi vestigia exhibebant. Postquàm verò in Viennensi Galliae Concilio instante Philippo Pulchro Francorum Rege a Clemente V. Pontifice Ordo eorundem proscriptus fuisset, varios successivis temporibus Illavia Dominos habuit. Subinde quòd receptaculum hostibus præberet, Arx Cæsaris jussu a Straßoldo Comite subiecto pyrio pulvere quibusdam in partibus, quæ obsidentibus moram injicere potuissent, diruta, convulsisque munimentis ad defensionem inutilis effecta est. Retinet tamen etiamnum talem statum, ut subitaneas hostium incursiones & tumultuarios assultus fossarum sepimentò eludere queat. Ad extremum tota ditio Illaviensis Regio arario sive Fisco cessit, unde eam sibi cum reliquis latifundis Comites Breuñeriani compararunt, qui illam nunc hæreditario jure possident.

II. Supra majorem Arcis portam versus meridiem, quâ ponte sublicio trans fossam aditus pandebatur, legebantur nonnullæ inscriptiones uncialibus litteris in pariete exaratæ, quæ, ut apparet, ex Libro Meditationum S. Augustini Episcopi Ecclesiæ Doctoris, mutatis tamen nonnihil verbis depromptæ fuerunt, videlicet: *Magna est mea injustitia, satis verò major Redemptoris Justitia.* Item ibidem in alio loco: *Quantò superior est DEUS homine, tantò inferior est malitia mea ejus bonitate.* Ac iterum: *Quid enim deliquit homo, quod non redemerit Filius DEI factus homo.* Et demum:

M. D. XCII.

DAVID PSAL. L.

*Nunc tibi nulla magis cordi sunt sacra, nec ullum
Gratius est animâ se cruciante sacrum.*

Quis inscriptiones istas conceperit, obscurum etiamnum manet, ac ambiguum; si tamen ariolari licet, arbitror, ea ex calamo cujusdam Sæctarii profluxisse, qui, ut tantò majorem peccandi licentiam sibi aperiret, hæc verba in reprobum sensum detorsit, ut sauciam, latrantemque conscientiam suam horum verborum intuitu, velut objectâ quâdam offâ placaret, cum sæpè hujusmodi verba inter pocula ructare soleant illi, qui majorem vitæ licentiam affectantur. Non tamen difficilè admodum, aut operosum erit, ex his ipsis verbis in meliori sensu acceptis omen eruere, quòd licet scriptor eorum nihil minùs cogitaverit, portendebatur, arcem hanc aliquando in Domicilium Ordinis Sanctissimæ TRINITATIS de Redemptione captivorum conversum iri; in prioribus namque sententiis crebrius Redemptionis mentio occurrit. Dyssichon autem illis verbis subiectum rigidioris vitæ vaticinium cense-
po-

potest, quorum utrumque nunc in illa domo vel maximè floret. Non libet tamen variis conjecturis, quas aliquis non immeritò ingeniorum equuleos nominare posset, cerebrum torquere, cum inscriptiones illæ nova succedente structura pridem sint abolitæ. Satis est earum memoriam aliquantulum conservasse.

1697.

III. Cæterum Illavia & arcem exteriorē habet, quæ versūs Meridiem procurrens eadem ex parte nostrum cœnobium ambit. Colliculo adhæret in situ commodo & peramœno; scētis lapidibus innititur, ne exundantis fluvii Vagi vehementiā subruatur. Domicilium hīc est Comitum Breūnerianorum & eorundem successorum, dum Illaviæ subsistunt. Frequenter ibidem ob loci commoditatem celebrabantur Nobilium Virorum congressus, sive de publicis negotiis agendum, sive de partitione communium onerum tractandum esset. Oppidum autem ipsum nec spatiosum admodum, nec angustum est, centum circiter domos suō gremiō complectens. Unicum duntaxat Templum Parochiale obtinet. Incolæ hujus loci moderno quidem tempore Catholicam fidem profitentur, quamvis non desint, qui eandem cum Luthero insaniam insaniant. Episcopatus Nitriensis subest, si jurisdictio Ecclesiastica spectetur. In politicis verò Comitatus Trenchinienſi paret. Paucis: Oppidum est non incelebre, civibūs frequens, & jure municipii gaudens, distātque Viennā Septentrionem versūs quinque circiter & viginti miliaribūs germanicis. Residet autem in amœna planitie, non multum tamen montibūs remotis, quos nemora, dum per saxa licet, coronant, ideoque aère saluberrimo perfunditur. Castrum, eique vicinum Monasterium Ordinis nostri a longè viatorum oculis se obſciunt, camporum latè patentium, & intersecantis fluminis cursus, subinde agris infertæ villæ, Nobilium prædia magnificum ad oblectationem intuentibus præbent spectaculum. Ab Oriente & Meridie Vagō, *Cissi* antiquitus, fluvio alluitur, qui ex asperrimis Liptoviæ & Arvæ montibus, in quibus hyems diutiùs regnat, non magno fonte natus scaturit, niviumque liquefactarum & crebriore rivulorum accessione auctus latum alveum implet, copiosâ tamen in fundo arenâ saburratus, versicolores etiam lapillos gratò naturæ ludibriō effictos ostentat. Unda ejus est admodum limpida, trutisque gratissima, quæ insolita magnitudine ejus undas percurrentes piscatoribus haud parvum quæstum præstant. Non stagnat in uliginosas paludes, unde aër vaporibūs aut tetrīs exhalationibūs posset contaminari; sed rapaciori cursu & tortuoso flexu vagatur, unde & a vago cursu suo nomen accepit, *Vagus* dictus. Tandem post varias ambages haud procul Comaromiō e regione Gutte oppidi obvium Danubii brachium amplectitur, ubi mutato nomine *Vago-Danubius* dicitur, donec eundem cum Istro alveum efficiens ad Pontum Euxinum procurrat. Vinum regio non progerminat, ex vicinia tamen plaustris advehitur non magno sumptu, nec fatigiō; illius defectum apud egentiores abundè supplet cerevisia, zythum latinus dixeris, quo potus genere omnes ferè Nationes Septentrionales uti consueverunt. Linò frequens terra

Exterior arx.

Templum
Parochiale.

Vagus fluvius.

Potus Cerevisia.

1697.

Hortensia.

feritur, foeminarum potissimum in frangendo frutice cura & labor, unde in domesticos usus & conflandum lucrum sat amplus est proventus. Pomatiis per viciniam ornatur, quorum fructus exquisiti saporis de salubritate magnoperè commendantur. Cætera demum ad sustentandam humanam vitam copiosè suppetunt, non quidem ea, quæ Sybaritanae delicias ministrant, verùm quæ ad agendam tranquillam a morbis ætatem sufficiant hominibus non nimium delicatis.

CAPUT XX.

Posonium Hungariæ civitatem Ordo inducitur.

Desiderium
Ordinem Po-
sonium indu-
cendi.

I. **S**Tabilita in hunc modum, ut præmisimus, solidis basibus Illaviensi Fundatione cura successit Patribus, qua ratione Ordinem nostrum Posonio implantarent. Id pridem in votis erat, quòd hæc urbs Regia, Liberæque, nec non Austriæ contermina, & post Budam a Turcis expugnatam Regni Hungariæ Metropolis habeatur. Acuebat cupiditatem, quòd hæc Regia civitas Ordini per eximios fautores non pauca sponderet emolumenta. Patres igitur facti supplices Eminentissimo Cardinali Kolloniczio Archi-Episcopo Strigoniensi & Regni Hungariæ Primati, singulari affectu nobis addito, petierunt, ut facultatem novi in hac urbe cœnobii condendi nobis benignè impertiretur, illudque suo subsidio foveret, ac proveheret. Equidem Sua Eminentia jam dudum structuram novi alicujus cœnobii Ordinis nostri intra limites Regni Hungarici parturierat, & adultæ benevolentia diu in hoc proposito animum obfirmaverat, nolebat tamen, ut id Posonii confurgeret, sed Scalicii ad Moraviæ confinia in quo loco Ecclesia ministris vacabat; quam proinde nobis adjuncto monasterio tradere constituerat. Ast cum prægnantibus aliis negotiis identidem distineretur, executionem illius rei in tempus magis opportunum differebat; satis esse ratus, si nobis interim domicilium præberet, reliqua seriùs aut citiùs fierent, parùm interesse putabat.

Domus ad
tempus Poso-
ni nobis con-
ceditur.

II. Verumenimverò cùm Patres assiduè precibus Posonii fundationem urgere non desisterent, Eminentissimus Cardinalis, ut eos de sua voluntate securiores redderet, illisque simul quacunque ratione posset, gratificaretur, hanc telam orditus est: Domus erat Posonii, eadèque Diversorium publicum sub signo *Coronæ*, quam ante semestrem pro quatuor millibus florenorum in centum commodatis ad instar hypothecæ receperat. Domus ista occasionem dedit supplicantium votis obsequendi: hanc itaque nobis per quadriennium (ad totidem namque annos domus in hypothecam fuerat suscepta) inhabitandam tradiderat, pollicitus, interim se provisurum, ut rectè omnia constituantur, & pro nostro commodo aptè transigantur. Hæc ore duntaxat prolata nullo dicebat egere securitatis instrumentò. Solum proinde ad æconomum suum sive Bonorum Archi-Episcopaliū Præfatum, & ad

1697.

ad Consulem, nec non Judicem Pofoniensis civitatis litteras dedit, quibûs mandavit, ut domus illa Patribus ad temporarium incolatûs usum traderetur. Hîs litteris impetratis P. Commissarius Generalis P. Michaëlem ab Assumptione, qui Philosophiam & Theologiam fratribus Viennæ prælegerat cum aliquot sociis designat, qui hoc opus felicibûs avibûs auspicarentur. Pofonium Profecti Eminentissimi Domini Cardinalis Archi-Episcopi litteras expromunt, easque Personis, ad quas destinatæ fuerant, porrigunt. Rata habentur omnia: cuncti voluntati Cardinalis Archi-Episcopi e vestigio se obtemperaturos pollicentur. Consul & Iudex mandata usitato in Pofoniensi Curia more expediunt, quorum virtute intra paucos dies præfata domus nobis in possessionem tradita, & hæc ipsa traditio in acta publica civitatis relata fuit. Indicta est hospiti, ac cæteris domus incolis migratio ad sequens Dedicationis S. Michaelis Archangeli festum; nostri autem interea diversorium obtinuerunt in ædibus Magnifici Domini Gabrielis Paludiai Equitis Aurati & Excellæ Cameræ Regni Hungariæ a consiliis, Viri Ordini nostro singulariter addicti. Enascebantur quidem subinde in harum rerum prosecutione remoræ & oppositiones, omnes tamen facili negotiô devictæ fuerunt, ubi manifestis indiis patuit Reverendissimos Dominos Ecclesiæ Collegiatæ Pofonii ad S. Martinum Canonicos cum insigni commendatione nostro Ordini favere, quorum affectum non sinè grati animi testificatione recolimus.

III. Inter hæc Illaviæ indies magno ardore, pluriûmque mercenariorum accessione coeptum opus majoribûs incrementis quotidie provehebatur; P. Præses enim illius Collegii totâ industriâ in id incubuit, ut quantò fieri posset celerius, cœnobiûm perficeretur, vel ita saltem adaptaretur, ut quantocyûs a Religiosis inhabitari valeret. Cum verò quotidianâ Ecclesiæ, fratrum videlicet sibi commissorum, solitudine nonnihil distineretur; hujus namque ædificii occasione variæ emergebant distractiones, quas verebatur, ne in animos recentiorum etiamnum plantularum irreperent, earûmque profectui tam in spiritualibus, quàm litterariis exercitationibus impedimentum crearent, præcipuè autem, quia sacri Ordinis nostri Constitutionibus providè cautum esse noverat, ne novi cœnobii structuræ plures quàm tres aut quatuor Religiosi assistant, donec Ecclesia & habitatio cum sufficienti clausura constructa fuerit, ideo P. Præses impendiò desideravit, ut Philosophiæ Collegium Illaviâ Pofonium ad novam Ordinis nostri domum transferretur, & hæc sufficiente fratrum numero impleta protinus ad justî cœnobii formam reduceretur. Sed quoniam domus illa Pofoniensis nondum ad eas opes ascenderat, ut tot Religiosos absque insigni dispendio alere valeret, promisit, se in congruam eorum sustentationem mille quotannis florenos supeditaturum, si tamen hoc consiliûm Ordinis Majoribus probaretur. Ut autem ritè in hoc negotio procederet, rem imprimis Illaviensi Communitati proposuit, ac deinde aliorum quoque sententias exquisivit. Nemo fuit, qui huic intentioni adversaretur,

Ad fundationem Pofoniensem mittuntur Collegiales & Subdiaconi Illaviens.

Constitutiones cap. 3. §. 1. n. 4.

1697. aut eam nigro calculo notaret, adeoque omnes in eandem opinionem conspiraverunt, ut proinde res confestim perscripta fuerit ad nostrum Definitorium Generale, citra cuius veniam nefas inter nos habetur, res majoris momenti decernere. Definitorium porro intellecta Patris voluntate totum ejus Decretum laudavit, approbavit, & confirmavit, ut in sequentibus litteris videre est:

BENEDICTA SIT SANCTA TRINITAS.

Subsidia Posonien-
sium mit-
tenda appro-
bentur a Defi-
nitio Gene-
rali.

Conditio.

Extensio.

Alia Condi-
tiones.

Confirmatio
Regni.

Fr. Joannes a Sancto Antonio Minister Major ac Generalis Ordinis Excalceatorum Sanctissima TRINITATIS Redemptionis Captivorum Primitivam Regulam profitentium &c. Cum P. Praeses nostri Illavien-
sis Collegii, ceterique Patres Conventuales ejusdem Collegii ad tinnitum campanae vocati & conjuncti in Aula Capitulari, ubi ad determinanda negotia ad totum Capitulum spectantia solent congregari, decreverint nomine suo & futurorum dare singulis annis mille florenos Rhenenses nostrae Fundationi Posoniensi sequenti forma: nempe quod singulis annis pro toto tempore, in quo dictae Fundationis Communitas dictam summam possideat, teneatur cistulam unam parvam piscium transmittere Communitati Illavien-
si in Festo S. Georgii in signum memoriae & gratitudinis. At dato casu quod decursu temporis Communitas Posoniensis, seu congruam habeat sustentationem, ita ut sustentari valeat, Commissarius Generalis, vel in hujus defectu Provincialis cum P. Superiore Collegii informationem subscriptam, & sigillatam ab utroque transmittant ad nostrum Definitorium Generale, cui in tali eventu praedicta Illavien-
sis Communitas zelo majoris gloriae DEI ducta, & ulteriorem nostrae sacrae Religionis extensionem desiderans cedit jus suum ad dictos mille florenos, ut applicet alteri fundationi faciendae, & hac facta si habeat a Patrono, vel aliunde congruam substantiam, iisdem circumstantiis iterum Definitorium alteri applicet, & sic de reliquis. Hac tamen conditione, quod praedictae novae Fundationes semper erigantur intra viscera Regni Hungariae juxta mentem Celsissimi Principis Archi-
Episcopi Strigonien-
sis Domini Georgii Szecheny totius Apostolici Regni Hungariae Primatis, Pie Memoriae, defuncti, nostri Illavien-
sis Collegii Fundatoris & Dignissimi Patroni. Et Communitas, quae emolumentum mille florenorum potietur, teneatur mittere Illavien-
si Communitati dictam cistulam piscium, & orare pro praefato Celsissimo Principe Fundatore. Haec tenens contentum in Decreto, quod praedicti Patres Praeses & ceteri Sacerdotes nostri Illavien-
sis Collegii Con-
ventuales propriis manibus & nominibus subscriptum, & in ipso insertum etiam, quam ad illud faciendum liberè & spontè sua petierunt.

1597.
runt, & obtinuerunt a P. F. Josepho a Matre DEI Ministro Viennensi
& nostro per Germaniam & Hungariam Commissario Generali ad
nos remiserunt. Cuique nostrum Definitorium Generale, cui per
suum Secretarium notum tale Decretum laudabile, & fraterna cha-
ritate dignum judicaverit, & sua acceptance & assensu roborave-
rit; idcirco Definitorio nostro annuentes, Nos etiam dictum De-
cretum denuò acceptamus, & confirmamus, & ad litteram, prout
jacet, stabile, firmum, & invariaturum deinceps perseverare & per-
manere volumus. In quorum fidem presentes manu nostra, ac no-
stri Secretarii chyrographò subscriptas, & Sigilli nostri Definitorii
impressione munitas, fieri jussimus, in hoc nostro Madritensi Con-
ventu die 10. Septembris anno 1697.

Fr. JOANNES a S. ANTONIO

MINISTER GENERALIS.

(L.S.)

Mandatò N. P. Ministri Generalis

Fr. JOSEPHUS a RESURRECTIONE
Definitor Generalis & Secretarius.

IV. Non defuere tamen, qui ad hoc Decretum velut ad Me-
dusæ caput obstupefcerent, rati augendas potius, quam diminuen-
das esse Foundationum facultates, aliæque his similia obstrepentes,
quæ ex armamentario mundanæ sapientiæ deprompserant. Velim
tamen, ut isti perpenderent, rem tanti momenti non temere trans-
actam, nec fortuitò proculsam fuisse, sed ex matura deliberatio-
ne processisse, ut ipsa Decreti verba apertissimè demonstrant. Sed
neque clausula in Foundationis Illaviensis Diplomate superius Ca-
pite III. relata, huic conventioni adversatur, ubi dicitur: *Red-
ditum illius non in alios usus, quàm præsentis Foundationis nostræ con-
formes modalitate supra specificata impendere obligentur.* Admodum
enim conformes hi usus erant Illaviensi Fundationi, tum quia
Domus Posoniensis ex parte neutiquam diversum ab illa corpus
constituebat; quinimò hujus, aliarumque successione majus ro-
bur acquirebat, magisque Defuncti Archi-Episcopi Fundatoris
augebat merita, accumulabat gloriam, qui, si eo tempore vixis-
set, tam piæ intentioni profectò nunquam se opposuisset, utpo-
tè, cui nihil perinde in desideriis erat, ac Regnum Hungariæ plu-
rimis passim cornubiis extractis condecorare, cujus veritatis lo-
cupletissimi testes sunt tot ab ipso excitata Sacerdotum Collegia.
Tum etiam, quia Fundatio Illaviensis hac ratione se aliarum con-
stituebat Matrem fecundam & gloriosam, qualem nunc eam
reapse agnoscit Domus Posoniensis, quæ ingenuo candore se ejus
filiam profitetur. Nec quidquam idcirco captivorum peculio de-
tractum fuit; tertia namque pars Illaviensium reddituum pro Re-
demptione captivorum separanda etiam hoc pactò intacta, & il-
libata perseveravit, quæ præsertim *Modalitas* ab Archi-Episcopo

Decretum
defenditur.

Conventus
Illaviensis
mater Poso-
niensis.

1697. Fundatore *specificata* fuit in Fundationis diplomate, & ex ipsis Regularum nostrarum Sanctionibus facta hucusque semper testāque permansit. Cæterum res sanè minimè nova est, aut insolita in Religiosorum hominum Familiis, plurāque hujus classis exempla passim in gestis Sanctorum legimus, qui, cum eis necessaria ad vitam frugaliter sustentandam subsidia suppetere, non admiserunt Bona temporalia, vel admissa abdicarunt, & in alios pios usus converterunt: scilicet religiosa moderatio respuit, quidquid abundantiam redolet, ac superflua vetusto more in aliorum emolumenta convertit. Adde; quòd hac ratione consulebatur Sanctissimæ TRINITATIS Gloriæ propagandæ, atque Redemptioni fructuosius, plurium videlicet adminiculò, excolendæ, ac denique animarum saluti cumulatius promovendæ. Quæ omnia Piissimi Fundatoris menti erant valde conformia. Hæc autem recensita pacta inter utrumque Conventum mutuā benevolentia per sequens sexennium observata fuerunt, quamdiu res Illaviensis Cœnobii flourerant; his verò postea temporum injuriis & præcipuè civilium bellorum furore vehementer accisis, hi etiam tractatus antiquati fuerunt, quòd vastatio & desolatio Illaviensis Cœnobii non paucis annis duraret. Successere demum varia fata, magni sumptus requirebantur pro resarciendis damnis, reparanda re familiari nimium attrita & extenuata, enata sunt quoque alia incommoda, lites præsertim forenses, quæ simul omnia observationem illius Decreti impossibilem prorsus effecerunt, ut nunc per desuetudinem & non usum penitus exspirasse videatur. Ne tamen ejus memoria apud posteros temporum diuturnitate pariter intercideret, id paucis verbis ab oblivione vindicare libuit, si fortè meliori affulgente fortuna alicui illud resuscitare, & ad pristinum redintegrare vigorem aliquando placeret; quod tamen vix futurum reor.

Non est novum exemplum.

V. Porro tam commendabilis pietas, fraternaque charitas, eximio Religionis propagandæ zelo, studioque conjuncta, ut a Majoribus Ordinis approbationem, vim, roburque obtinuit, ita vires quoque præbuit, quibus Fundatio Posonienfis firmiores ageret radices. Igitur in principio mensis Octobris, ut constitutum erat, nostri præfatam domum Posonii cœperunt incolere. Hanc ingressi, confestim eam in aliquale monasterii schema redegerunt, & Sacellum in loco aptiore constituerunt, ubi exteris (quin domus interiora penetrarent) ad Divina obeunda Mysteria facilior patebat accessus. Vicinæ duæ camerae, Odei una, altera Sacrarum vices explebat, reliqua verò hypocaustra pro Religiosorum habitationibus, Museo & Triclinio serviebant, pensilibus ambulatoris juxta muros ad aream trans cellarum januas sub dio pro transitu remanentibus. Secundum Sacelli fores commeantibus regularis janua fuit constituta. Forinsecus, supra majorem ad publicam viam domus portam, ne agyrtarum more res nostras clanculum agere videremur, sublatò veteri *Coronæ* signò in patenti tabula rubri, cæruleique coloris crux Ordinis depicta, eique adscriptum fuit Oraculum INNOCENTII III. Pontificis Maximi in

Domus ordinatur in monasterium.

in approbatione sacri nostri Ordinis pronunciatum, videlicet: HIC EST ORDO APPROBATUS, NON A SANCTIS FABRICATUS, SED A SOLO SUMMO DEO. Ut hæc mutatio omnium oculos incurreret, quotquot has ædes deinceps ingredi vellent, scirentque viatores universi, in hac domo nullum amplius profanum diverforium reperiri.

1697.

VI. Rebus omnibus meliore, quantum fieri potuit, modo ad cœnobii symetriad adaptatis, P. Michaël ab Assumptione ad Eminentissimum Cardinalem Kolloniczium Fundatorem nostrum & Patronum epistolam exaravit, ubi, postquam singillatim exposuisset, quæ hæctenus gesta fuerant, suppliciter deinde rogavit, ut ex Archi-Episcopali gratia Venerabile Eucharistiæ Sacramentum Sacello, ad possibilem decentiam ornato, inferre liceret, unicum in rebus humanis & præcipuum Religiosorum solatium, *CHRISTI Passionis*, ut inquit D. Thomas, *Memoriale perpetuum*. Eminentissimus Cardinalis prospero rerum nostrarum successui gratulatus, die vigesima tertia mensis Octobris benignè rescripsit, petitamque facultatem prolixè concessit, asservandi videlicet in Sacello nostro cum debita reverentia Sacratissimam Eucharistiā; hac tamen adjecta conditione, ut sacrum Pignus in altari collocaretur, vitato, quantum fieri posset, festivo apparatu & populari concursu. Arbitrabatur nimirum Prudentissimus Princeps, id potissimum in hisce rerum circumstantiis expedire ad evitandam omnem æmulum invidiam. Pater igitur Cardinali Archi-Episcopo morem gesturus, prætermissa plurium invitatione quintam diem mensis Novembris, Festo S. Emerici Principis, patriæ Indigetis, consecratam ad primum Missæ sacrificium celebrandum elegit. Ea die postquam manè hic locus universus sacro Benedictionis ritu expiatus fuisset, Reverendissimus Dominus Gregorius Gersnericz Abbas Jakenis, & Posonii Collegiæ Ecclesiæ ad S. Martinum Canonicus, eximius Ordinis Fautor & Benefactor ad hunc actum peculiariter invitatus, primum apud nos Missæ Sacrificium peregit; alterum P. Michaël ab Assumptione novæ hujus Foundationis Præses, Collocatione Sacratissimæ Eucharistiæ in alium diem comperendinata.

Petitæ licentia SS. Eucharistiæ collocandæ.

S. Thom. Opusculū 57.

Facultas conceditur cum cautela.

S. Novembris primum Sacrum.

VII. Prima Sacrarum vestium paramenta pro Posoniensi nostro Sacello, Augustissima ELEONORA Romanorum Imperatrix, ut erat ornandæ pietatis studiosissima suppeditavit; noverat enim acu doctissime pingere, solebatque sacros labores inter nobiles aulici sui Gynæcei virgines partiri, ut salutari occupatione distentæ otium vitarent, & tempus ad Divini cultû obsequium sanctè, ac fructuose impenderent. Multas Ipsa egentiores Ecclesias hac sacra Suppellectile, Regiis ejus manibus confecta, liberaliter dotavit memorando ad posteritatem exemplo, quo Principes Fœminæ discere possunt, qualiter succisivas horas in lucrum animarum suarum convertant. Insuper P. Præses, ut erat industrius, Viennæ inter Nobiles Aula Dominas ad levandam domû egestatem non modicam pecuniam corrogavit, quâ pro Ecclesiæ suæ ministerio

Imperatrix prima præbet sacra paramenta.

N n n a

argen-

1697.

argenteum inauratumque calicem & alia necessaria comparavit. Sic probè consultum fuit angustioribus initis: spem ad angustiora incrementa fecit fidelium pietas & benevolentia.

Frates Illavien-
ses Pono-
nium intru-
unt.

10. Novem-
bris SS Sacra-
mentum col-
locatus.

17. Religiosi
domum inco-
lunt.

VIII. Dum ea geruntur Pono-
nii, Illavie junioribus Reli-
giosis, qui eo tempore Philosophiæ studiis vacabant, & ab uno
jam mensē secundum cursum in octo Libros Aristotelis Physico-
rum inchoaverant, repente a Superiore migratio indicta fuit. Il-
li autem collectis tumultuariè codicibus, & arrepto Breviario iti-
neri se commiserunt, ac manipulatim divisi, mox bini, terni, aut
quaterni Pono-
nium in ipso Novembri contenderunt, quò etiam
ferè omnes decima nona die ejusdem mensis salvi & incolumes
venerunt. Sequentē sacra luce, quā Festum S. P. N. FELICIS
VALESII solemni apparatu in Ordine nostro celebratur, idem Re-
verendissimus Dominus Gregorius Gersnericz, cujus superius men-
tionem fecimus, in novo nostræ domus Sacello rem Divinam per-
egit, Sacram Eucharistiam adorandam exhibuit, præsentem po-
pulum, quem fortuito casus adduxerat, benedixit, & Divinam
Hostiam hierothecæ impositam sacrario inclusit, ut ibidem dein-
ceps stabili sede asservaretur. Quò factò religiosa Communitas
nostra in gratiarum actionem pro hoc beneficio, a DEO nobis
collato, Hymnum Augustino-Ambrosianum *Te DEUM laudamus*
cum solitis precibus concinuit. Reverendissimus porro Grego-
rius Abbas & Canonicus suis sumptibus in eadem domo opiparum
adornavit prandium, cui nobiscum, nullo altero hospite præsen-
te, ad vitandum nimirum concursum, accubuit, universis inte-
rè Religiosis nostris de tam prosperis hujus cœnobii initiis sibi
gratulantibus. Illud præcipua admiratione omnes dignum puta-
runt, quòd novò, & fortassis nunquam adhuc visò exemplò vi-
naria taberna unò quasi momentò in cœnobium septendecim Re-
ligiosorum transiverit; aderant enim quinque Sacerdotes, novem
Clerici Sacris nondum initiati, & tres fratres activam vitam pro-
fessi, qui, ut numerò erant septendecim, ità omnes uno eodē-
que tempore regularis vitæ observationem in publicum pando-
cheum introduxerunt, & monasticam disciplinam in loco, qui
non ità pridem profanum diversorium erat, stabiliverunt.

C A P U T XXI.

*P. Maurus cum Comite Harrachio in Hispanias pro-
ficiscitur. Romæ obit Eminentissimus Cardinalis Den-
hoffius. Augustissimus LEOPOLDUS Imperator
Ordinem nostrum Archi-Episcopo Medio-
lanensi commendat.*

Comes Har-
rachius pectus
& omnes P.
Maurum, ut
secum pergas
in Hispaniam.

I. **A**lia hujus anni septimi & nonagesimi memorabilia ordine li-
cèt nonnihil præpostero, ne superioris narrationis series
hujuscemodi intergeriis rumperetur, huc corollarii locò reserva-
ta, vel nunc tandem subtexere operæ pretium esse duxi. Pri-
mum sibi locum vendicat discessus P. Mauri in Hispaniam; etenim
cum

eum in ipso propè Veris limine Excellentissimus Dominus Ferdinandus Bonaventura Comes Harrachius a Cæsare in Hispaniam ablegatus fuisset, ut sua dexteritate, ac industriâ gravissimi momenti negotia componeret, ille in tam longinqui itineris societatem P. Maurum a Conceptione, virum peritum & in rebus agendis mirè versatum, a Majoribus Ordinis instanter postulavit; et si verò is tenellæ adhuc Ordinis plantationi esset summè necessarius, non tamen id negare potuere, aut voluere Superiores tam insigni Ordinis nostri Patrono & Fautori, cujus nutus & desideria mandatorum loco habebant, ad omnia ejus obsequia prompti, inclinatique. Die igitur XVI. mensis Martii cum modico comitatu in viam se dederunt, & post diuturnam peregrinationem incolumes Madritum pervenerunt, in qua etiam regia villa aliquot annis substituerunt ad curanda Cæsaris negotia.

II. Sed illud hoc eodem anno accidit luctuosius, cum ad duodecimum Kalendas Julias Eminentissimus Dominus Cardinalis Joannes Casimirus Denhoffius præmature obitu suo universum Ordinem nostrum gravissimo mœrore involvit: Equidem antecessores Ordinis nostri Chronographi multum sibi negotii fecerunt, ut tanti Viri meritis par aliquid rependerent, sed cum ejus in Ordinem nostrum Beneficia modum superent, magnam posteris de hujus Præsulis laudibus scribendi materiam reliquerunt, utpotè, quæ non solum antecessorum nostrorum calamos fatigaverunt, verum etiam modernis scriptoribus amplum, magnificumque sermonis theatrum aperiunt, in quo licet Orator aliquis personam suam facundissime agat, plurima tamen semper prætermittet, quæ in Clarissimi hujus Antistitis encomia dici possent. Huic enim purpurato Principi post DEUM, qui ei hanc mentem inspiravit, sacer Ordo noster in acceptis refert, quod palmites suos in Boreales Provincias extenderit, utpotè, qui immensò alienæ salutis zelô impulsus, propitio Numine primum apud Apostolicam Romæ Petram movit lapidem ad Redemptricem Familiam nostram pro majori gloria Sanctissimæ TRINITATIS, Christianorum captivorum incredibili bono, ac denique propria sua, & nunquam intermoritura gloria in Septentrionales orbis plagas introducendam. Sed quis satis deplorare queat inexorabilem Parcarum sævitiam! Romæ hōc anno in ipso vernantis ævi flore, in tanto honoris fastigio emarcuit, mortique in prædam cessit longiore vita dignissimus. Aptè nunc mihi in mentem venit, quod apud non vulgaris notæ scriptorem me legisse memini, videlicet: *Eum vitam amittere, cujus privatione Respublica damnum sentiat, utique funestum est, ac lacrymosum. Sicut enim naturâ, vel senio confectos equiore animo extinguere toleramus, cum magnum adferat solatium ipsa mortalis termini necessitas; ita, quos præcipue ad gloriam natos videmus, non annorum curriculo, non naturâ, sed inexpectata morte nobis eripi, durius sentimus, qui, si diutius vixissent, vel præclarè gestis immortalem novorum operum adjunxissent appendicem, vel, quæ antea perficere non poterant, longioris vitæ progressu cum publica utilitate, aternâque memoriâ perfecissent.*

Obitus Cardinalis Denhoffii lugetur.

Anastasi
Germontius
Archi-Episcopus
Tarentinus
fuit in Lib. de
Legatis Prin-
cipum.

1697.

Sepultura
ejus cum Epi-
taphio.

III. At surdis occinuntur ista ; mors nescia flecti. Cardinalis Denhoffius , quod vivens in votis habuit , post felicem ex hac valle lacrymarum transitum in nostro Romano S. Caroli ad quatuor fontes de urbe cœnobio honorificè tumulatus fuit , ubi etiamnum ante aram principem monumentum ejus pario , porphyriôque marmore constructum visitur , cui nostri in perpetuum gratitudinis mnemosynon sequens epitaphium inscribi fecerunt.

D. O. M.

JOANNES CASIMIRUS DENHOFF.

POLONICÆ NOBILITATIS DECUS,

JOANNIS III. REGIS AD INNOC. XI.

PRO FOEDERE IN TURCAS ABLEGATUS,

OB VIRTUTUM SPLENDOREM

S. SPIRITUS PRÆCEPTOR,

MOX S. R. E. CARD. CÆSENÆ ANTISTES

A PONTIFICE IPSO RENUNCIATUS,

INTER DISCALCEATOS SSS. TRINITATIS,

EJUS OPE AC TUTELA IN POLONIAM INDUCTOS,

SE TUMULARI MANDAVIT.

OBIIT DIE XX. JUNII.

ANNO M. DC. XCVII. ÆTATIS SUÆ XXXXIV.

IN PERPETUUM GRATITUDINIS SIGNUM.

PP. MONUMENTUM POSUERE.

Hanc itaque Eminentissimo Cardinali Denhoffio & nos æternæ memoriæ gratitudinem litamus , quoniam & ipse conatu suo nostræ propagationi commodavit , & primigeniam Provinciæ nostræ occasionem dedit ; quæ impresentiarum superficiali calamô cursim tetigisse sufficiat , quamvis nihil satis pro tanti Viri dignitate , ac meritis dici queat ; dum interim a Chronographis Provinciæ Poloniæ , S. Joachimo dedicatæ , prolixiora commentaria præstolamur , quibus ex muneris ratione incumbit Denhoffiana gesta cultiore stylo ad Posteritatis memoriam transmittere : ut proinde , ne in alienam messem falcem meam immittere videat , eis hanc Spartam elegantius ornandam integrè reservem.

IV. Demum eodem annô novus & nequaquam postremis accensendus in Ordinem nostrum Augustissimi LEOPOLDI I. Romanorum Imperatoris favor emicuit ; is enim minimè contentus Ordinem nostrum intra Regnorum suorum viscera fovisse , juvisse , animasse , protexisse , ac denique in quibusvis occasionibus suppetias tulisse , exteros etiam viros principes ad idem præstandum officium allicere , incitare , & accendere nunquam desinit. Locupletissimum huic veritati testimonium perhibet epistola illa , quam in nostra causa ad Archi-Episcopum Mediolanensem de-

Imperator
in Ordinem
commendat
Archi-Episco-
po Mediolan-
ensi.

deſiderat, ubi Cæſaream ſuam erga nos benevolentiam tenerrimis
verbis expreſſit & abſolvit; fragmentum hic damus, integram
epiſtolam aliis temporibus & locis aliis fors aliquando daturi: Cum
diſſi Patres inquit, ſint viri omni virtutum genere, magnâ doctrinâ
& exemplari vitâ conſpicui, qui hic in Austria & Hungaria non vul-
garem ſibi exiſtimationem comparârunt, modico etiam tempore, quo in
hiſ partibus degunt, plurimos captivos ex Turcia redemerunt, gra-
tiam Cæſaream & protectionem benemeritò hiſ commendatitiis dignari
oportuit. Itaque Reverendiſſimam Paternitatem Veſtram hinc perbene-
volè requirimus, velit Paternam horum Religioſorum curam admitte-
re, ut ſperatum noſtræ interventionis effectum re ipſâ experiantur. Gra-
tium hoc Nobis erit officium, qui Benevolentiam Noſtram Reveren-
diſſimæ Paternitati Veſtræ uberrimè confirmamus. Viennæ 6. Novem-
bris 1697.

CAPUT XXII.

Redemptionis Captivorum utilitas atque neceſſitas.

I. **U**tilitatem diſpeſcimus in duplicem hypotheſim, quarum
altera bonum corporis ſpectat, altera animarum emolu-
mento intendit: experienciâ autem magiſtrâ conſtat Redemptio-
nem utrique parti, corpori nimirum, & animæ, ex quibus ho-
mo in ſtatu viæ componitur, ſingularia commoda attuliſſe: quin
ea nunc bona in calculum veniant, quæ corpori & animæ divi-
ſim redemptionis operâ obtingunt, utputâ juſta funebria, ex-
tremus ſepulturæ honor, ac denique frequentiora pro defunctis
orationum ſuffragia. Temporales itaque ac ſpirituales utilitates
ex captivorum Redemptione promanantes juxta ordinem brevi-
ter recensere animum induxi; ad majorem enim ſacri noſtri In-
ſtituti elucidationem hujusmodi fas eſt indulgere parergis.

Duplex uti-
litas corporis
& animæ.

II. Quid interſit, ſi temporalis utilitatis ratio habeatur, in-
ter ſervilia corpora & libera, nemo non intelligit: quod ſit di-
ſcrimen in bonis fortunæ inter auream libertatem & ferream ca-
ptivitatem, inter mancipatum & emancipatum lippis etiam ac ton-
ſoribus notum puto. Nihil namque homini deterius accidere poteſt
captivitate, nihil delectabilius libertate; nihil melius, quàm ſuum
eſſe, ſuoque arbitrato vivere; nihil pejùs, quàm pro alterius
arbitrio omnia agere, ac vitæ neciſque moleſtum ſemper do-
minum pati, quæ inter Turcas & Tartaros Chriſtianorum man-
cipiorum ſors eſt ſanè miſerrima. Diogenes Philoſophus Cyni-
cus e dolio interrogatus: *Quid optimum inter homines eſſet?* ſcitè
ac quaſi ex Tripode reſpondit: *Libertas*. Et quid ſuper eſt ei,
cui de eſt libertas? Natura certè omnes vult naſci liberos: ideo
naturalis eſt homini libertas, ſi quod ex hujus defectu vitium in-
tercedat, gravis inferitur nature injuria.

Utilitas
corporis a li-
bertate.

III. Dulce ſolum patria, ut vulgato adagiò dicitur, & ſua
dulcedine omnia ſuperat: Redemptionis autem beneficiò ab exi-
lio revocantur fideles, & patriæ reſtituuntur. Magna proſectò

A patriæ &
fortunæ bonis
ſalutaria.

1697. hæc est felicitas ; ex qua plurimæ utilitates sequuntur ; sibi namque restitutus , laboribus & industriis fruitur suis , res domi familiares auget , sua pro arbitrio dispensat , amicos sibi conciliat , jucundis , honestisque conversationibus operam impendit ; si proles ipsi nascantur , non vernæ , sed liberi vocantur nati , utiliter ad Reipublicæ commodum educantur , bonis moribus instituuntur , hæredes patriæ libertatis , & bonorum multiplicantur , artes excoluntur , agriculturæ atque militiæ studia foventur , ar- hostium enervantur ; Turcæ namque plurimum in re agraria , navali , mercimoniis , belli & pacis expeditionibus Christianorum mancipiorum operâ utuntur : his autem commodis sicut hostes Redemptionis operâ sensim destituuntur , ita ex adverso iisdem Christiana Respublica exornatur. Hæc de corporis sive temporalibus utilitatibus , quas Redemptio captivorum Orbi Christiano adfert , & fecundo gremio parturit , dicta sufficiant.

Utilitates ani-
mæ.

A peccandi
occasionibus
eruantur.

IV. Quod verò animæ sive spirituales utilitates attinet , cætan-
tò sunt commodis corporum potiores , quantò anima corpori
præstat , & cælum terræ antistat. Redimuntur videlicet corpora ,
& salvantur animæ ; captivi namque Christiani Redemptionis ad-
miniculò ab innumeris eruuntur peccandi occasionibus , & apostasie
periculis , ut quotidiana experientia docet. Nòrunt hoc illi ,
qui narrant , quàm enormibus flagitiis , & præcipuè libidine ac
impudiciâ scateat uterque sexus illius gentis , quæ a nomine sui
pseudo - prophetæ Mahometana dicitur. Certè humana fragilitas
proditâ semel innocentia in pejus facile labitur , fides in CHRI-
STUM infirmatur , spes æternorum propter enormia inter infi-
deles patrata flagitia in desperationem vertitur ; hinc ad deterio-
ra prioribus ruunt , CHRISTUM Redemptorem DEUM negant ,
Mahometis fœdis erroribus & abominationibus se tradunt , atque
omni timore DEI proculcato effreni prorsus licentiâ in omnia
se peccata effundunt. Accidit tunc , quod vulgò dicitur : vinum
generosius in acidissimum degenerat acetum ; nam est facilis
descensus averni. Exemplorum ejusmodi testes sunt Cæsaris Le-
gati , qui degunt Constantinopoli , testes sunt Sacerdotes ab Apo-
stolica Sede per barbaras illas regiones dispersi , testes sunt & Pa-
tres Redemptores captivorum , atque alii ex Christianis innume-
ri , qui illas mercimoniorum causâ frequentant , aut incolunt
terras. Illis autem omnibus per Redemptionem occurritur , dum
captivi Christiani ab hujusmodi periculis sæpè prius eruuntur ,
quàm in eas piceas occasiones incidant. Ex quo quisque facile
conjicere poterit , quanta utilitas ex Redemptionis Instituto in
animas captivorum Christianorum redundet.

Dependens
de Sacramen-
tis destituti
miseri mori-
untur.

V. Non ibo quidem inficiâs , multos eorum inter has sordes
fidei constanter adherere , ut illis inest , & operatur fidei habi-
tus per Baptismi gratiam infusus ; miserræ tamen animæ pretiosis-
simo Domini nostri JESU CHRISTI sanguine redemptæ innu-
meris peccatorum tendiculis undique sunt expositæ , ac præterea
communibus Ecclesiæ subsidiis inter barbaras gentes destituuntur ;
non enim pascuntur Verbò DEI , quod cibus est animæ ; defunt
etiam

etiam sepe numero, qui administrant Sacramenta, quæ sunt ultimæ naufragii tabulæ: vitam obeunt profectò miseri; abest omnis consolatio, præter illam ferè unicam, quod sciant, se morte hujus vitæ mala effugere. Sæpè procul abest Sacerdos, sæpius non accersitur, nec cura ei accersendo impenditur; dum interim moribundus in terribili illo vitæ mortisque conflictu derelictus, pæc in exilio peregrè moriturus; an canibus, an corvis cedat in escam, nihil pensi ducitur. Proclivè hic erit cuius æstimare, quantæ præstantiæ sit Institutum Redemptionis captivorum, quò miseri Christiani a tantis periculis feliciter liberantur, & ad regna CHRISTI fidelium deducuntur, ubi Divinis muniti Sacramentis cœlo reconciliati beatam possunt obire mortem sinè invidia sepulchri.

VI. Uxor illis est sæpè non legitima, aut violenter alligata, proles sunt Christianorum morum & doctrinæ ignaræ, vernæ omnes, nilque nisi Mahometem noverunt, atque adeò diuturna consuetudine, mollioribus animis ad Mahometanam sectam propendent. His accedit, quòd miseræ illæ proles a suis Dominis ex odio diversæ fidei ad Christianorum opprobrium in pravitate morum educuntur, donec intemperantia preesse aperte ad Mahometem deficiant, & militiæ adscribantur, magnam aliquando rebus Christianis perniciem allaturæ; tragici namque eventus crebrius jam ostenderunt, eos, qui Christianis plurimum damni dederunt, filios fuisse Christianorum, qui parentem postea fide prodita, deterrimi evaserunt apostatæ, nefandi athei, & juratissimi hostes Christianorum. Tot malis medetur Redemptio, adfert opem, aut præservat, ne accidant, quæ sæpè solent accidere pejora pessimis.

VII. Redemptio demum est ad animæ salutem instituta, quæ imbecilles in fide corroborat, spe lætat, & fideles captivos in charitate consolidat. Magnò videlicet solatio pauperes captivi Christiani perfunduntur, dum astuturos præstolantur Redemptores. Quantum verò eorum sit desiderium, quis satis explicare queat? quantum gaudium, quando a gravissimo infidelium jugo liberantur? Ferreà sanè patientiâ sustinent calamitates suas, in CHRISTI fide constantes perseverant, quatenus Redemptionis participes fieri mereantur; quasi ab inferis resuscitati charam patriam, dilectos amicos, Christianorum Tempia, fidelium cœtus revisuri. Horum desiderio in DEI charitate conjuncti, lubenter se mortem appetituros fatentur, dummodò optatam nanciscantur redemptionem. Illi porro, qui animi fragilitate, minis, pollicitationibus, aut commodioris vitæ spe supplantati a CHRISTI fide desceverant, dum Patres Redemptores adesse vident, sæpè compuncti suprema tentant, ut DEO per Ecclesiæ Sacramenta reconciliati, a remorsu conscientiæ, ab animæ angustiis, a metu gehennæ possint eluctari, atque aliquâ solertiâ, vel industriâ terras crudeles evadere, quamvis id nunquam absque summo vitæ periculo tentari valeat. Sæpenumerò felicem nacti successum operâ Patrum Redemptorum ad avita Christianorum Sacra sunt

A multis aliis animæ periculis extrinsecus.

Christianorum Alii maxime CHRISTI hostes.

Spes Redemptionis in fide constantem præservat.

Apostata compuncti redeunt ad CHRISTI fidem.

1697. reversi. Innumera hujusmodi exempla in medium proferre valerem, nisi prolixitatis tedium ejusmodi vetaret catalogos. Tot ac innumera alia corporis & animæ commoda secum adfert Redemptio captivorum, unde non immeritò inter præcipua misericordiæ opera computatur, in quo per compendium omnia alia exerceantur, ut alibi comprobavimus.

Necessitas Redemptionis.

VIII. Quam verò necessaria in omnibus benè ordinatis Rebus, publicis sit Redemptio, inde facile potest cognosci, quòd rarò, vel nunquam terrà marique Christiani nominis hostes desint: Sunt Turcæ, sunt Tartari, sunt Asiatici & Africani populi, qui prædas agunt, & Christicolas in captivitatem quotidie trahunt, quibus nō succurrat Redemptio, causâ eorum est desperata; tot enim subito corporis animæque pericula miseros captivos undique circumdant, ut ea viribus humanis vix superare queant. Gravissimæ huic necessitati, ut Jura remedium aliquod pararent, sacra templorum vasa & ornamenta in Redemptionem captivorum venundari concesserunt. Sic Justinianus Augustus Demostheni

Cod. lib. 1. tit. 2. num. 21.

Præfecto scribit: *Sancimus nemini licere sacratissima atque arcana vasa, vel vestes, ceteraque denaria, quæ ad divinam religionem necessaria sunt - - vel ad venditionem, vel hypothecam, vel pignus trahere, sed ab his, qui hæc suscipere ausi fuerint, modis omnibus vindicari, tam per religiosissimos Episcopos, quam per æconomos, nec non & sacrorum vasorum custodes: nulla eis actione relinquenda, vel super recipiendo pretio, vel fœnore exigendo - - exceptâ causâ captivitatis - - nam si necessitas fuerit in Redemptione captivorum, tunc & venditionem præfatarum rerum divinarum, & hypothecam, & pignorationes fieri concedimus: quoniam non absurdum est animas hominum quibuscunque vasis vel vestimentis præferri.* Hæc Augustus Legislator Justinianus Imperator. Eandem Redemptionis necessitatem præter Jus civile agnoscunt & commendant sacri Canones plurium Conciliorum, nempe Lugdunensis III. Aurelianensis & Cabilonensis. Item sancti Patres Gregorius Magnus, Ambrosius, Augustinus, Cyprianus Redemptionis necessitatem frequentius extollunt & inculcant. His subjungo Thomasinum de veteri & nova Ecclesiæ disciplina, qui de S. Gregorio Magno Pontifice scribit, eum, cum Fanensis Episcopus grandem pecuniam ad captivos redimendos mutuatus fuisset, illi juxta Leges & SS. Canones potestatem fecisse tantum ex sacra templorum supellectile vendendi, quantum opus erat ad contracta nomina dissolvenda. Permittunt Leges & Canones sacra vasa pro Redemptione captivorum confari, & in pecuniam redigi: at S. Gregorius contendebat, non minùs esse flagitium ea abscondere & retinere gravi aliqua necessitate urgente, quàm illa vendere sinè necessitate, inquit enim: *Nam sicut omnino grave est frustra ministeria Ecclesiastica venundare: sic iterum culpa est imminente ejusmodi necessitate res maxime desolata Ecclesiæ captivis suis præponere, & in eorundem redemptione cessare.* His S. Gregorii verbis, dum ad alia citatiore gressu properamus, anni sæculi hujus septimi & nonagesimi, atque Historiæ nostræ Libri tertii finis.

Thomasinus de veteri & nova Ecclesiæ disciplina. p. 1. lib. 3. c. 29. num. 18.

S. Greg. lib. 6. Epist. 17. & 31.